

Kunigystės pilnatvė
Kaišiadorių vyskupas
Juozas Matulaitis

UDK 23/28(474.5)(092)
Gr461

Teksto autorė Birutė Grižienė
Redaktorė Violeta Micevičiūtė
Dizainerė Agnė Jagminaitė

Fotografijos iš Kaišiadorių vyskupijos kurijos archyvo

ISBN 978-9986-646-39-6

© Kaišiadorių muziejus, 2011
© Birutė Grižienė, 2011

Kunigystės pilnatvė
**Kaišiadorių vyskupas
Juozas Matulaitis**

Kaišiadorys • 2011

„Būti kuo artimesniam
savo vyskupijos žmonėms...”

1989-2010-ieji

anytojo kelias

Pirmtakai

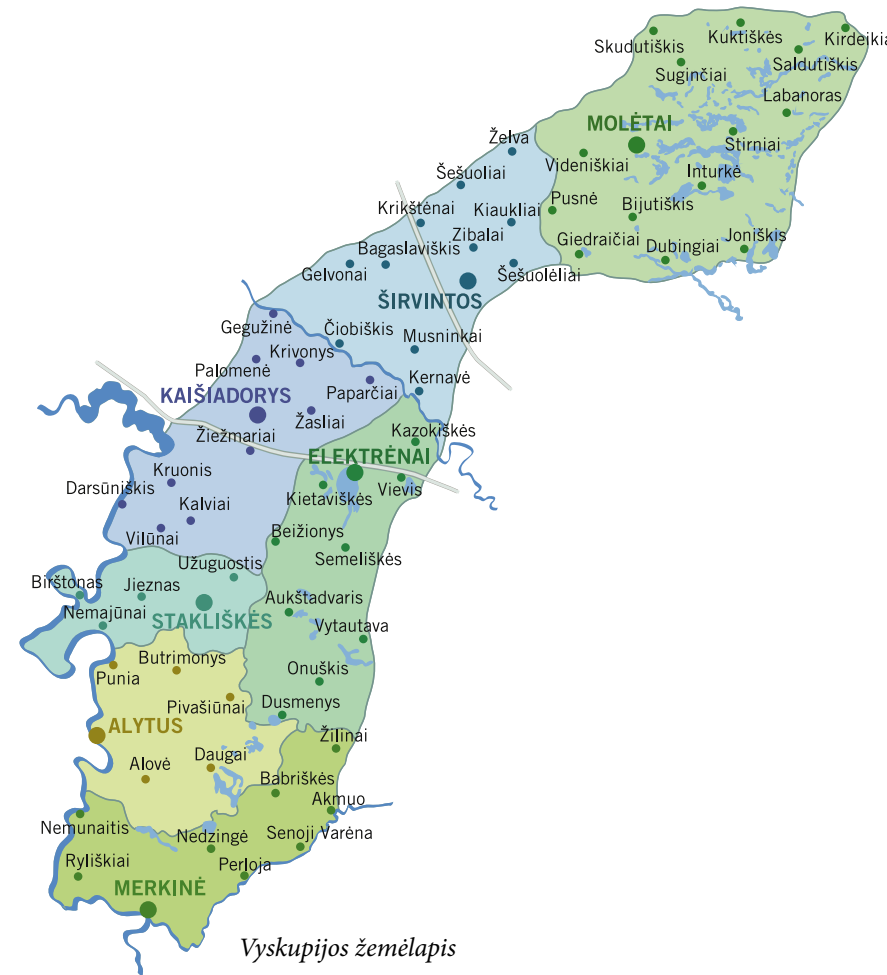
1926 m. popiežiui Pijui XI bule *Lituanorum gente* įkūrus Lietuvos bažnytinę provinciją, buvo įsteigta ir Kaišiadorių vyskupija. Didžiąją vyskupijos teritorijos dalį sudarė anuomet buvusios Vilniaus vyskupijos dalis, pasilikusi Lietuvos pusėje po Vilniaus krašto okupacijos 1920 m.

Įsteigus vyskupiją, Apaštaltų Sostas vyskupijos globėju paskyrė šv. Juozapą, Švč. M. Marijos sužadėtinį, o pirmuoju Kaišiadorių vyskupu – kan. Juozapą Kuklą, iki tolėjusį šios Vilniaus vyskupijos dalies administratoriaus pareigas.

Antrojo pasaulinio karo ir okupacijos metais vyskupijoje, kaip ir visoje Lietuvoje, buvo apribota, o vėliau sustabdyta bažnytinių institucijų veikla, uždarytos religinės organizacijos ir draugijos, dalis kunigų ištremti ir nužudyti, mokyklose uždrausta dėstyti tikybą, nacionalizuota dauguma bažnytinių pastatų. 1942 m. mirus pirmajam Kaišiadorių vyskupui Juozapui Kuklai, 1943 m. Kaišiadorių vyskupu buvo paskirtas Teofilus Matulionis, sugrįžęs iš įkalinimo sovietų Rusijoje. 1946 m. vysk. T. Matulionis vėl buvo suimtas ir įkalintas. Sovietų valdžios sprendimu 1949 m. vyskupijos administracinis centras – kuria buvo perkelta iš Kaišiadorių į Kauną, o vėliau į Vievį (Elektrėnų sav.). 1956 m. iš įkalinimo Rusijoje sugrįžo vysk. Teofilus Matulionis, kuris, nors sovietų valdžia visaip trukdė, iki pat mirties uoliai rūpinosi vyskupijos reikalais. 1957 m. Birštone konsekrovo vyskupu Kaišiadorių vyskupijos kunigą Vincentą Sladkevičių. Tačiau sovietų valdžia ir jam neleido darbuotis vyskupijoje, ištremė į Nemunėlio Radviliškį (Biržų r.), o vysk. T. Matulionį – į Šeduvą (Radviliškio r.). 1978 m., sovietų valdžiai leidus, vyskupijos kuria vyskupijos valdytojo kan. Juozapo Andrikonio pastangomis vėl įsikūrė Kaišiadoryse; 1982 m. į vyskupiją leista sugrįžti vyskupui Vincentui Sladkevičiui MIC.

1988 m. popiežius Jonas Paulius II Kaišiadorių vyskupijos ganytojui vyskupui Vincentui Sladkevičiui suteikė Šventosios Romos Bažnyčios kardinolo titulą, o 1989 m. paskyrė Kauno arkivyskupu. Tais pačiais metais vasario 7 d., Lietuvos Nepriklausomybės atkūrimo išvakarėse, popiežius kun. Juozą Matulaitį nominavo titulinio *Sicilibba* vyskupu ir paskyrė Kaišiadorių vyskupijos apaštališkuoju administratoriumi. Kaišiadorių vyskupu ordinaru jis buvo paskirtas 1991 m.

gruodžio 24 d. 1989 m. kovo 18 d. – Šv. Juozapo iškilmės išvakarėse – Juozas Matulaitis buvo konsekruotas vyskupu, kartu su Juozu Žemaičiu MIC, vyskupu Vilkaviškio vyskupijai. Konsekravo Kauno arkikatedroje kard. Vincentas Sladkevičius, arkiv. Julijonas Stepovičius ir vysk. Juozas Preikšas; konsekracijos pamaldose taip pat dalyvavo vysk. Vladas Michelevičius. Tų pačių metų balandžio 2 d. Kaišiadorių katedroje įvyko vyskupo J. Matulaičio ingresas. ✠

Pirmasis Kaišiadorių vyskupas Juozapas Kukta

Vysk. J. Matulaičio konsekracija Kauno arkikatedroje 1989 m. (iš kairės: vysk. V. Michelevičius, vysk. J. Preikšas, vysk. J. Matulaitis, kard. V. Sladkevičius MIC, vysk. J. Žemaitis MIC ir atkiv. J. Steponavičius).

anytojo veiklos pradžia

Ganytojo pareigos atvėrė naujus veiklos horizontus, iškilo nauji dabarties iššūkiai ir rytdienos uždaviniai. Tik viena liko nepakitę: tarnystė Dievui ir žmonėms. Vyskupas gerai suprato, kokiems darbams Viešpats dabar jį šaukia ir Apaštalų Sostas laimina. Ir su kunigišku paklusnumu priėmė šį siuntimą, nors, tikėtina, tokiai tarnystei niekada specialiai nesi-ruošė ir jos netroško. Naujų pareigų sudėtingumą ir atsakomybę vyskupas pabrėžė ir savo pasirinktame šūkyje: „Teatsinaujina Tėvynė Kristuje“. Visi šūkio žodžiai talpina plačią ir gilią prasmę: Kristus – žmogaus gyvenimo prasmė, atgaiva ir viltis. Be Jo, Išganytojo, pažinimo, pasirinkimo ir pasitikėjimo Juo nebūna nei tikrosios žemiškosios laimės, nei amžinojo gyvenimo vilties; Tėvynė – ryšys su žeme, tave išauginusia, bendruomene, tave supančia, tai lyg Apvaizdos apibrėžta veiklos geografinė sritis, konkrečių darbų teritorija; ir atsinaujinimo svarba.

Lietuva stovėjo prie istorinio lūžio slenksčio. Viltingo slenksčio. Čia pat žiojėjo vakarykštė tautos ir valstybės okupacijos tikrovė: smurtas, baimė, netikrumas, persekiojimai ir nuolatinis dvasios žlugdymas. Žmonių sąmonė ir širdys tebekraujavo kraupiais nužudytų artimųjų, tremčių, kalėjimų kančių atminimais, duso nuo propagandinio melo, grįsto ateizmo nuodais ir istorinės tiesos slėpimu. Ir kartu tautoje tebegyveno tikėjimu palaikoma viltis, kad visa tai – laikina. Kad Aukščiausias per daug myli žmogų, jog amžiams pasmerktų jį blogio vergijai. Juk į persekiojamas ir griauamas bažnyčias tebesirinkdavo ištikimieji, kad ir gąsdinami, tėvai vežiodavo vaikus į tolesnių parapijų bažnyčias priimti sakramentų. Nors ariamas ir naikinamas, kaip tas Kryžių kalnas, mūsų visuomenės dvasinis gyvenimas ir vėl pražysdavo naujais kryžiais.

Štai tokia buvo laikmečio panorama. Laikmečio, kuris atvedė prie Kaišiadorių vyskupijos vairo vyskupą Juozą Matulaitį, pasiryžusį atiduoti visas jėgas atsinaujinimui – Bažnyčios, šalies, kiekvieno žmogaus. Vyskupas, prisimindamas šį laiką ir savo uždavinius, sakė: „Būti kuo artimesniam savo vyskupijos žmonėms: darbais, veiksmais, dvasiniu nusi-teikimu, pamokymais ir patarnavimais. Gyventi, kaip moko Apaštalų darbų knyga – skleisti apaštalų mokymą, telkti bendruomenę, brolišką visame kame: Eucharistijos šventime, maldoje ir kasdieniniuose darbuose.“

Tiems pasiryžimams ir užmojams kliūčių nebuvo: susiklostė nepalyginamai palankesnės, negu visiems iki šiol buvusiems vyskupijos ganytojams, valstybinės politikos sąlygos, naujasis vyskupas turėjo nemažą pastoracinio darbo patirtį, vyskupijos dvasininkų palaikymą, tikinčiųjų bendruomenės pagarbą ir meilę, sveikatą ir didelių darbų pradžia palankų amžių.

Kaišiadorių vyskupijoje 1993 m. pabaigoje buvo devyni dekanatai: I Alytaus, Giedraičių, Merkinės, Molėtų, Saldu-tišio, Stakliškių, Širvintų, Žaslių ir Žiežmarių. 68 parapijose darbavosi 65 kunigai, už vyskupijos ribų – 9.

Vysk. J. Matulaitis savo darbo kabinete vyskupijos kurijoje, Kęstučio g. 44, Kaišiadorys, 1992 m.

Kaišiadorių Kristaus Atsimainymo katedra, 2000 m.

Bendradarbiai

Perimdamas Kaišiadorių vyskupijos valdymą naujasis vyskupas sakė: „Didžią atsakomybę jaučiu perimdamas vyskupiją iš kard. Vincento Sladkevičiaus. Jo begalinis gerumas man kelia norą būti geram ir vesti tikinčiuosius prie Dievo.“ Šis kilnus ryžtas ir motyvavo vyskupo ilgametę veiklą ganytojiškojo darbo baruose.

Dievas taip lėmė, kad šalia stovėjo ir talkino iškilūs vyresnieji dvasininkai, žinomi ne tik Kaišiadorių vyskupijoje: prel. Stanislovas Kiškis, kan. Jonas Mintaučis, prel. Jonas Jonys, kun. Česlovas Kavaliauskas. Nors šių asmenybių gyvenimo keliai ir veikla bei nuopelnai vietos Bažnyčiai žinomi, norėtusi ir šiuose puslapiuose bent keletu eilučių atiduoti pagarbą jų atminimui. Jie nuėjo dalį savo garbingo gyvenimo kartu su vysk. J. Matulaičiu, kuris vertino jų patirtį, geranoriškumą ir vaisingą bendradarbiavimą.

Kun. Stanislovas Kiškis, Kaišiadorių katedros kapitulos kanauninkas, popiežiaus garbės prelatas, gimė 1900 m. Peterburge (Rusijoje), lietuvių išeivių šeimoje. 1918 m. grįžo į Lietuvą. Studijavo Vilniaus kunigų seminarijoje ir Teologijos fakultete Kauno universitete. 1924 m. buvo išventintas kunigu. Dirbo Merkinės gimnazijos kapelionu, vėliau direktoriumi, ėjo Kaišiadorių vyskupijos kurijos kanclerio – kanceliarijos vadovo pareigas. Vokiečių okupacijos metais Kaišiadoryse organizavo ligoninę sužeistiems rusų raudonarmiečiams, daugelį jų tiesiog išgelbėjo nuo mirties. Po karo patyrė 14 metų tremtį Sibire bei dvejus metus savo valia pasiliko sielovados darbui tremtyje. Grįžęs kunigavo įvairiose Kaišiadorių vyskupijos parapijose, taip pat Kaišiadoryse. 1988 m. kan. S. Kiškiui suteiktas Popiežiaus garbės prelato titulas – garbės laipsnis.

S. Kiškis buvo nepaprastai kūrybiška ir darbšti asmenybė: jis rinko ir tvarkė archyvinę medžiagą apie bažnyčias, žymius asmenis, rašė atsiminimus. Paliko apie 40 įvairių darbų: „Vilniaus kalvarijos“, lageryje parašytos „Vilties maldos“, prisiminimų knyga „Aš padarysiu jus žmonių žvejais“. Jau po mirties Kaišiadorių vyskupijos kurijos leidykla išleido S. Kiškio knygas „Arkivyskupas Teofilus Matulionis“, „Kristaus pašauktieji“. Mirė 1995 m., palaidotas Kaišiadorių katedros šventoriuje.

Kun. Jonas Mintaučkis, Kaišiadorių katedros garbės kanauninkas, gimė 1913 m. Kuktiškių parapijoje, Utenos r. Studijavo Kauno kunigų seminarijoje. 1940 m. išventintas kunigu. Kan. J. Mintaučkis dirbo Merkinės gimnazijos kape-lionu ir direktoriumi. Klebonavo įvairiose Kaišiadorių vyskupijos parapijose. Besidarbuodamas Kaišiadorių parapijoje, ėjo ir vyskupijos bažnytinio teismo vadovo pareigas; buvo geras dogminės teologijos, liturgijos ir bažnytinės teisės žino-vas; daugelį metų dirbo Lietuvos Vyskupijų Konferencijos liturginės komisijos sekretoriumi, rengė liturginį kalendorių Lietuvos Bažnyčiai. Mirė 1998 m., palaidotas Kaišiadorių katedros šventoriuje.

Prel. Jonas Jonys, Kaišiadorių katedros kapitulos kanauninkas, popiežiaus garbės prelatas, gimė 1912 m. Daugų parapijoje, Alytaus r. Studijavo Kauno kunigų seminarijoje. 1948 m. išventintas kunigu. Dirbo įvairiose Kaišiadorių vyskupijos parapijose. Glaudė – globojo ir slaugė – iš įkalinimo Rusijoje grįžusį Kaišiadorių vyskupą Teofilį Matulionį, buvo jo sekretorius. Kai Birštone vysk. T. Matulionis konsekravo vyskupu Vincentą Sladkevičių, kun. J. Jonys buvo suimtas ir išvežtas į lagerį Rusijoje – Mordovijoje. Sugrįžęs dirbo įvairiose Kaišiadorių vyskupijos parapijose, ėjo kurijos kanclerio ir Kaišiadorių vyskupo Juozo Matulaičio generalvikaro pareigas. 1998 m. jam suteiktas Popiežiaus garbės prelato titulas.

Prel. J. Jonys buvo Bažnyčios persekiojimų ir kančių okupacijos metais liudininkas, pats kalėjo bei globojo persekiojamuosius, rėmė kalinius. Jo prisiminimai įamžinti brošiūroje „Iš mano atsiminimų“ (Kaišiadorys, 2002 m.). Mirė 2005 m., palaidotas Kaišiadorių katedros šventoriuje.

Kun. Česlovas Kavaliauskas, plačiai visuomenei žinomas kaip teologas, vertėjas, poetas, gimė 1923 m. Pūnėnuose, Pasvalio r. Studijavo Kauno kunigų seminarijoje. 1946 m. išventintas kunigu. Šešerius metus praleido tremtyje Sibire. Vėliau dirbo įvairiose Kaišiadorių vyskupijos parapijose, taip pat ėjo kurijos kanclerio pareigas. Aktyviai domėjosi moderniąja teologija, daug studijavo privačiai. Svariausias jo gyvenimo darbas – Naujojo Testamento vertimas iš graikų kalbos bei vėlesni vertimai iš graikų kalbos „Euzebijaus Cezariečio Bažnyčios istorijos“ 1–7 skyr., „Psalmyno“ redagavi-mas, taip pat į lietuvių kalbą vertė Vatikano II Susirinkimo nutarimų dokumentus, parašė „Trumpą teologijos žodyną“, kai kurie jo straipsniai buvo išleisti atskiru leidiniu „Teologija šiandien“, rašė eiles (po mirties išleistas straipsnių ir pokal-bių rinkinys „Tarp fizikos ir teologijos“, poezijos rinktinė „Pažadėtoji žemė“).

Dirbdamas Kaišiadoryse, skaitė teologinio pobūdžio paskaitas kunigams, tikybos mokytojams, sakė pamokslus įvairiose Kaišiadorių vyskupijos bažnyčiose, dalyvavo „Mažosios studijos“ programose. Mirė 1997 m., palaidotas Vievio (Elektrėnų sav.) bažnyčios šventoriuje.

Kaišiadorių vyskupo generalvikaras prel. Jonas Jonys, Kaišiadorys, 1998 m.

Vysk. J. Matulaitis ir kurijos kancleris kun. Gediminas Tamošiūnas, Žaslių parapijos bažnyčia, 2004 m.

Vysk. J. Matulaitis ir vyskupo generalvikaras kun. Algirdas Jurevičius, Kaišiadorys, 2008 m.

Metams bėgant, vyresnio amžiaus dvasininkams traukiantis iš aktyvios veiklos ir iš gyvenimo, vyskupo artimiausiais bendradarbiais, kurijos tarnautojais kviečiami jauni žmonės – kunigai, vienuoliai, į pastoraciją atėję sovietinės okupacijos saulėlydy ar nepriklausomybės aušroj, studijavę ar jo siūsti studijuoti į užsienį.

Mons. teol. dr. Algirdas Jurevičius, gimęs Vievio parapijoje, studijavo Kauno kunigų seminarijoje. Kunigu išventintas 1996 m. Vėliau studijavo teologiją Frankfurto prie Maino aukštojoje katalikų teologijos mokykloje. Nuo 2004 m. – Kaišiadorių vyskupo generalvikaras.

Kun. bažn. t. lic. Gediminas Tamošiūnas, gimęs Darsūniškio parapijoje. Studijavo Kauno kunigų seminarijoje. Kunigu išventintas 1989 m. Vėliau studijavo Bažnyčios teisę Popiežiškajame Laterano universitete Romoje. Nuo 2001 m. vyskupijos kurijos kancleris.

Kun. bažn. t. dr. Robertas Rumšas, gimęs Ežerėlio parapijoje, studijavo Kauno kunigų seminarijoje. Kunigu išventintas 1987 m. Vėliau studijavo Bažnyčios teisę Popiežiškajame Laterano universitete Romoje. 1997–1999 m. ėjo vyskupijos kurijos kanclerio pareigas, nuo 1999 m. Kaišiadorių vyskupijos bažnytinio teismo vadovas.

Ses. Kristina Venskauskaitė, Švč. Mergelės Marijos Nekaltojo Prasidėjimo vargdienių seserų vienuolijos narė, nuo 1995 m. eina kurijos sekretorės-finansininkės pareigas.

Ses. Albina Savukaitė, Kristaus Karaliaus Merginų Diakonių kongregacijos vyriausioji vadovė, nuo 2006 m. kurijos archyvarė, nemažai pasidarbavo tvarkydama kurijos archyvą, kuris, sovietmečiu nacionalizavus kurijos pastatus, buvo išsklaidytas, dalis dokumentų prarasta, sunaikinta.

Kun. Rimvydas Jurkevičius, gimęs Gelvonų parapijoje, studijavo Kauno kunigų seminarijoje. Kunigu išventintas 1992 m. Nuo 1999 m. vyskupijos Caritas direktorius, eina Kaišiadorių parapijos klebono bei dekanato pareigas.

Prie aktyvių vyskupijos žmonių sielovadoje reikia priskirti seseris vienuoles, besidarbuojančias vyskupijoje, kurių įsikūrimą ir darbus per pastaruosius du dešimtmečius neabejotinai sąlygojo ir Kaišiadorių vyskupo sprendimai. Atgavus Nepriklausomybę, Kaišiadorių vyskupijoje įsikūrė trys moterų vienuolijos: Kristaus Karaliaus Merginų Diakonių kongregacija Kernavėje, Betliejaus Mergelės Marijos Ėmimo į dangų ir šv. Brunono seserų kongregacija Paparčiuose ir Šv. Teresėlės bendruomenė Krikštėnuose. Darbuojasi seserys ir iš kitose vyskupijose įsikūrusių vienuolių.

Švč. M. Marijos Nekaltojo Prasidėjimo vargdienių seserų kongregacijos seseris vyskupas pasikvietė į Kaišiadoris pačioje savo ganytojiško darbo pradžioje – 1989 m. Ses. Pranciška Kavaliauskaitė, ses. Marytė Politikaitė, ses.

Vysk. J. Matulaitis ir Aušros Vartų Marijos ir šv. Teresės bendruomenės seserys Krikštėnuose, 2000 m.

Vysk. J. Matulaitis Paparčių vienuolyne, 2009 m.

Ramutė Naujalytė, ses. Onutė Petraškaitė, ses. Viktorija Plečkaitytė, ses. Vincenta Slavėnaitė ne vienus metus dirbo kurijoje, vyskupijos pastoraciniuose centruose.

2004 m. vysk. J. Matulaitis kartu su vysk. Eugenijumi Bartuliu konsekravo Betliejaus Mergelės Marijos Ėmimo į dangų ir šv. Brunono seserų bažnyčią Paparčiuose, taip pat prisidėjo kuriant jų vienuolyną.

Guronyse, kard. V. Sladkevičiaus tėviškėje, vysk. J. Matulaičio rūpesčiu įkūrus Rožinio slėpinių kelią – kompleksą, įsikūrė Eucharistinio Jėzaus kongregacijos seserys. Vadovaujamos ses. Ligitos Ryliškytės ir ses. Juditos Stankūnaitės, jos čia 2008 m. atvėrė rekolekcijų namų duris – organizuoja rekolekcijas, seminarus, kursus ir kitas dvasinio ugdymo programas, rūpinasi viso komplekso priežiūra. Be kita ko, šioje vietovėje gegužės ir spalio sekmadieniais vyksta Marijos garbei skirtos pamaldos, kurioms vadovauja vyskupas.

2009 m. į Kaišiadoris vyskupas pakvietė Marijos Krikščionių Pagalbos dukterų instituto seseris. Salezietės ses. Jurgita Jagminaitė ir ses. Dalia Bučinskaitė talkina parapiinės katechezės srityje, Jaunimo ir Katechetikos centre. Kitų kongregacijų seserys darbuojasi parapijose, *Caritas* skyriuose, Rožinio brolijoje. 🌿

Vysk. J. Matulaitis seserų eucharistiečių renginyje Guronių rekolekcijų namuose, 2008 m.

anytojo rūpinimasis aktyviais talkininkais

Vyskupas J. Matulaitis, pradėjęs eiti ganytojo pareigas Kaišiadorių vyskupijoje, kuriai priklausančiame bute pakvietė apsigyventi Paulių Petronį, religinės literatūros leidėją ir platintoją sovietinės okupacijos metais, politinį kalinį, visą savo gyvenimą tarnavusį Bažnyčiai. P. Petronis taip pat dėstė tikybą Kaišiadorių mokyklose.

Paulius Petronis gimė 1916 m. Vabalninko parapijoje, Biržų r. Dar paauglystėje susižavėjęs vienuolių saleziečių veikla, vykdomomis studijų ir darbo programomis, buvo nuvykęs į saleziečių centrą Turine, Italijoje. Ten mokėsi metus, tačiau dėl ligos privalėjo grįžti į Lietuvą. Sugrįžęs apsigyveno Vytėnų saleziečių vienuolyne. Čia jį užklumpa 1940 m. sovietų okupacija. Vienuoliai išvejami iš Vytėnų. Paulius grįžta į gimtuosius kraštus – Kupiškį, baigia medicinos mokyklą ir dirba šioje srityje įvairiose Lietuvos vietovėse. Sykiu jis užsiima „nelegalios“ religinės literatūros leidyba ir platiniu. „Pavyko svajones įgyvendinti, – rašo Paulius savo autobiografijoje, – po metų valdžiau 10 linotipinių pagrindinių spausdinimo mašinėlių – Vilniuje, Kaune, Zapyškyje, Antakalnyje ir kitur. Tiek pat veikė ir pagrindinių knygrišyklų.“ Jis pats ir su kitais bendraminčiais platino leidžiamą literatūrą visoje Lietuvoje. Tiražas kartais siekdavo 10 000 egz. Per devynerius metus buvo išspausdinta ir išplatinta daugiau nei 300 000 religinio pobūdžio leidinių. Tačiau 1973 m. P. Petronis suimamas. Nuteisiamas 4 metams griežto režimo lagerio bausme. Kalintas Mordovijoje. Atlikęs bausmę grįžo į Lietuvą, dirbo pagal profesiją. Nepriklausomybės metais P. Petronis septynerius metus dėstė tikybą Kaišiadorių rajono mokyklose, o ir išėjęs į pensiją rūpinosi religinės literatūros platinimu – savo lėšomis užprenumeruodavo katalikiškąją spaudą parapijoms, mokykloms.

Vysk. J. Matulaitis, labai vertinęs šio žmogaus gyvenimą ir veiklą, rūpinosi juo ir senatvėje – porą paskutinių gyvenimo metų, vyskupo rūpesčiu, jis buvo apgyvendintas Vilniaus tremtinių ir politinių kalinių globos namuose. Mirė 2003 m., palaidotas Salamiestyje, Kupiškio r.

Kurijoje nuolat lankydavosi vyskupo pakviesti ir kiti bendradarbiai pasauliečiai, kurie buvo pasiryžę atiduoti jėgas ir laiką Bažnyčiai, atgavusiai laisvę rūpintis žmonių dvasiniu gyvenimu. Laukė galybė darbų parapijų bendruomenėse, mokyklose, vėl sulaukusiose tikybos mokymo. Varžymų, skriaudų, persekiojimų ženklai buvo ryškūs ir slegiantys ne

Kaišiadorių vyskupijos kurija, Kęstučio g. 44, Kaišiadorys, 2002 m.

Paulius Petronis, Kaišiadorys, 2000 m.

tik žmonių sielose, bet ir kasdienio gyvenimo aplinkoje. Vysk. J. Matulaičio gebėjimas burti pajėgas, pastebėti žmonių gabumus, palaikyti iniciatyvas, jas skatinti ir įgyvendinti laisvės sąlygomis įgavo dar didesnę pagreitį. Vyskupas visomis progomis skatino dvasininkus ir visus tikinčiuosius kiekvienoje parapijoje kibti į darbą – organizuotis, gaivinti žlugdytas, bet gyvas krikščioniškojo gyvenimo tradicijas, ypač pagrindinėse visuomenės būty lemiančiose sferose: šeimose, auklėjimo ir ugdymo institucijose, parapijų bendruomenėse.

Talkininkų šiai veiklai atsirado, nes ir visa šalis gyveno atgautos Nepriklausomybės euforija. Žmonės troško naujos, prigimtinę laisvę atitinkančios veiklos. Suprantama, kad tokios veiklos priešaky dažnai atsistodavo dvasininkai, kartu su disidentais okupacijos metais realiai įkūniję ištikimybę idealams. Jie pirmieji atėjo į klases ir auditorijas, vaikams ir jaunuoliams atvertę Dievo pažinimo knygą. Šalia jų vis gausiau rikiavosi inteligentai, išlaikę tikėjimą, būrėsi į kursus, seminarus, padedančius įgyti būtiniausias teologines, pedagogines žinias ir įgūdžius. Telkėsi pirmieji savanoriai, pasiryžę organizuotai pagelbėti į socialinę atskirtį patekusiems žmonėms. Viso šio organizacinio darbo centre buvo vyskupas: jis pats ir per parapijų klebonus ieškojo aktyvių Bažnyčios talkininkų, kvietėsi juos į kuriją, aiškinosi naujų gyvenimo iššūkių reikalavimus ir įveikimo būdus, siūlė veiklos planus. Ne vienas šiais pirmaisiais vysk. J. Matulaičio darbo metais pakviestas savanoris katalikiškos veiklos baruose liko ilgus metus, tapo jo įkurtų institucijų vadovais. 🌿

Caritas – „mylėk savo artimą...“ (Mt 22, 39)

Viena iš pirmųjų tokių aktyvių vyskupo talkininkų Kaišiadoryse buvo kaišiadoriškė Marija Bagdonienė, gydytoja, keturių vaikų mama, Sibiro tremtinė. Ji nuoširdžiai atsiliepė į vyskupo kvietimą įsitraukti į aktyvią Bažnyčios veiklą: suskato ieškoti tikybos mokytojų, organizavo katalikiško jaunimo sueigas, sutelkusi bendramintes dalyvavo pirmajame *Caritas* suvažiavime Kaune (1989 m.). Jos rūpesčiu ne kartą į Kaišiadoris iš visos vyskupijos suvažiudavo neįgalieji, vieniši žmonės, susitikdavo su vyskupu, buvo jo stiprinami ir laiminami, kartu meldėsi Katedroje, vaišinosi prie bičiulystės stalo, paruošto žmonių, skatinamų artimo meilės ir gerumo. Gyd. M. Bagdonienė tapo ir pirmąja Kaišiadorių vyskupijos *Caritas* reikalų vedėja. Ji rūpinosi, kad *Caritas* skyriai atsirastų daugelyje vyskupijos parapijų, įtvirtino vyskupijoje šios organizacijos struktūrą, padėjo suformuoti ir įgyvendinti jos misijos supratimą, veiklos formas, telkė savanorius, juos ugdė. Žinoma, ir M. Bagdonienės, ir visos jos komandos veiklai, kaip vyskupijos *Caritas* pirmininkas, vadovavo vysk. J. Matulaitis. Jis skatino platinti ir įgyvendinti pačią savanorystės idėją, įtraukiant į šį kilnų darbą kiek galima daugiau įvairių profesijų ir skirtingo amžiaus žmonių. Įvairiausiuose susitikimuose su parapijų aktyviaisiais vyskupas akcentavo, jog artimo meilės darbams nėra apribojimų – ją turime įgyvendinti ir ekstremaliose gyvenimo situacijose, ir paprasčiausioje kasdienybėje. Vyskupas visada labai vertino aukotis pasiryžusius žmones, juos skatino ir palaikė. Kaip pavyzdį galima paminėti tai, jog, 2009 m. minint vyskupijos *Caritas* 20-metį, vyskupas įteikė padėkos raštus už pasiaukojamą darbą vyskupijos *Caritas* srityje daugiau nei 70 savanorių, įvairiais organizacijos laikotarpiais aktyviai vykdžiusių ar prisidėjusių prie šios veiklos. O ilgametės vyskupijos *Caritas* vadovės – Marija Bagdonienė ir Birutė Grižienė – 2007 m. buvo apdovanotos popiežiaus Benedikto XVI Kryžiaus ženklu „Už Bažnyčią ir Popiežių“, suteiktu Apaštalo Sosto. *Caritas* išugdė ne vieną puikią darbuotoją, atidavusią šiai veiklai ne vienus metus.

Kaišiadorių vyskupijos *Caritas* po ketvirtą metų yra vadovavusios Vargdienių kongregacijos seserys – Ramutė Naujalytė ir Vincenta Slavėnaitė.

Vyskupas taip pat remia iniciatyvas, kai į savanorystę įtraukiami jaunimas ir vaikai. Tokios veiklos idėja kilo Kernavės parapijoje, kur karitatyvinę veiklą koordinuojanti ses. Irena Valaitytė gailėstingumo darbams nuolat kviesdavosi

Marija Bagdonienė, Kaišiadorys, 2007 m.

į talką vietinės mokyklos mokinius. Palaikydami gražias kernaviečių iniciatyvas, vyskupo laiminami, ir kitose parapijose vaikai organizuotai dalyvauja įvairiose artimo meilės ir gailestingumo programose: lanko ligonius, padeda neįgaliesiems, skleidžia savanorystės idėją tarp bendraamžių. Vyskupijos *Caritas* taryba kasmet per Atvelykį organizuoja mažųjų karitiečių sąskrydį, į kurį atvyksta gausus būrys vaikų iš Birštono, Elektrėnų, Jiezno, Kaišiadorių, Kalvių, Kernavės, Merkinės, Molėtų, Semeliškių ir kitų parapijų.

Sunku būtų išvardyti visus *Caritas* projektus, sėkmingai įgyvendintus vyskupijoje ar atskiruose dekanatuose. Ypač sėkminga ir ilgametė programa buvo „Vaiko orumo išsaugojimas“, inicijuota Lietuvos *Caritas* ir vykdyta keliose parapijose, išugdžiusi nemažai gabių ir pasiaukojančių bendradarbių: Aukšę Grižaitę, Birutę Rimkienę, Birutę Tadarauškienę ir kt. Minėtinas projektas „Jaukūs namai“, kuriam eilę metų vadovavo Rita Truskauskienė, „Kalinių globa ir reintegracija“ ir kt.

Negalima pamiršti ir konkrečios materialinės paramos stokojantiems. Jau du dešimtmečius palaikydamas bičiuliškus ryšius su Magdeburgo vyskupija ir kitais bičiuliais Vokietijoje vysk. J. Matulaitis sulaukia kasmetinės paramos visų parapijų varguoliams, globos namams ar atskiroms parapijoms. Ją priima, tvarko, paskirsto *Caritas* bendradarbiai.

Kasmetinė Lietuvos *Caritas* adventinė akcija „Gerumas mus vienija“ jau 12 metų turi nuoširdų palaikymą ir Kaišiadorių vyskupijoje: geraširdžių žmonių aukos

Vysk. J. Matulaitis Pabarčių šv. Juozapo vaikų globos namuose, 2003 m.

remia globos namus, daugiavaikes šeimas, vienišus žmones. Vyskupo sprendimu nuo 2006 m. Kaišiadorių vyskupijoje *Caritas* savanoriai parapijose patarnauja išdalydami Europos Sąjungos labdarą maistu nepasiturintiems asmenims, pavyzdžiui, 2009 m. vasario mėnesį labdara išdalyta daugiau nei 9 tūkstančiams žmonių, kovą – daugiau kaip 11 tūkst. Vykdam šią programą, rinkti paramos gavėjų sąrašai, organizuotas maisto priėmimas į sandėlius bei dalijimas žmonėms. Per metus išdalijama maisto produktų apie 23 tūkstančiams žmonių.

Aštuntus metus veikiančioje Sekmadieninėje vaikų užimtumo grupėje 2010 m. lankėsi apie 40 vaikų, turinčių mokymosi, bendravimo problemų bei žalingų įpročių. Grupelės vadovai – jaunieji savanoriai. Susitikimų metu gilintasi į bendravimo su žmonėmis, draugiškumo, atsakomybės, prisitaikymo šiuolaikinėje visuomenėje temas. Susitikimai padeda ugdyti vaiko individualius gebėjimus, talentus, moko prierašumo bei mandagumo, leidžia pasijusti svarbiam, reikalingam, ugdo krikščioniškas vertybes ir skatina pasirinkti šiomis vertybėmis pagrįstus gyvenimo pasiūlymus. Vasaros atostogų metu organizuotos poilsio stovyklos. Projekto „Modernus ir bendruomeninis šeimos ir darbo išsipareigojimo derinimas“ tikslas – padėti mažamečius vaikus auginantiems ar šeimos narius slaugantiems žmonėms derinti šeimos ir darbo išsipareigojimus, tai yra išlaikyti darbą arba jį susirasti. Nedarbingiems asmenims sudaryta galimybė mokytis kalbų, kompiuterinio raštingumo, socialinių įgūdžių ir kt. bei atlikti darbinę praktiką Kaišiadorių vyskupijos *Caritas* organizacijoje.

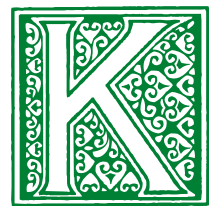
Caritas globoje vyskupijoje veikia net 5 globos namai seneliams bei vieni vaikų globos namai. Globos namai seneliams Kruonyje ir Vaikų globos namai Paparčiuose įkurti vysk. J. Matulaičio rūpesčiu ir parūpintomis lėšomis. Globos namuose vyskupijoje prisiglaudę daugiau nei 100 žmonių.

Nors tai ganytojui ir pareiga, bet, vizituodamas parapijas ir kitomis progomis jas lankydamas, vysk. J. Matulaitis kiekvieną kartą su dideliu dėmesingumu domisi *Caritas* darbo sąlygomis, klebonų pagalba šios organizacijos nariams, veiklos plėtra, turiniu.

2005 m. Žemaičių Kalvarijos atlaiduose *Caritas* bičiuliams vysk. J. Matulaitis kalbėjo: „Vos tik išgirdus žodį *Caritas*, daugeliui kyla mintys apie labdarą – jos rinkimą ir dalijimą, ligonių lankymą ar kokią kitą veiklą, kurią vykdo *Caritas* bendradarbiai. Tačiau mes niekad negalime pamiršti, iš ko kyla ir kuo remiasi ši krikščioniška veikla. Evangelistas Jonas sako: „Dievas yra meilė – *Deus caritas est*“ (1 Jn 4, 16). Kas pažino, patyrė ir išgyveno Dievo meilę, gali toliau tą meilę skleisti. Krikščioniška artimo meilė nėra kokia nors teorinė abstraktybė, bet veikli meilė, mylintis veikimas. Juk Dievo meilė neišskiria jokio žmogaus: „Jis leidžia savo saulei tekėti blogiesiems ir geriesiems, siunčia lietų ant teisųjų ir neteisųjų“ (Mt 5, 45). ☀

Kaišiadorių vyskupijos jaunieji karitiečiai, 2002 m.

Katechetikos centras – eikite ir skelbkite...

(plg. Mk 16, 15)

Pirmoji ir ilgametė vysk. J. Matulaičio veiklos bendradarbė katechezės srityje buvo Birutė Grižienė, Jiezno vidurinės mokyklos lituanistė, iki tol šioje mokykloje dėščiusi ir tikybą. 1990 m. atvykusiai dirbti į Kaišiadoris B. Grižienei vyskupas paaiškino iškilusius uždavinius ieškant, telkiant ir ugdant tikybos mokytojus ir pakvietė imtis tada dar nelabai aiškius kontūrus turinčių Kaišiadorių vyskupijos tikybos metodinio kabineto vedėjos pareigų. Vėliau šis veiklos baras bus pavadintas Kaišiadorių vyskupijos Katechetikos centru. Po dešimtmečio B. Grižienė prisimins: „Gavau didžiulį kambarį, ilgą stalą ir gražų Ganytojo palinkėjimą telkti mokytojus, gavusius iki šiol mokyklose negirdėtus katechetų vardus, mokymuisi ir dvasiniam augimui... Jiems trūko visko – programų, vadovėlių, vaizdinių priemonių, teologinių žinių. Nestokojo tik vieno – džiaugsmo, kad gali dalytis tikėjimu.“

Katechetikos centras tuomet buvo įsikūręs Gedimino gatvėje, Kaišiadoryse, dviaukščiame mediniame pastate, grąžintame po nacionalizacijos. Vyskupo sprendimu jis buvo suremontuotas ir, kiek įmanoma, pritaikytas visų tuo metu besikuriančių pastoracinių centrų veiklai. Čia rinkosi tikybos mokytojai, *Caritas* narės, jaunimo grupės. Šiame pastate taip pat įsikūrė Švč. M. Marijos Nekaltojo Prasidėjimo vargdienių seserys bei gyveno kun. Česlovas Kavaliauskas, kuris tapo pagrindiniu visokių kursų, seminarų, konferencijų lektoriumi ir neakivaizdinės Katechetų mokyklos dėstytoju. Nedidukėje antrojo aukšto salėje dažnai sunkiai sutilpdavo klausytojai. Ir pats vyskupas buvo dažnas svečias sprendžiant pačius įvairiausius uždavinius – pradedant darbuotojų paieška, programų ir planų sudarymu, baigiant ūkiniais rūpesčiais.

Pagrindinė Katechetikos centro veiklos sritis buvo rūpinimasis religinio ugdymo vyskupijoje organizavimu ir koordinavimu. Vyskupas gerai suprato, kad tik entuziazmo šiam darbui neužteks – reikalingos tam tikros žinios, analogiška patirtis. 1992 m. pavasarį Katechetikos centro vadovė kartu su šešiais kitų vyskupijų darbuotojais išvyko į JAV – susipažinti, kaip organizuojama evangelizacija ir katechizacija šioje šalyje. Ses. Ignė Marijošiūtė MVS kuo

bičiuliškiausiai sutiko atvykusius, apgyvendino Putname, Vargdienių seserų namuose, rūpinosi šios viešnagės programa, susitikimais, lektoriais, kelionėmis. Tai buvo labai turiningas laikas – aplankyta ne viena vyskupija, susipažinta su evangelizacijos planais, katalikiško ugdymo programomis mokyklose, jaunimo ir vaikų katalikiškų organizacijų veikla. Neįkainojama patirtis žmonėms, kurių analogiška veikla penkis dešimtmečius buvo draudžiama ir persekiojama.

Stiprią ir nuolatinę paramą teikė Tarpdiecezinė katechetinė komisija, kuriai tuo metu vadovavo vysk. J. Matulaitis ir kuri kartu su kitų Lietuvos vyskupijų Katechetikos centrais sudarinėjo pirmąsias mokyklinio katalikiško ugdymo programas, rūpinosi vadovėliais ir kitomis mokymo priemonėmis. Jau pirmaisiais Katechetikos centro darbo metais įvairių kursų lankytojai buvo kviečiami mokytis neakivaizdinėje aukštesniojoje katechetų mokykloje. Į pirmą kursą įstojo 60 žmonių. Po ketverių mokymosi metų mokyklą baigė 36. Antroji laida – 18 mokytojų įsigijo tikybos ir etikos mokytojo specialybę. III laidoje buvo 19 mokytojų, jie, mokyklą performavus į Kauno katechetų mokyklą, baigimo dokumentus gavo jau Kaune. Be nuolatinės nuoširdžiausios vysk. J. Matulaičio paramos ir rūpesčio šių žmonių lavinimas nebūtų buvęs įmanomas. Vyskupas surasdavo, siūsdavo, remdavo dvasininkus, kurie rengė pirmuosius vyskupijos tikybos mokytojus. Teologines disciplinas dėstė, kursiniams darbams vadovavo, konsultavo, egzaminavo dėstytojai: kun. Česlovas Kava-

Birutė Grižienė, Pivašiūnai, 2010 m.

Vysk. J. Matulaitis. Žodis vyskupijos tikybos mokytojams ir katechetams, Pivašiūnai, 2006 m.

liauskas, mons. Vytautas Sidaras, kun. Algirdas Jurevičius, kun. Robertas Grigas, kun. Robertas Rumšas, kun. Vytas Sabaliauskas, kun. Gediminas Tamošiūnas ir kiti. Taip pat pasauliečiai: J. Danielienė, O. Gylytė, J. Gatavėnas, N. Sabonytė, B. Grižienė ir kt.

1992–1997 m. Katechetikos centras leido vyskupijos informacinį biuletinį – laikraštėlį „Kaišiadorių vyskupija“. Jame skelbė naujienas iš įvairių parapijų, spausdino vyskupo laiškus tikintiesiems, katechetai rašė apie įvairius renginius mokyklose, jaunimas – įspūdžius iš stovyklų, kelionių, susitikimų su bendraamžiais kitose šalyse. Nuo 2003 m. šia funkciją vykdo Kaišiadorių vyskupijos internetinės svetainės „Naujienu skyrius“ (<http://kaisiadorys.lcn.lt/naujie-nos>), redaguojamas kun. Gedimino Tamošiūno, kurijos kanclerio.

Sėkmę darbuose dažnai lemdavo tai, kad centre dirbo pasiaukojantys, atsakingi žmonės. Nuo pat pirmųjų veiklos dienų čia darbavosi Valė Janonienė, darbšti ir atsidavusi moteris. Ji buvo ir sekretorė, ir buhalterė, ir ūkvedė, ir knygų platintoja, o jei prireikdavo maitinti renginio dalyvius – ir kulinarė. Nuoširdžiai vaikų ir jaunimo krikščioniško ugdymo programas kuravo Vargdienių seserų kongregacijos sesuo Marytė Politikaitė. Vėliau šį darbo barą perėmė vyskupijos Jaunimo centras, vyskupo įkurtas 1999 metais. Pirmieji ateitininkai, skautai, angelaičiai parapijose buvo organizuojami Katechetikos centro darbuotojų. Ses. Marytė – gyva, švelni, visada besišypsanti sesuo buvo mylima jaunų žmonių, nuolat jų apsupta, kryptingai, bet demokratiškai jiems vadovaujanti. Žinoma, visas vaikų ir jaunimo veiklos programas tvirtindavo ir kuravo vyskupas. Jis padėjo užmegzti ryšius su užsieniu, rūpinosi jų delegacijų priėmimu Kaišiadorių vyskupijoje, dažnai susitikdavo su jaunimu, kalbėdavosi, juos laimino. Ses. Marytei vadovaujant, Kaišiadorių vyskupijos jaunimas ne kartą stovyklavo kartu su vokiečių jaunuoliais tiek Vokietijoje, tiek Kaišiadorių vyskupijoje, Lietuvoje, vyko į Prancūziją (Pasaulio jaunimo dienas), Lenkiją, dalyvavo Tarptautiniame Eucharistiniame kongrese Vroclave (1997 m.), organizavo jaunųjų piligrimų šventę Kaišiadoryse, kurioje, be Kaišiadorių vyskupijos jaunuolių, dalyvavo svečiai iš Miuncheno, Paryžiaus, Vroclavo, Rosbacho... Žinoma, visus šiuos renginius lydėjo ilgi pasiruošimo darbai, prieš stovyklas ar po jų jaunimo susitikimai su bendraamžiais. Moksleiviai noriai dalyvavo ateitininkų akademijose, stovyklose ir sąskrydžiuose. Katechetikos centro programose nuolat buvo planuojami kursai, seminarai jaunimo ir vaikų grupių, organizacijų vadovams. Vyskupas visad padėdavo surasti ir pakviesti lektorius, kursų vadovus, dargi pats juose apsilankydavo...

Ypač pagerėjo darbo sąlygos, kai vyskupo iniciatyva vyskupija įsigijo, o vėliau ir išplėtė patalpas Birutės gatvėje – prie Kaišiadorių katedros. Taip atsirado vyskupijos Sielovados centras. Čia įsikūrė vyskupijos Katechetikos, Šeimos ir Jaunimo centrai, vyskupijos *Caritas*, didžioji aula, kurioje vyko ir tebevyksta Kaišiadorių vyskupijos kunigų nuolatinio ugdymo susitikimai ir kiti pastoracinių centrų renginiai – seminarai, kursai, šventės. Dvi salės šioje patal-

poje leido organizuoti renginius daug gausesniam žmonių būriui nei iki tol. Katechetikos centras čia organizavo ir organizuoja įvairius kursus, seminarus, netgi tarptautinius projektus, kaip antai, „Krikščioniškų vertybių perteikimo įvairiose Europos šalyse palyginimas“, tikybos mokytojų ir katechetų susitelkimo dienas, įvairias viktorinas moksleiviams. Tokiomis progomis vyskupas vadovauja Eucharistijos šventimui, asmeniškai susitinka su mokytojais, skatina drąsą ir viltį, pataria, kur ieškoti stiprybės. 2005 m. laiške Kaišiadorių vyskupijos tikybos mokytojams ir katechetams vysk. J. Matulaitis taip rašė: „Išeitis yra – ji glūdi mano ir kiekvieno jūsų meilėje Jėzui, Jo skelbiamai žiniai, Jo tikslams ir kelrodžiams. Gyvenimas su Juo ir yra tikroji, realioji, paprastoji ir efektyviausia katechezė, kuri nereikalauja jokių materialinių investicijų. Būkite jai atsidavę ir dėmesingi. Nuolat eikite susitikti Jį Eucharistijoje, leiskitės Jo maitinami. Darykite tai dažnai. Tegu Eucharistijos slėpinys persmelkia jūsų širdis. Pažinkite Eucharistijos liturgiją. Tegu kiekvienas šv. Mišių žodis ir gestas būna jums žinomas ir suprantamas, kad, patys visapusiškai išgyvendami šį slėpinį, galėtumėte vesti į jį kitus. Pamilkite Švč. Sakramento adoraciją – tylų šnekučiavimąsi akis į akį su Viešpačiu; tai būtina tam, kuris eina skelbti Jo žodžio, Jo valios...“

Vyskupijos Katechetikos centras, be kitų užduočių, taip pat palaiko ryšius su rajonų ir savivaldybių švietimo skyriais, padeda tikybos mokytojams kelti kvalifikaciją, sėkmingai įsisavinti mokyklinių programų pakitimus ir ugdymo naujoves. Įvairūs renginiai, telkiantys tikybos mokytojus, parapijų katechetus ir koordinuojantys jų veiklą, vyksta ne tik Kaišiadoryse – vyskupijos centre; kasmet organizuojamos tikybos mokytojų ir katechetų susitelkimo dienos Pivašiūnuose, per Žolinės atleidų aštuondienį, vyksta metodinių ratelių susitikimai dekanatų centruose.

2003 m. vysk. J. Matulaitis patvirtino ir išleido instrukciją „Dėl vaikų rengimo Sutaikinimo ir Eucharistijos sakramentams Kaišiadorių vyskupijoje“. Vyskupo sprendimu Katechetikos centras tuo metu ėmėsi dar vienos veiklos – į katalikiško ugdymo gretas parapijose kvietė katechetus ir padėjo jiems pasirengti darbui. Buvo organizuojami tęstiniai seminarai, skirti paparinei katechezei pagal programas „Ateikite visi“, „Noriu gyventi pas Tave“, bei seminarai katechezės tema vyskupijos kunigams.

Kaišiadorių vyskupijos Katechetikos centras bendrauja ir su kitų vyskupijų atstovais, keičiasi idėjomis, seminarų programomis, patirtimi. Vyskupijos tikybos mokytojams ir katechetams ne vieną pranešimą pristatė, seminarus vedė tiek kitų Lietuvos vyskupijų katechetikos centrų darbuotojai, tiek garbūs lektoriai iš užsienio.

Vyskupas nuolat skatina ir palaiko visų Sielovados centre dirbančių institucijų bendradarbiavimą. Šie ryšiai ypač artimai sieja Katechetikos ir Jaunimo centrą. Centrai ne vieną kartą kartu organizavo jaunimui skirtus renginius. Vyskupo kvietimu jau antras dešimtmetis kasmet į Kaišiadoris iš Magdeburgo vyskupijos atvyksta kun. dr. G. Nachtwei su

savo komanda ir veda keleto dienų programas, skirtas tikybos mokytojams, katechetams, jaunimui ir vaikams. Tokio bendradarbiavimo tarp centrų iniciatorius visų pirma vyskupas, jis aptaria ir tvirtina metinius darbo planus, peržvelgia ir įvertina projektų rezultatus, pagaliau individualiai kalbasi su pastoracinių centrų darbuotojais, savanoriais.

Be jau minėtų asmenų, vyskupijos Katechetikos centre aktyviai ir nuoširdžiai darbavosi jo vadovės ses. Viktorija Plečkaitytė MVS (2001–2007 m.), studijavusi teologiją JAV ir Kanadoje, ypač daug prisidėjusi prie paprastos katechezės programų ir metodikos diegimo ir įgyvendinimo bei šio centro veiklos sisteminimo. Taip pat Rita Petkevičiūtė, studijavusi teologiją Prancūzijoje, 2007 m. paskirta vadove. Joms talkino ir talkina metodininkės N. Sabonytė, D. Arnauskienė, ses. O. Petraškaitė MVS, D. Nasevičienė, G. Cvilikienė, V. Bartytė ir ses. J. Jagminaitė FMA.

Skatindamas pasitikėti Dievu, jo pagalba visus, taip pat ir jaunosios kartos ugdytojus, 2006 m. laiške vyskupijos tikintiesiems dėl tikybos pamokų ir pasirengimo įkrikščioninimo sakramentams vysk. J. Matulaitis rašė: „Padarykime viską, kad vaikai ir paaugliai pažintų Tą, kuris nugalėjo nuodėmę ir mirtį. Tik išmokę gyventi bendrystėje su Dievu, jie atras nesugriaujamą ramybę ir džiaugsmą, kurio negali garantuoti jokie šio pasaulio turtai. Juk to mes visi labiausiai ir trokštame tiems, kuriuos mylime...“

Vysk. J. Matulaitis ir kun. teol. dr. G. Nachtwei su seminaro dalyviais, Kaišiadorys, 2009 m.

Šeimos centras – „ką Dievas sujungė...“ (Mt 19, 6)

Kai 1996 m. vysk. J. Matulaičio dekretu buvo įsteigtas Kaišiadorių vyskupijos Šeimos centras, jo vadove buvo paskirta Marija Bagdonienė, kuri ir iki tol, dirbdama *Caritas* reikalų vedėja, didžiulį dėmesį skyrė krikščioniškos šeimos ugdymui. Ir kaip sutuoktinė, ir kaip motina, ir kaip gydytoja bei visuomenininkė – katalikė ji buvo sukaupusi didelę patirtį. Vienas svarbiausių šio centro veiklos uždavinių pirmaisiais jo gyvavimo metais buvo bendradarbių ir savanorių paieška ir veiklos barų plėtra vyskupijoje. Bendradarbiaudamas su Lietuvos šeimos centru bei savo pagalbininkais vyskupijoje, vyskupijos Šeimos centras kasmet organizavo dešimtis renginių, raginančių ir mokančių įvairaus amžiaus žmones gyventi laikantis Bažnyčios siūlomų normų santuokos, gimdymo ir vaikų auklėjimo kely. Tai ir konferencijos akcentuojant jaunimo lytiškumo ugdymą krikščioniška dvasia, ir Gyvybės dienos vyskupijoje, kurių metu vyksta konferencijos, pokalbiai, konkursai mokyklose, šeimų vakarai parapijose, parodos ir kita. Kasmet lapkričio 23 d. vyskupijoje, kaip ir visoje Lietuvoje, malda ir susikaupimu minima Negimusio kūdikio diena, šia proga Katedroje vyskupas švenčia Mišias.

Didžiausią dėmesį Šeimos centras savo veikloje skiria sužadėtinų rengimui Santuokos sakramentui – organizuoja paskaitų ciklą. Tokie užsiėmimai vyksta Kaišiadoryse, Širvintose, Molėtuose ir Merkinėje, mat per metus Kaišiadorių vyskupijoje susituokia apie 800 porų. Rengti sužadėtinius Santuokos sakramentui ypač padeda savanoriai – tikintys sutuoktiniai, išipareigoję perduoti parengimo Santuokos sakramentui medžiagą žodžiu ir pavyzdžiu sužadėtiniams. Per pastarąjį dešimtmetį iš tiesų gausus jų būrys pasirengė šiam darbui. Tai dar viena svarbi šio centro veikos sritis – kursai ir seminarai besirengiantiems ir jau dirbantiems šioje srityje.

Siekiant plačiau – visoje vyskupijoje įgyvendinti parengimo Santuokos sakramentui programą, taip pat kitų pastoračių centrų vykdomas programas, vysk. J. Matulaičio sprendimu dekanatų centruose, kaip antai, Molėtuose, Elektrėnuose, Širvintose, buvo įkurtos papildomos patalpos prie klebonijų – sielovados centrai. Šiose patalpose dekanato parapijų tikintieji gali susirinkti įvairiomis progomis.

Būtų nelengva išvardyti visus renginius ir programas, kurias metai iš metų, vyskupui dėmesingai remiant, tvirtinant darbo planus, vykdo Šeimos centras. Štai 2008 m. Kaišiadoryse vyko konferencija „Žmogaus gyvybės pradžia – tikėjimo

tiesa ar mokslo įrodytas faktas?“. Ją organizavo Santuokos ir šeimos studijų centras, Kauno VDU ir Kaišiadorių vyskupijos Šeimos centras. Taip pat paminėtini paskaitų ciklai lytiškumo tema vyskupijos mokyklose, kuriuos veda Šeimos centro darbuotojai ir savanoriai, publikacijos žiniasklaidoje, pranešimai kunigams ir kita.

Šalia patyrusios Šeimos centro vadovės M. Bagdonienės išaugo kūrybiškos ir atsidavusios šios srities darbuotojos, perėmusios Šeimos centro tolesnę darbų plėtrą ir veiklos koordinavimą, kaip antai: Judita Bernatienė, Jūratė Horbačiauskienė, Daiva Nasevičienė, Rita Truskauskienė ir kt. Juditą Bernatienę Kaišiadorių vyskupijos Šeimos centro vadove vysk. J. Matulaitis paskyrė 2008 m. Judita yra gimusi Kaišiadoryse, vyskupo siuntimu studijavo katalikų teologiją Gamingo institute Austrijoje, kartu su vyru Aidmantu katalikiškai auklėja 4 vaikų šeimą.

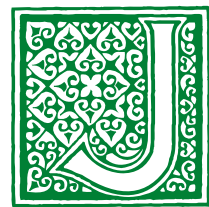
Nuolatinis vysk. J. Matulaičio dėmesys Šeimos centrui, jo veiklai neleidžia atitrūkti nuo pagrindinio žmonijos sėkmingos ateities garanto – tvirtos, krikščioniškomis vertybėmis paremtos šeimos. Apie tai vyskupas dažnai kalba įvairiausiuose šio centro renginiuose, susitikimuose su sužadėtiniais ir šeimomis, savo kreipimuose į visus tikinčiuosius. 2006 m. laiške vyskupijos tikintiesiems šv. Kalėdų proga vysk. J. Matulaitis rašė: „Visagalis Dievas apsisireiškė mums Kūdikio asmenyje, tapo visiems prieinamas, artimas, kad mūsų tyros, žmogiškos meilės šildomas galėtų augti ir mus pakylėti iki dangiškosios laimės. Nelikime šiam mūsų svečiui – Jėzui abejingi. Leiskime Jam augti mumyse ir mūsų šeimose. Ryžkimės būti ištikimi, liudykime Jį...“

Kaišiadorių vyskupijos Šeimos centro savanorių seminaras, Kiršnovė, 2007 m.

Pasirengimo Santuokos sakramentui kursai Kaišiadoryse, 2002 m.

Jaunimo centras – „išmokyk mane takais tavo eiti..“ (ps 24, 4)

Nuo pat ganytojiško darbo pradžios vysk. J. Matulaitis labai rūpinasi jaunimo katalikišku ugdymu, rengimu sava-rankiškam gyvenimui, šeimai, kad jaunimas atpažintų pašaukimą ir jį įgyvendintų. Ganytojas gerai supranta jauno žmo-gaus entuziazmą, saviraišką, bendruomeninio darbo norą, taip pat ir klystkelių pavojus. Vyskupui yra svarbu, kad jau-nimui vadovautų jauni ir pasirengę – kvalifikuoti žmonės. Todėl net keletas jaunuolių iš vyskupijos, vyskupo siuntimu, studijavo Magdeburgo pastoracijos darbuotojų seminarijoje Vokietijoje, vėliau ilgiau ar trumpiau buvo ir yra įsitraukę į vyskupijos sielovados darbą parapijose, jaunimo veiklą.

Kaip atskira sielovados institucija, Kaišiadorių vyskupijos Jaunimo centras buvo įkurtas 1999 m. Anksčiau šį darbą koordinavo ir organizavo Katechetikos centras. Tad jau buvo įtvirtintos tam tikros tradicijos, sukurta minimali struktūra, užmegzti bičiulystės ir draugiškos pagalbos ryšiai su užsienio – Vokietijos katalikišku jaunimu. Jauni ir aktyvūs Jaunimo centro vadovai ir bendradarbiai – Inesa Sinkevičiūtė, Jolanta Pupalaigytė, Aušra Malinauskaitė, Nerijus Ramanauskas, ses. Vincenta Slavėnaitė MVS – šią veiklą dar labiau išplėtė, atnaujino jos prioritetus, ypač sustiprino darbą su jaunimo atstovais parapijose. Pastariesiems – jaunimo vadovams Jaunimo centras skiria didelį dėmesį: nuolat organizuoja semi-narus, kaip antai, „Šviesa tamsoje“, „Aš – kaip žalias medis“, „Būdamas silpnas esu galingas“, rengia stovyklas, išvykas, susitikimus.

Svarbiausia užduotis Jaunimo centro planuose ir programose – viso vyskupijos jaunimo dvasinis ugdymas. Šiam tikslui įgyvendinti vyskupijoje organizuojamos vyskupijos Jaunimo dienos. Vyskupo sprendimu pastaraisiais metais šis renginys vyksta Pivašiunuose, svarbiausioje vyskupijos piligrimystės vietoje, Žolinės atleidų aštuondienio dienomis, kai į šią šventovę atvyksta daugybė tikinčiųjų iš visos vyskupijos. Iš tiesų į vyskupijos Jaunimo dienas suvažiuoja daugiau nei 200 jaunuolių iš įvairių, kad ir labai mažų, kaimiškų parapijų. Taip pat organizuojamos Jaunimo dienos ir atskiruose dekanatuose, kur jaunimas švenčia Eucharistiją, adoruoja, eina išpažinties, bičiuliškai šnekučiuojasi, linksmiasi. O ir vyskupijos jaunimo renginių tematika kaskart pasirenkama vis kita, kaip antai: „Atsigręžk į artimą“, „Ką padarėt vienam

iš mažiausiųjų brolių...“, „Jūsų kūnas yra šventas“, „Tavo žaizdomis esu išgelbėtas“, „Dykumoje...“ „Eikime į Jo ar-tumą su padėka“ ir kita.

Jaunimo centras kuruoja vyskupijoje veikiančių ka-talikiško jaunimo grupių veiklą – organizuoja teminius užsiėmimus liturgijos patarnautojams, vaikų ar jaunimo chorų nariams. Tradicinėmis yra tapusios parapijų chorų šventės Molėtų, Birštono, Perlojos, Širvintų, Užuguosčio, Musninkų ir kitose parapijose. Tokių susibūrimų dienomis gilinamasi į giedojimo tarnystės dovaną, vaikai ir jaunimas gieda bažnyčioje, organizuoja eisenas su gies-mėmis. Šiose giedančiųjų šventėse dažnas svečias – ga-nytojas, švenčiantis Eucharistiją, prabylantis žodžiu, prie agapės stalo.

Jaunimo centras taip pat organizuoja parapijų vai-kų ir jaunuolių stovyklas, viktorinas, netgi krepšinio varžybas. Tikromis šventėmis virsta Lietuvos jaunimo dienos, kurios visada teikia naujų impulsų jaunimo sie-lovadai vyskupijoje. O ką jau kalbėti apie Pasaulio jauni-mo dienas. Visose jose dalyvauja ir Kaišiadorių vyskupi-jos jaunimo delegacijos, kurias visada palydi ir pasitinka ganytojas.

Neabejotinai Jaunimo centro veiklai vyskupijoje di-delę įtaką turi vadovai. 2000–2006 m. vysk. J. Matulaičio paskyrimu vyskupijos Jaunimo centrui vadovavo Inesa Sinkevičiūtė. Ji vyskupo siuntimu studijavo Magdebur-go (Vokietija) pasauliečių seminarijoje, vėliau teologiją Kauno VDU, daug nuveikė kurdama šią instituciją, orga-nizuodama jos veiklą, burdama savanorius. 2006–2010

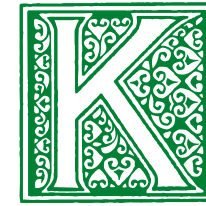
Kaišiadorių vyskupijos jaunimo pilgriminis žygis į Pivašiūnus, 2006 m.

J. Matulaitis įteikia pop. Benedikto XVI padėką Inesai Sinkevičiūtei, Kaišiadorių vyskupijos Jaunimo centro vadovei, Pivašiūnai, 2006 m.

m. Jaunimo centrui vadovavo Jolanta Pupalaigytė, vyskupo siuntimu taip pat studijavusi Magdeburgo pasauliečių seminarijoje, vėliau aukštesniojoje katechetų mokykloje Kaune. 2010 m. šiam darbui vyskupas paskyrė ses. Jurgitą Jagminaitę FMA, baigusią teologijos-pedagogikos studijas Popiežiškajame saleziečių universitete Romoje.

2001 m. Kaišiadorių vyskupijos Jaunimo dienose vysk. J. Matulaitis taip kalbėjo gausiai susibūrusiam jaunimui: „Anuomet vienas jaunuolis klausė Kristaus: „Ką turėčiau daryti, kad laimėčiau amžinąjį gyvenimą?“ Ir jūs, gyvendami šiandien ir būdami jauni, klausiate: ką turime daryti, idant klestintis žmonijos gyvenimas netaptų nuodėmės kapinynu? Ką turite daryti, kad mūsų nebevaldytų visuotinio neteisingumo nuodėmė, žmogaus ir jo orumo paniekimas? Ką turime daryti, kad liautųsi girtuoklystės, žmogžudystės ir kitas mus supantis blogis? Kristus šiandien atsako taip, kaip kadaise apaštalo Jono žodžiais atsakė pirmosios kartos Bažnyčios jaunimui: „Jums, jaunuoliai, tai parašiau, nes jūs tvirti, ir laikosi jumyse Dievo žodis.“ Šie žodžiai ir jums yra atsakymas: gyvenkite Evangelija – Dievo žodžiu, o jėgą šiems žodžiams tesuteikia Kristaus kryžiaus ir prisikėlimo, apaštalų ir po jų sekusių kartų patirtis. Tad būkite tvirti: tvirti tikėjimu; tvirti gyvenime; tvirti įgyvendindami savo pašaukimą. Liudykite savo tikėjimą gyvenamoje aplinkoje. Geroji Viešpaties Naujiena – Evangelija tesilieja iš Jūsų širdžių...“

unigų ugdymas

1989 m. vysk. J. Matulaičiui pradėjus vadovauti Kaišiadorių vyskupijai, joje darbavosi 68 kunigai. Per savo darbo metus vysk. J. Matulaitis išventino 39 kunigus Kaišiadorių vyskupijai. 2009 m. vyskupijai priklausė 66 kunigai bei darbavosi 4 kunigai iš kitų vyskupijų.

Kiekviena žmonių bendruomenė, kurią vienija pašaukimas, idealai ar interesai, paklūsta tam tikrai ją buriančiai ir palaikančiai bendrystei, kuri nuolat atnaujinama, puoselėjama ir palaikoma. Tai svarbu ir Bažnyčios žmonėms – tikintiesiems. Tikintieji, vienijami Kristaus tikėjimo, eina per gyvenimą kiekvienas savo likime individualiai, bet ir kartu – bendruomenėje.

Dvasios vadovas – sielos vadovas. Tokiu gražiu ir prasmingu žodžiu vadinamas kunigas. Kunigai – tai žmonės, kuriuos pats Kristus, apaštalų asmeny, pavadino broliais ir draugais: „Jau nevadinu jūsų tarnais, nes tarnas nežino, ką veikia jo šeimininkas. Jus aš draugais vadinu, nes jums viską paskelbiau, ką buvau iš savo Tėvo girdėjęs“ (*Jn 15, 15*). Viešpaties kvietimas „sek mane“ (*plg. Lk 5, 27*) reiškiasi kasdieniu pačiu realiausiu liudijimu: kaupiama išmintimi, konkrečia parama, padrąsinančiu žodžiu, palaikant viltį suklupus, sutaikant, atleidžiant, paaiškinant. Tokiam gyvenimui reikia nuolatinio kryptingo, nuoseklaus atsinaujinimo – Dievo žodžio pažinimo, teologijos studijų, Bažnyčios praeities ir dabarties žinių, savo asmeninės ir kitų žmonių patirties apibendrinimo ir, žinoma, asmeninės bendrystės su Dievu – maldos.

Tad suprantama, kad nemaža dėmesio vyskupas turi skirti kunigų dvasinio, intelektualinio ir pastoracinio ugdymo klausimams. Tokią pareigą jam uždeda Bažnyčia. Per bendrus rūpesčius parapijų reikalais, pastoracinių centrų veikla, jų koordinavimu, per vizitacijas ir šventes, per individualius pokalbius – neįmanoma keliais žodžiais išvardyti tų daugiabriaunių ryšių, kurie sieja vyskupą su kunigais, – yra ugdoma, domimasi problemomis, įvertinant tai, kas aktualu ir spręstina.

Vyskupijos kunigų pastoracinis ugdymas vykdomas nuosekliai: kartą per mėnesį (išskyrus vasarą) Kaišiadoryse, vyskupijos Sielovados centre, kunigams kurija rengia pastoracinio ugdymo dienas. Kartą per metus taip pat organizuojamos bendros rekolekcijos – dvasinio atsinaujinimo dienos, kiti dvasinio pobūdžio renginiai. Būtų nelengva išvardyti visus renginius, jų temas ar svarstytus klausimus. Visa, kas rūpi dabarties Bažnyčiai, kunigui, tikinčiųjų bendruomenei, nuolat nušviečiama, aptariama, atnaujinama, kad tarnavimas sielų išganymui, vyskupijos ir visos Bažnyčios gerovei būtų vaisingas. Štai keletas

Kaišiadorių vyskupijos kunigai, Krizmos mišios, Kaišiadorys, 2009 m.

Vysk. J. Matulaičio žodis kunigams, Kaišiadorys, 2004 m.

temų: „Pašaukimų pastoracija“, „Bažnyčia ir nūdienos visuomenė Lietuvoje: moralinės padėties Lietuvoje apžvalga ir išeitys“, „Evangelizacija nūdienoje“, „Vyskupų sinodo žinia Dievo tautai“, „Šv. Pauliaus apaštališkoji dvasia“, „Šv. Raštas kunigo pastoracijoje“, „Kunigas ir atgaila“, „Tarnaujantis kunigas“, „Liaudiškojo pamaldumo ir liturgijos vadovas: principai ir gairės“.

Prelegentais į tokius susitikimus kviečiami ir garbūs svečiai – vyskupai, dėstytojai, vienuoliai, katalikiškųjų organizacijų vadovai, katalikiškos spaudos ir kurijos atstovai, pristatantys vyskupijos pastoracijai aktualias temas. Visada į kunigus kreipiasi ir pats vyskupijos ganytojas. Vysk. J. Matulaičio kvietimu kunigų dienose pranešimus yra pristatę apaštališkasis nuncijus Lietuvoje arkiv. Luigi Bonazzi, arkiv. Jonas Bulaitis, vysk. Jonas Boruta SJ, vysk. Jonas Ivanauskas, vysk. Rimantas Norvila, vysk. Gintaras Grušas, prel. dr. Vytautas Vaičiūnas, kun. Aldonas Gudaitis SJ, kun. Arūnas Peškaitis OFM ir kiti. Šių susirinkimų metu aptariami ne tik aktualūs ar nauji visuotinės Bažnyčios keliama reikalavimai, bet ir jų įgyvendinimo galimybės vietinėje Bažnyčioje – vyskupijoje, atsakoma į klausimus, vyskupijos pastoracinių centrų atstovai pristato savo veiklos programas ir ataskaitas.

Vyskupas skatina ir palaiko kunigų intelektualinį tobulėjimą. Ne vienas vyskupijos kunigas studijavo ir studijuoja teologiją Lietuvoje bei užsienyje.

Kaišiadorių vyskupijoje yra 68 parapijos, vyskupo J. Matulaičio sprendimu suskirstytos į 7 dekanatus. Tai mažiausia vyskupija Lietuvoje, kurioje, 2001 m. gyventojų surašymo duomenimis, gyvena apie 140 tūkstančių katalikų. Dauguma jų – kaimo ir nedidelių miestelių žmonės. Vienam kunigui vyskupijoje tenka patarnauti apie 2 tūkst. tikinčiųjų. Tai palankiausia padėtis Lietuvoje, ypač jei ją lygintume su didesnių miestų, tokių kaip Vilnius ar Kaunas, situacija, kur parapijose gyvena apie 40–80 tūkst. gyventojų. Tačiau pastaruoju metu kaimo parapijose sparčiai mažėja žmonių. Daugumoje kaimo parapijų gyventojų sumažėjo daugiau nei per pusę. Tad tokiose parapijose tikrai nelengva vykdyti pastoracines programas, išlaikyti bažnyčios statinius, o ir patį kunigą, mat tikinčiųjų materialinės galimybės yra ribotos. Todėl ši nelengva užduotis tenka vyskupui, ypač kai reikia renovuoti bažnytinius pastatus, surasti lėšų programoms, kunigų pragyvenimui.

Kaip liudija kasmet skelbiami vyskupijos statistiniai duomenys, pavyzdžiui, 2009 m. Kaišiadorių vyskupijos parapijose iš viso pakrikštyta 1654 kūdikiai, sutuokta 528 poros, palaidota 2408 mirusieji; pirmąją Komuniją priėmė 1271 vaikas, su-tvirtinta 941 tikintysis. Šis pastoracinio darbo baras išskirtinai tenka parapijose dirbantiems kunigams. Jie atsakingi ne tik už sakramentų administravimą, bet ir už pasirengimą juos priimti.

2009 m. vyskupijoje veikė 89 mokyklos, kuriose mokėsi 16 tūkst. moksleivių. Tikyba dėstė 82 mokytojai. Tikybės pamokas lankė 10 tūkst. mokinių. Šiame pastoracinio darbo bare kunigams dažniausiai talkina tikybės mokytojai – pedagogai, turintys vyskupo siuntimą mokyti tikybės. Kai kuriose parapijose, laikantis vyskupo nustatytos tvarkos, tikybės

Vysk. J. Matulaitis teikia Sutvirtinimo sakramentą, Kazokiškių parapijos bažnyčia, 2007 m.

Vysk. J. Matulaitis Vilniaus kunigų seminarijoje, 2003 m.

mokytojai taip pat talkina klebonams parapinės katechezės srityje – vadovauja parengimo sakramentams programoms, padeda liturgijoje. Vyskupo pavedimu kunigai sielovadinį darbą taip pat vykdo ir ligoninėse bei globos namuose – švenčia Mišias, administruoja sakramentus.

Taigi ir mažoje vyskupijoje darbo barai platūs, o veikla atsakinga. Ganytojas rūpinimasi sielovada nuolat pabrėžia nuoširdžiai ir reikliai bendraudamas su kunigais asmeniškai, kalbėdamas bendrų sueigų metu ar kreipdamasis raštu. Kaišiadorių vyskupijos kurija – vyskupijos administracinis centas, vyskupo pavedimu per metus išsiuntinėja kunigams daugiau nei 100 įvairaus pobūdžio laiškų. Tai instrukcijos, paraginimai, paaiškinimai ir kita informacija. Kunigai įvairaus pobūdžio informaciją taip pat gauna ir iš pastoracinių centrų – *Caritas*, Jaunimo, Katechetikos ir Šeimos.

Kas ketverius metus vyskupijoje renkamas vyskupo patariamasis organas – Kunigų taryba. Ją renka vyskupijoje reziduojantys ir jai priklausantys kunigai. Per Kunigų tarybos posėdžius vyskupas tariasi svarbiausiais vyskupijos valdymo ir sielovados klausimais. 2009 m. išrinktą Kunigų tarybą sudarė šie kunigai: mons. Algirdas Jurevičius, kun. Gediminas Tamošiūnas, kun. Rokas Puzonas, mons. Jonas Sabaliauskas, mons. Vytautas Sudavičius, kun. Kęstutis Kazlauskas, mons. Vincas Baublys, mons. Jonas Dalinevičius, kun. Robertas Rumšas, kun. Rimvydas Jurkevičius, kun. Leonas Klimas ir kun. Alfonsas Kelmelis.

Šalia tiesioginių pareigų parapijoje, vyskupo pavedimu kai kurie kunigai nuoširdžiai imasi darbų, padedančių vyskupui ir visai vyskupijos tikinčiųjų bendruomenei, kaip antai, Kaišiadorių parapijos klebonas kun. dek. Rimvydas Jurkevičius eina Kaišiadorių vyskupijos *Caritas* direktoriaus pareigas, Elektrėnų parapijos vikaras kun. Marius Talutis yra Gyvojo rožinio brolijos vyskupijoje dvasios vadovas, Kaišiadorių parapijos vikaras kun. Vytautas Kirka – Jaunimo centro dvasios vadovas, Kurijos kancleris kun. Gediminas Tamošiūnas – Katechetikos ir Šeimos centrų dvasios vadovas.

2010 m. vysk. J. Matulaitis, kalbėdamas kunigystės pažadų atnaujinimo Mišiose Didįjį ketvirtadienį, vyskupijos kunigams sakė: „[...] kunigiška tarnystė, o ir gyvenimas, dažnai pareikalauja aukos. Jos nebijokime, mat ši auka, jei tik atitinka mūsų pasaulimą, dar labiau vienija su Išganytoju Jėzumi Kristumi, kurio kančios slėpinius visuotinai minėsime Velykų tridienį... Be to, šiais Kunigų metais, Jūsų prašau skirti daugiau dėmesio kunigiško identiteto ugdymui: asmeninei maldai, privačioms rekolekcijoms, taip pat didesnio dėmesio Jums patikėtai tarnystei – ar tai būtų išpažintis, pamokslas, ar kita pastoracinė veikla. Šiais laikais juk turime pakankamai priemonių ir šaltinių, kaip šiuos darbus tinkamai vykdyti, būti jiems deramai pasiruošus... Ir nuoširdžiai dėkoju visiems Jums už tarnystę patikėtose pastoracinio darbo vietose, meldžiu stiprybės bei Dievo palaimos...“

gyvojo rožinio brolija

2008 m. rugpjūčio 1 d. vysk. J. Matulaitis vyskupijos parapijose išplatino laišką, kuriame paskelbė, jog atgaivinama Gyvojo rožinio maldos brolija. Laiške sakoma: „Ši brolija, veikusi nuo pat vyskupijos įkūrimo pradžios, teįgauna naują veiklos impulsą, kad kuo plačiau ir glaudžiau sujungtų įvairaus amžiaus tikinčiuosius, nebijančius išsipareigoti maldos tarnystei.“

Vyskupas patvirtino Kaišiadorių vyskupijos Gyvojo rožinio brolijos įstatus ir paskyrė dvasios vadovą. Šis vyskupo laiškas išties sulaukė nuoširdaus atgarsio vyskupijos parapijose: jau per pirmuosius metus draugijos skyriai įsikūrė 28 parapijose. Kaip numato įstatai, šią broliją sudaro atskiri būreliai; kiekvienam būreliui priklauso 20 žmonių, besimeldžiančių po vieną rožinio slėpinį per dieną, arba 4 – besimeldžiantys po vieną rožinio dalį per dieną. Taip ši malda tampa gyva – meldžiamasi nuolat ir skirtingose vietose bendromis, vyskupo patvirtintomis intencijomis.

Atnaujinta Gyvojo rožinio brolija gyvai įsiliejo į kitą seniai puoselėtą ir įgyvendintą vyskupo projektą – Rožinio slėpinių kelią, įkurtą Guronyse, kard. Vincento Sladkevičiaus tėviškėje. Mat 2002 m. popiežiui Jonui Pauliui II į rožinio maldą įtraukus dar vieną – Šviesos slėpinių dalį, kard. V. Sladkevičiaus, itin branginusio rožinio maldą, tėviškėje buvo įkurtas sakralinis Rožinio slėpinių kelias – maldos vieta.

Melstis rožinį šioje vietoje maldininkai ypač kviečiami spalio mėnesį, taip pat ir kitomis progomis: pavyzdžiui, 2009 m. gegužės mėnesį net 300 Kaišiadorių vyskupijos Gyvojo rožinio brolijos narių susibūrė Guronyse kartu melstis rožinį.

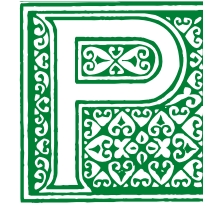
Dvasinio pobūdžio konferencijos Gyvojo rožinio brolijos nariams vyksta nuolat Kaišiadoryse ir kitose vyskupijos parapijose. Vyskupo kvietimu Rožinio brolijos nariai buriasi kartu melstis ir į Pivašiūnus, svarbiausią vyskupijos piligrimystės vietą. Įsimintinos pamaldos 2009 m. rugpjūčio 22 d. Žolinės atlaiduose. Jose dalyvavo didelė grupė Kaišiadorių ir Panevėžio vyskupių Gyvojo rožinio brolijos narių. Po šv. Mišių visi maldininkai sustojo ratu apie bažnyčią ir susikabinę rankomis kalbėjo rožinį. Vyskupas, vadovavęs pamaldoms, paragino tokia maldos grandine – ją vis plečiant – apjuosti visą mūsų kraštą.

Kaišiadorių vyskupijos Gyvojo rožinio brolijos nariai, Rožinio slėpinių kelias Guronyse, 2009 m.

Kaišiadorių vyskupijos Gyvojo rožinio brolija turi ir savo leidinį „Gyvasis“. Jame spausdinama aktuali brolijos informacija: vyskupo ir brolijos dvasios vadovo žodis, taip pat skelbiamos rožinio maldos intencijos, aprašomi svarbesni brolijos gyvenimo ir veiklos įvykiai.

2008 m. laiške Kaišiadorių vyskupijos tikintiesiems vysk. J. Matulaitis rašė: „Mielieji, šiandien, kaip niekada, mums svarbu jungtis į maldos draugijas, nes tik taip galime kovoti su visur besiskverbiančiu susvetimėjimu ir gyvo krikščioniško tikėjimo praradimu. Prisiminkime Kristaus žodžius: „Jeigu kas iš jūsų susitars žemėje dviese melsti kokio dalyko, jiems mano dangiškasis Tėvas jį suteiks. Kur du ar trys susirinkę mano vardu, ten ir aš esu tarp jų“ (Mt 18,19–20). Gyvojo rožinio brolijoje mes tikrai susitariame kartu melsti malonių, kurių reikia mūsų vyskupijai, kraštui ir visuotinei Bažnyčiai. Pavedu šią iniciatyvą Šventosios Šeimos ir mūsų vyskupijos globėjo šv. Juozapo globai bei visus Jus laiminu...“

irmtakų atminimo įamžinimas

Kaišiadorių vyskupijos ganytojai, vadovavę vyskupijai įvairiu laiku – vyskupijos kūrimosi, sunkiais karo ir pokaario bei sovietų okupacijos metais, įdėjo daug pastangų plėtodami vyskupijos pastoracinę veiklą ir ugdydami tikinčiųjų bendruomenę, už tai netgi buvo kalinami ir tremiami. Vysk. J. Matulaitis jų šviesiam atminimui, nepalaužiamai dvasiai įamžinti skyrė nuolatinį dėmesį. Savo pamoksluose, laiškuose tikintiesiems vyskupas dažnai prisimena šias asmenybes, jų darbus, pasiaukojantį gyvenimą ir ragina iš jų semtis stiprybės bei mokytis Dievo ir Bažnyčios meilės. Ganytojas įamžino jų atminimą ir kitais būdais: ekspozicijomis, leidiniais, paminklais.

Kaišiadorių vyskupijos kurijoje, 1935 m. statytame administraciniame pastate, vyskupo J. Matulaičio pastangomis įrengta vyskupijos istorijos ekspozicija. Neretai su ja susipažinti užsuka pilgrimų grupės, lankančios Dievo tarno Teofiliaus Matulionio kapą, Katedrą, taip pat vietos savivaldybės svečiai, moksleiviai. Eksponuojami objektai atspindi Kaišiadorių vyskupijos istoriją, atkreipia dėmesį į asmenis, kurie paliko ryškų pėdsaką ir Kaišiadorių vyskupijos, ir visos Lietuvos katalikų gyvenime.

Dievo tarno arkiv. Teofiliaus Matulionio ir kard. Vincento Sladkevičiaus, buvusių Kaišiadorių vyskupijos ganytojų, atminimo ekspozicijos nuo 2000 m. nuolat veikia Birštono sakraliniame muziejuje, vysk. J. Matulaičio sprendimu įsikurusiame senojoje Birštono parapijos klebonijoje. Čia taip pat atkurtas kambarėlis, kuriame 1957 m. gruodžio 25 d. vysk. Teofilius Matulionis slapta konsekrovo vyskupu Vincentą Sladkevičių.

Kaišiadorių katedroje, kriptoje, ilsisi pirmojo Kaišiadorių vyskupo Juozapo Kuktos (1873–1942) ir antrojo šios vyskupijos vyskupo Dievo tarno Teofiliaus Matulionio (1873–1962) palaikai. Šią kriptą gali lankyti maldininkai nuolat, o ypač minint Dievo tarno mirties dieną – rugpjūčio 20-ąją. Šią dieną, taip pat ir kiekvieno mėnesio 20 d., vadovaujant vyskupui, Katedroje meldžiamasi prašant Viešpatį suteikti malonę turėti Dievo tarną Teofilijų užtarėju danguje bei per jo užtarimą patirti malonių, kurių meldžia tikintieji. Dievo tarno beatifikacijos byla vyskupijoje jau užbaigta ir 2008 m. buvo perduota į Šventųjų skelbimo kongregaciją Vatikane peržiūrėti ir tirti.

Apie išskirtinę pagarbą Teofiliiui Matulioniui, uoliam šios vyskupijos ganytojui, kentėtojui už Bažnyčią, taip pat byloja ir paminklinė skulptūra aikštėje priešais Kaišiadorių katedrą. Ji buvo pastatyta vysk. J. Matulaičio iniciatyva 1999 m.

Kard. D. Bernardin (iš Čikagos) ir vysk. J. Matulaitis prie Dievo tarno Teofiliaus Matulionio kapo Kaišiadorių katedros kriptoje, 1990 m.

Vysk. J. Matulaitis, Ekspozicijų kambarys, Kaišiadorių vyskupijos kurija, 2001 m.

Dievo tarno T. Matulionio skulptūra, Kaišiadorys, 1999 m.

Kard. V. Sladkevičiaus skulptūra, Kaišiadorys, 2007 m.

(autorius – V. Žuklys). Vėliau priešais Katedrą vietos savivaldybė įrengė pėsčiųjų taką. Katedros šventoriuje 2007 m. paminkline skulptūra buvo įamžintas ir kardinolas V. Sladkevičius (autorius – A. Sakalauskas), vadovavęs Kaišiadorių vyskupijai 1982–1989 m., daug metų dėl Bažnyčios praleidęs tremtyje.

Vyskupo J. Matulaičio iniciatyva nemažai išleista knygų apie vyskupijos praeitį, jos ganytojus ir kunigus. Pirmojo Kaišiadorių vyskupo Juozapo Kuktos atminimas įamžintas Kaišiadorių vyskupijos kurijos leidyklos išleista monografija „Vyskupas Juozapas Kukta“. Jos autorius – kun. Nikodemas Švogžlys-Milžinas. Knyga išleista 2003 m., minint vysk. J. Kuktos gimimo 130-ąsias metines. Jos išanginiame žodyje vysk. J. Matulaitis rašė: „Garbingo atminimo pirmasis Kaišiadorių vyskupas Juozapas Kukta – ypatingo ryškumo asmenybė, Kaišiadorių vyskupijai turėjusi didelę reikšmę. Turtin gas dvasinis gyvenimas, teologinis išsilavinimas, plati pastoracinio darbo patirtis, sukaup ta bendradarbiaujant palaimintojo Jurgio Matulaičio, artimo draugo ir bendražygio, vadovaujamoje Vilniaus vyskupijoje, leido jam per gana trumpą laiką Kaišiadorių vyskupijoje nuveikti daug reikšmingų darbų. Juk ir šiandien vyskupija tebestovi ant to paties dvasinio ir administracinio pamato, kurį padėjo vysk. J. Kukta ir jo pirmieji pagalbininkai, su didele kantrybe, atsidavimu ir meile purenę dvasinę naujosios vyskupijos dirvą, kad Dievo Žodžio sėkla duotų gerą derlių.“

Vysk. J. Matulaičio iniciatyva buvo išleista prel. Stanislovo Kiškio knyga „Arkivyskupas Teofilus Matulionis“. Pirmąją knygos laidą Kaišiadorių vyskupijos kurijos leidykla išleido 1996 m., pakartotinę – 2008 m. Knygoje nušviečiamas ilgas ir sunkus iškilaus ganytojo T. Matulionio gyvenimo kelias ir darbai. Tai žmogus, apie kurį popiežius Pijus XI sakė: „Garbė lietuvių tautai, kuri davė tokį didvyrį.“

Vyskupo sprendimu Kaišiadorių vyskupijos kurija taip pat yra išleidusi iškilių Kaišiadorių vyskupijos kunigų – prel. Stanislovo Kiškio, kun. Mykolo Petkevičiaus, kun. Broniaus Bulikos, kun. Nikodemo Švogžlio, kun. Alfonso Šato – biografijas ar kūrybos rinktines.

Vienas reikšmingiausių vysk. J. Matulaičio darbų įamžinant Kaišiadorių vyskupiją ir jos ganytojus – arkiv. Teofiliaus Matulionio beatifikacijos byla. Ji buvo pradėta pirmaisiais vysk. J. Matulaičio darbo metais Kaišiadoryse, 1989 m. lapkričio mėn. prel. Stanislovui Kiškiui įteikus prašymą vyskupui inicijuoti šį procesą. Po metų vysk. J. Matulaitis paskelbė, jog pradeda Kaišiadorių vyskupo Teofiliaus Matulionio dorybių ir kankinystės įrodymo bylą ir sudarė komisiją. Vėliau visus pakvietė melstis ir pradėjo kaupti žinias apie šio asmens gyvenimą. Buvo surinkta daugybė laiškų, kitų tekstų, apklausti liudininkai. Byla vyskupijoje baigta 2008 m. gegužės 1 d. Šia proga Kaišiadoryse įvyko iškilingas bylos užbaigimo minėjimas. Vysk. J. Matulaičio kvietimu minėjime dalyvavo popiežiaus pasiuntinys nuncijus Lietuvoje arkiv. Peteris S. Zurbriggenas, arkiv. Jonas Bulaitis (vėliu šios bylos postulatorius), atvykęs iš Romos, Telšių vyskupas Jonas Boruta SJ, Pa-

Vysk. J. Matulaitis pasirašo Dievo tarno T. Matulionio beatifikacijos bylos Kaišiadorių vyskupijoje užbaigos dokumentus, Kaišiadorys, 2008 m.

Dievo tarno T. Matulionio beatifikacijos bylos užbaigos pamaldos Kaišiadorių katedroje, 2008 m.

nevėžio vyskupas Jonas Kauneckas, Panevėžio vyskupas emeritas Juozas Preikšas, *Opus Dei* prelatūros regioninis vikaras mons. Andres Lavinas, mons. Alfonsas Svarinskas ir kiti garbūs svečiai, vienuolės ir pasauliečiai. Iškilmų metu pristatyta ir trumpai apžvelgta bylos medžiaga, kurią sudaro 8 tomai, kaip antai, liudininkų apklausa, asmenų atsiliepimai apie Dievo tarną, jo tardymo, nuteisimo dokumentų santraukos, istorikų išvados, daugiau nei devyni tūkstančiai tikinčiųjų parašų, remiančių šią bylą, ir kita medžiaga. Po užbaigos minėjimo šie dokumentai buvo užantspauduoti ir perduoti į Vatikaną – Šventųjų skelbimo kongregaciją.

Šį minėjimą vainikavo šv. Mišios Kaišiadorių katedroje. Mišių pamoksle vysk. J. Matulaitis sakė: „Kalbant apie Teofiliaus Matulionio asmenį, prisimintini popiežiaus Pijaus XI anuomet Vatikane pasakyti žodžiai. 1934 m. popiežius privačios audiencijos metu priėmė vyskupą Teofilį, grįžusį iš Rusijos po dviejų įkalinimų; vyskupui paprašius palaiminimo, popiežius atsakė: „Esi kankinys. Privalai pirmas mane palaiminti.“ Šie popiežiaus žodžiai „Esi kankinys“ mums, kaišiadoriečiams, tapo padrąsinimu gilintis į Teofiliaus asmenį, jo gyvenimą ir kankinystę – įvairius pažeminimus, trukdymą eiti vyskupo pareigas, ilgą kalinimą dėl tikėjimo ir mirties grėsmes. Padrąsinimų ir sustiprinimų, kad esame teisingame kelyje, pasigirsdavo ir vėliau. Pavyzdžiui, nuostatą gilintis į Teofiliaus gyvenimą ypač sustiprino popiežiaus Jono Pauliaus II 1993 m. Lietuvoje Kryžių kalne pasakyti žodžiai apie kentėjusius dėl įsitikinimų. Jis sakė: „Prisiminkime visus šio krašto sūnus ir dukras, kadaise nuteistus ir įmestus į kalėjimą, išsiųstus į koncentracijos stovyklas, ištremtus į Sibirą [...] Ypač norėčiau priminti tris Bažnyčios šulius: Telšių vyskupą Vincentą Borisevičių, nužudytą 1946 m.; Kaišiadorių vyskupą Teofilį Matulionį, kurio žemiškoji kelionė tebuvo vien skaudi kančios ir sielvarto Kalvarija iki pat mirties 1962 m.; taip pat Vilniaus arkivyskupą Mečislovą Reinį...“ Galiausiai popiežiaus Benedikto XVI, visuomet apstaus gilių minčių, pasakyti žodžiai: „Bažnytinės bendruomenės turi suprasti, kad ypač mūsų laikais yra didelis poreikis liudytojų, gebančių įkūnyti Evangelijos amžinąją tiesą į realias gyvenimo aplinkybes <...> Kontaktas su šiais žmonėmis atveria kelią tikram dvasiniam atgimimui, nuolatiniam atsivertimui ir naujų šventųjų išsiskleidimui...“

Dar tik pradėjus Dievo tarno Teofiliaus Matulionio beatifikacijos bylą 1990 m., vysk. J. Matulaitis patvirtino ir išplatino vyskupijoje maldą Teofiliaus Matulionio paskelbimui šventuoju išmelsti:

Visagali Dieve, mūsų prieglauda ir stiprybe. Tu stiprini visus tvirtai Tave tikinčius ir nuoširdžiai Tavo valią vykdančius. Tu stiprinai ir mūsų vyskupą Teofilį Matulionį, kai dėl Tavo vardo jis net šešiolika metų kentėjo įvairiuose lageriuose ir liko Tau ištikimas.

Suteik malonę, kad mes, kadaise turėję jį savo vyskupu, dabar galėtume turėti šventuoju ir užtarėju danguje.

Prašome Tave, Viešpatie, per šio kankinio užtarimą malonių (...), kurių karštai trokštame. Amen.

Vysk. J. Matulaitis taip pat skyrė nemažą dėmesio ir kad būtų įamžintas kard. V. Sladkevičiaus atminimas Kaišiadorių vyskupijoje. Šventosios Romos Bažnyčios kardinolo gyvenimas su šiuo kraštu buvo susietas ypatingais ryšiais. Kardinolas gimė ir augo Kaišiadorių krašte – Guronių kaime, lankė Žaslių parapijos bažnyčią ir joje šventė pirmąsias Mišias. Ir kunigavimo metai būsimąjį kardinolą visų pirma siejo su Kaišiadorių vyskupija. Galiausiai Birštone jis konsekruotas vyskupu, nors po to ilgam buvo ištremtas iš vyskupijos. Tik po 25 metų, 1982 m., vysk. Vincentui Sladkevičiui buvo leista sugrįžti į savo vyskupiją. 1989 m. paskyrus kard. Vincentą Sladkevičių Kauno arkivyskupu, jis kaišiadoriečiams taip kal-

Guronių rožinio slėpinių kelias, koplyčia ir rekolekcijų namai, 2009 m.

Vysk. J. Matulaitis šventina Rožinio slėpinių kelio koplytėlės Guronyse, 2006 m.

bėjo: „Sunku palikti savo tėviškę, su kuria kaip tas medis suaugau šaknimis. Čia amžino atilsio atgulė mano tėvai. Jokios audros negalės išrauti tų šaknų, kuriomis aš suaugau su jumis, mano kraštiečiai...“

Metai iš metų vysk. J. Matulaitis brandino mintį, kaip prasmingai įamžinti kard. V. Sladkevičiaus atminimą Kaišiadorių vyskupijoje, juolab kad Lietuvos istorijoje jis buvo pirmas šiame krašte reziduojantis tokio rango Romos Katalikų Bažnyčios dvasininkas. 2002 m. vysk. J. Matulaitis Vincento Sladkevičiaus tėviškėje ėmėsi unikalaus, didelio projekto – įkurti Švč. M. Marijos rožinio slėpinių kelią. Prie Žaslių, Guronių kaime, buvo įsigyta kardinolo tėviškė – 10 ha niekam nenaudotos žemės. Ten, ant kalnelio, pagal kaišiadoriečio architekto Stasio Petrausko projektą pastatytos penkios koplytėlės, kurių išorėje vilnietis dailininkas ir skulptorius prof. Antanas Kmieliauskas nutapė 20 paveikslų. Vyskupo sumanymu, šie piešiniai yra dviejų dalių: viršuje – rožinio slėpinių vaizdai, apačioje – Bažnyčios Lietuvoje ir tautos kultūros istorijos svarbiausios datos: nuo Lietuvos vardo paminėjimo Kvedlinburgo analuose 1009 m. iki popiežiaus Jono Pauliaus II apsilankymo Lietuvoje 1993 m. Šioje vietoje taip pat buvo pastatyta didinga Dievo Motinos statula, jau iš tolo pasitinkanti atvykstančius maldininkus.

2006 m., minint Kaišiadorių vyskupijos 80-mečio sukaktį, šias koplytėles ir Dievo Motinos skulptūrą vysk. J. Matulaitis iškilmingai pašventino. Pašventinimo iškilmėse dalyvavo Šiaulių vyskupas E. Bartulis, daug garbių svečių, statybos darbų rėmėjų, tarp jų ir LR Prezidentas Algirdas Brazauskas, vietos savivaldybės atstovai ir gausus būrys tikinčiųjų. Pirmajai rožinio maldai šiame kelyje vadovavo vysk. J. Matulaitis.

Vyskupo rūpesčiu Rožinio slėpinių kelio kompleksas kūrėsi ir plėtėsi toliau. 2008 m. atvėrė duris rekolekcijų namai. Jų pašventinimo šventėje dalyvavo Kauno arkivyskupas metropolitas S. Tamkevičius SJ, daugumas Kaišiadorių vyskupijos kunigų, Eucharistinio Jėzaus seserys, įsikūrusios rekolekcijų namuose, kiti asmenys. Vėliau Elvyra Kučinskaitė, Eucharistinio Jėzaus seserų bičiulė ir bendradarbė, interneto dienraštyje „Bernardinai“ rašys: „Rekolekcijų namų atidarymas Lietuvoje – ypatingas įvykis. Kaip gražu, kad būtent kard. V. Sladkevičiaus tėviškėje susitiko dvi stiprios svajonės – Kaišiadorių vyskupo J. Matulaičio vizija įkurti plačiai lankomus namus ir Eucharistinio Jėzaus seserų kongregacijos pastangos rasti ir apgyvendinti erdvę, kuri leistų priimti žmones, norinčius dalį savo laiko atiduoti rimtesniems savo dvasinės kelionės apmąstymams...“ Šie namai ištis pritaikyti rekolekcijų dalyviams: įrengta koplytėlė, kambariai, kur gali apsistoti daugiau nei 30 asmenų, valgomasis, be to, viena patalpa juose skirta kard. Vincento Sladkevičiaus memorialinei ir rožinių ekspozicijai, kurią gali apžiūrėti visi čia besilankantys. Mat ir pats kardinolas labai vertino rožinio maldą, turėjo gilų pamaldumą Švč. Mergelei Marijai, priklausė kunigų marijonų vienuolijai.

2009 m. vysk. J. Matulaitis Guronyse, Rožinio slėpinių kelio centre, pradėjo dar vieno objekto statybos darbus. Buvo pakloti ir pašventinti pamatai Šv. Juozapo, Švč. M. Marijos sužadėtinio ir Kaišiadorių vyskupijos globėjo, koplyčiai. Po metų – 2010 m. gegužės 1 d. – ši koplyčia buvo pašventinta ir atverta maldininkams. Jos išorėje – piešiniuose, pavaizduotas Septynių Švč. M. Marijos skausmų kelias, vyskupo sumanymu, čia supintas su Dievo tarno Teofiliaus Matulionio svarbiausiais gyvenimo epizodais, paženklintais kančia. Piešinių autorius – prof. Antanas Kmieliauskas.

Kaišiadorių vyskupijos kurija pagal vysk. J. Matulaičio rankraštį 2007 m. išleido maldyną „Švč. M. Marijos Rožinio slėpinių kelias *Tėviškės šviesa*“. Leidinio įžangoje vysk. J. Matulaitis nusako šios sakralios vietos paskirtį ir prasmę: „Mūsų žemiškasis gyvenimas yra kelionė. Visi keliaujame vedami to paties troškimo – būti tikrai laimingi. Pakeliui mums sušvinta daug viliojančių žiburėlių, žadančių laimę čia ir dabar. Kai kuriais patikim, žavimės, kol, užgriuvus gyvenimo sutemoms bei abejonėms, nusiviliam ir pasijuntam apgauti... Trokštu, kad šis Rožinio slėpinių kelias daugeliui taptų padrąsinimu nenuleisti rankų, nepasiduoti beprasmiškumo jausmui, kuris taip būdingas šių dienų pasauliui. Meldžiu, kad kiekvienas, atliksiantis šią maldos ir apmąstymo kelionę, vėl iš naujo (o gal ir pirmą kartą) sutiktų tą, kuris pats yra „kelias, tiesa ir gyvenimas“, – mūsų Viešpatį Jėzų Kristų. Tik tuomet, kai sutinkame Jį, kai pradedame Jį pažinti, ryžtės leisti Jam ateiti į mūsų gyvenimą ir tapti mūsų draugu, – gyvenimas įgauna prasmę. Tada kelionės pabaigoje aiškiai sušvinta vienintelis žiburys, kuris niekada nenuvilia, kurio jokios audros neužgesina – susitikimo su Dievu ir amžino gyvenimo Jame džiaugsmas. Nieko nėra svarbiau, kaip išmokti statyti gyvenimą ant šio tvirto, nesugriaunamo pamato...“

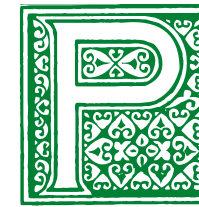
2010 m. Kaišiadorių vyskupijos kurija pagal vysk. J. Matulaičio rankraštį išleido dar vieną leidinį – maldyną „Septynių Marijos skausmų kelias *Per kryžių į žvaigždes*“. Šios knygos įžangoje vyskupas rašo: „Niekas negali veiksmingiau ir užtikrinčiau palydėti žmogaus į gilų, vidinį susitikimą su savo Kūrėju ir Atpirkėju, kaip Švč. M. Marija. Rožinio dėka, kaip teigia popiežius Jonas Paulius II, „Krikščioniškoji tauta įstoja į Marijos mokyklą, leisdamasi įvesdinama į Kristaus veido grožio kontempliavimą ir jo meilės gelmės patyrimą“ (*RVM, 1*). Mes, šiandienos krikščionys, šioje tikėjimo ir pasitikėjimo mokykloje esame drauge su apaštalais ir šventaisiais, visų laikų ir tautų liudytojais ir kankiniais, taip pat ir su daugybe lietuvių brolių ir seserų, buvusių ir esančių gyvaisiais akmenimis Kristaus Bažnyčios statyboje. Tarp jų – ir mūsų aplinkos žmonės, tokie kaip Vincentas Sladkevičius, Teofilius Matulionis, kiti.“

Maldininkai Guronyse, 2007 m.

Pamaldos Guronų rožinio slėpinių kelio kopyčioje, 2010 m.

Partnerystės ryšiai, kelionės

1991 m. rudenį Magdeburgo vyskupo Leo Nowako kvietimu vysk. J. Matulaitis lankėsi Magdeburgo vyskupijoje. Kelionėje vyskupą lydėjo lietuvių sielovados delegatas Vokietijoje prel. Antanas Bunga. Šios kelionės tikslas buvo Magdeburgo vyskupijos piligriminė šventė – *valfartas* Huysburgo šventovėje. Tai buvo kelionė į Rytų Vokietiją po Berlyno sienos griūties. Šį faktą vysk. J. Matulaitis dargi paminėjo savo pamoksle, sakytame *valfarto* pamaldų dalyviams, pasiūlydamas, jog sugriauta Berlyno siena suvienijo ne tik Vokietiją, bet ir kitas tautas, kad galėtų bendradarbiauti, dalytis patirtimi. Vyskupas sakė, jog šią realiją derėtų priimti kaip Visagallo dovaną ir prasmingai pasinaudoti atkuriant, kas prarasta, statant nauja. Per šį vizitą vyskupas turėjo galimybę ilgiau pasikalbėti su Magdeburgo vyskupu, vyskupo generalvikaru kun. T. Stolpe ir kun. G. Nachtwei, kuravusiu jaunimo sielovadą vyskupijoje, kurie nuo tada tapo ilgamečiai Kaišiadorių vyskupijos bičiuliai, daugybės projektų bendraautoriai. Kun. teol. dr. G. Nachtwei metai iš metų su bendradarbių būreliu atvyksta į Kaišiadorių vyskupiją, rengia seminarus tikybos mokytojams, katechetams, parapijų jaunimo ir vaikų grupėms, dargi atveža tikslinę labdarą. Jam kaskart talkina krikščioniškosios pedagogikos specialistai Elke ir Ekkehardas Meyeris, praktinės katechezės specialistai H. Kliemas, br. M. Schmalzlas, ses. Myrta M. Stokle, religijos mokymo specialistė F. Ketto ir kt.

Žinoma, ši vyskupo bendrystė atvėrė neįkainojamas galimybes daugumai kaišiadoriečių – viską net suku ir suminėti. Išskirti derėtų nebent svarbesnius šios bendrystės indėlius: tai vyskupijų jaunimo grupių apsikeitimai, Magdeburgo vyskupijos stipendijos – finansinė parama Kaišiadorių vyskupijos jaunuolių studijoms Vokietijoje, magdeburgiečių šilti priėmimai – mat daugybę kartų Magdeburgo vyskupijoje viešėjo kaišiadoriečių chorai, tikybos mokytojai, katechetai, parapijų aktyvieji, kunigai – galiausiai magdeburgiečių finansinė parama tiek gyvajai vyskupijos Bažnyčiai, tiek jos infrastruktūrai, kaip antai, investicija pirmajai Lietuvoje vėjo jėgainei, pastatyta Vydmantuose, bažnyčių statybai, renovacijai.

Vėliau užsimezgė dar platesni ryšiai su Vokietijos katalikais. Vyskupas palaikė artimus ryšius su Vokietijos Fryzoitės (Friesoythe) parapijos žmonėmis ir jų klebonu mons. Alfonsu Bokernu. Jie daugybę kartų į Kaišiadorių vyskupiją vežė labdaros siuntas – seneliams, daugiavaikėms šeimoms, ligoninėms, taip pat tikslinę labdarą. Ši parapija ne vieną sykį rin-

Vysk. J. Matulaitis lankosi Magdeburgo vyskupijos Partnerystės dienoje Huysburgo šventovėje, Vokietija, 1991 m.

ko ar skyrė lėšas įvairiems Kaišiadorių vyskupijos parapijų projektams, kaip antai, Kaišiadorių katedros vargonų statybai, globos namų įrengimui, bažnyčių renovacijai.

Vyskupas daugelį metų palaikė glaudžius ryšius su katalikiška organizacija „IN VIA“, įsikūrusia Berlyne. Šio bendradarbiavimo vienas ryškiausių vaisių – 1997 m. Kaišiadorių vyskupijoje įsikūrusi moterų katalikiška organizacija „Vilties tiltas“ ir jos veikla vyskupijoje. Šią bendrystę lėmė Kaišiadorių vyskupo pažintis su Berlyno IN VIA-Center (socialinių darbuotojų katalikiška visuomeninė organizacija) vadove Urzula Grzibek. „Vilties tiltas“ Kaišiadorių vyskupijoje apėmė plačius veiklos barus – ėmė burti moteris ir mergaites siekdamas sudaryti sąlygas jų saviugdai, iniciatyvai, rūpintis krikščioniška gyvensena, jos įtvirtinimu šeimose. Pamažu „Vilties tiltas“ grupės atsirado net 11 Kaišiadorių vyskupijos parapijų. Pirmąjį veiklos dešimtmetį „Vilties tilto“ programose dalyvaudavo apie pusantro šimto moterų ir mergaičių, kurioms vadovavo daugiau nei 10 grupių vadovių, savo kvalifikaciją tobulinusių seminaruose ir kursuose Vokietijoje. Pirmuosius dešimt metų „Vilties tiltui“ vadovavo Birutė Grižienė.

1992 m. kovo mėnesį vysk. J. Matulaitis lankėsi Kanadoje. Kelionės tikslas – surinkti dalį lėšų katalikiškos Adomo Jakšto spaustuvės statybai Kaišiadoryse. Šiems darbams vyskupas vadovavo 1991–1994 m. Šia proga vyskupas susitiko su išeivijoje gyvenančiu Kaišiadorių vyskupijos kunigu prel. teol. dr. Pranu Gaida, „Tėviškės žiburių“ redaktoriumi, aktyviu katalikiškos veiklos atsto-

Magdeburgo vyskupas Leo Nowak ir Kaišiadorių vyskupas Juozas Matulaitis, Lietuva, 2002 m.

Vysk. J. Matulaitis, vysk. J. Preikšas ir vysk. J. Nowak pamaldose Helftoje, Vokietija, 1999 m.

Vysk. J. Matulaitis Eucharistiniame kongrese Vroclave, Lenkija, 1997 m.

vu, lydėjusiu vyskupą šioje šalyje, daug asmeniškai prisidėjusiu prie šio projekto. Lankydamas Kanados lietuvių parapijas, vyskupas taip pat susitiko su Otavos arkivyskupu ir Kanados vyskupų konferencijos pirmininku Marcelu Gervaisu. Šia proga Kaišiadorių vyskupas padėjo Kanados tikintiesiems „už Lietuvos žmonių nuolatinę rėmimą ir moralinį palaikymą okupacijos metais, kai tauta patyrė baisių persekiojimų, priespaudą, moralinį ir dvasinį niokojimą“.

Keletą kartų Kaišiadorių vyskupas vyko į Vatikaną *Ad Limina*, buvo susitikęs ir bendravo su popiežiais Jonu Paulium II ir Benediktu XVI, taip pat dalyvavo Jono Pauliaus II laidotuvėse.

Vysk. J. Matulaitis taip pat lankėsi JAV, lydimas lietuvių užsienyje vyskupo Pauliaus Baltakio, susitiko su lietuvių bendruomenėmis ir kunigais išeivijoje. Privačiai vyskupas yra lankęsis Šventojoje Žemėje, Fatimoje, Čens-takavoje, Agluonoje. Su mielu bičiuliu ir tėvišku patarėju Vilkaviškio vyskupu Juozu Žemaičiu MIC ne kartą yra vykę į Vokietiją pailsėti ir pasigdyti, pakviesti vyskupo kraštiečių, gyvenančių šioje šalyje. 🍀

Vysk. J. Matulaitis ir vysk. J. Žemaitis vienuolyne Vokietijoje, 2002 m.

Vysk. J. Matulaitis Jeruzalėje prie Raudų sienos, Izraelis, 1995 m.

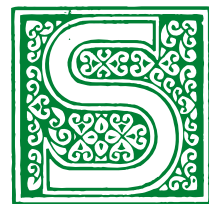
Vysk. J. Matulaitis ir prel. P. Gaida (centre) Toronto oro uoste, Kanada, 1992 m.

Vysk. J. Matulaitis ir kun. A. Bokernas, Kaišiadorys, 2008 m.

Vysk. J. Matulaitis Romoje, 2008 m.

Statybos, remontai...

Kunigo kelyje, šalia sielovados darbų, taip pat būdingas rūpinimasis Dievo namais – jų grožiu, priežiūra, išlaikymu. Ypač sovietmečiu, kai bažnyčių neleido atnaujinti, taisyti, netgi jas atiminėjo, griovė ar vertė sandėliais. Ši blogio jėga darbavosi ne tik žmonių protuose ir širdyse, kas skaudžiausia, bet ir naikindama sakralius objektus, iškilusius Dievo meilės, tikinčiųjų aukų ir pastangų dėka. Tiek vienu, tiek kitu atveju žaizdos buvo akivaizdžios visoje Lietuvoje.

Vysk. J. Matulaitis jau okupacijos metais, kiek leido galimybės, nenuilstamai rūpinosi Dievo namų, o ir kitų bažnytinių statinių išsaugojimu ir atnaujinimu. Savo veiklos pavyzdžiu vyskupas ne kartą pabrėžė, kad darbas atnaujinant Dievo namus suartina tikinčiųjų bendruomenę, ją telkia, padeda labiau pažinti vieniems kitus. Ką jau kalbėti apie išgyvenamą džiaugsmą, kai ateinama aplankyti Viešpatį, melstis į pačių tikinčiųjų triūsu pastatytą, atstatytą ar bent jau pagražintą bažnyčią. Todėl ir ganytojiško darbo metais vyskupo planuose nestigo bažnyčių, tikinčiųjų bendrijai reikalingų pastatų statybų, renovavimo darbų.

Pirmoji – Kaišiadorių Kristaus Atsimainymo katedra. Šis neogotikinio stiliaus pastatas pradėtas statyti 1908 m., o baigtas 1932 m., 1936 m. vysk. Juozapo Kuktos konsekruotas kaip vyskupijos katedra. 1944 m. sovietų kariuomenė, bombarduodama Kaišiadoris, stipriai apgriovė katedros bokštą, bet vėliau jis buvo suremontuotas. Tačiau griovimo darbai nesustojo... 1965 m. Kaišiadorių miesto centre, kur anksčiau stovėjo Trakų-Kaišiadorių apskrities administracinis pastatas, buvo nuspręsta statyti Tarybų rūmus. Jiems trūko erdvės. Liepta kuo greičiau patraukti 15 metrų į šventoriaus gilumą tvorą ir vartus – šio sakralinio ansamblio dalį. Valstybinio statybos ir architektūros reikalų komiteto komisija nusprendė, kad šventoriaus vartai, o ir pati šventoriaus tvora – menkavertis objektas... Nugriovė. Ne vieną dešimtmetį bandyta atstatyti vartus ir tvorą, bet realiai tas atstatymas prasidėjo tik Nepriklausomybės metais – 1992 m. Katedros šeimininko vysk. J. Matulaičio sprendimu. Buvo padidintas šventoriaus plotas, pastatyta molinių plytų su kalto metalo intarpais tvora ir trijų neogotikinių arkų vartai (architektas – B. Bakaitis). Visas išlaidas apmokėjo vyskupijos kurija, darbais rūpinosi vyskupas. Po to sekė ir kiti Katedros atnaujinimo darbai: įrengtas naujas altorius, 1996 m. pastatyti nauji vargonai, tvarkytas Katedros interjeras ir aplinka, 1999 m. prie Katedros pastatytas paminklas Dievo tarnui Teofilui Ma-

Vysk. J. Matulaitis šventina Senosios Varėnos parapijos bažnyčios kartinį akmenį, 1991 m.

Kaišiadorių katedros šventoriaus vartų ir tvoros atstatymo darbai, 1992 m.

Adomo Jakšto spaustuvės statyba Kaišiadoryse, 1994 m.

Statoma Elektrėnų parapijos bažnyčia, 1992 m.

Vysk. J. Matulaitis šventina atstatytą Ryliškių parapijos bažnyčią, 1993 m.

Kaišiadorių vyskupijos Sielovados centro renovacija, Kaišiadorys, 1997 m.

tulioniui, 2007 m. šventoriuje atidengtas paminklas kard. Vincentui Sladkevičiui.

Lygiagrečiai tuo metu vyskupo dėmesio centre buvo ir kiti svarbūs renovavimo darbai: Kaišiadorių vyskupijos sielovados centro ir kurijos pastatai, Kaišiadorių vyskupijos svečių namai – po nacionalizacijos atgauta vila „Birštono tulpė“, tapę svarbia vyskupijos aktyvo susibūrimo, konferencijų ir rekolekcijų vieta, Šv. Domininko namai Aukštadvaryje, kur įsikūrė socialinių darbuotojų rengimo mokykla ir pensionatas. Apie tai prel. Jonas Jonys, Kaišiadorių vyskupo generalvikaras, savo prisiminimuose rašo: „Kiek tai reikalavo vyskupo pastangų, laiko, sumanumo! Aš esu tų rūpesčių liudininkas ir galiu pasakyti: vysk. J. Matulaitis yra nuostabi Dievo dovana Kaišiadorių vyskupijai...“ („Iš mano atsiminimų“, Kaišiadorys, 2002 m.).

Daug dėmesio ir pastangų vyskupas skyrė naujų vyskupijos parapijų bažnyčių, kurios iškilo jo ganytojiškos veiklos metais, statybai. Didinga bažnyčia 1996 m. pastatyta Elektrėnuose, 1993 m. – Ryliškiuose, 1994 m. – Senojoje Varėnoje, 2000 m. – Kiaukliuose. Visas jas pašventino vysk. J. Matulaitis, rūpinęsis jų statyba ir lėšų paieška. Troškimas puoselėti Dievo namus tampa pavyzdžiu ir visai tikinčiųjų bendrijai. 2009 m. gruodžio mėnesį, prieš pat šv. Kalėdas, sudegus ką tik restauruotai Labanoro parapijos medinei bažnyčiai visa seniūnija – 62 kaimai ir vienkiemiai verkė, o dabar jau laukia atstatymo, į pirmąją talką susirinko net 110 savanorių, tvarkiusių gaisravietę.

1994 m. Kaišiadoryse kard. Joachimas Maisneris, Kelno arkivyskupas, vysk. J. Matulaičio prašymu pašventino naujai pastatytą Adomo Jakšto spaustuvę. Ši statyba, kuriai vadovavo vysk. J. Matulaitis, pareikalavo didelio susitelkimo, atsakomybės ir laiko. Vėliau ši įmonė Vyskupų Konferencijos sprendimu buvo parduota privačiam valdytojui. Šiuo metu neveikia kaip spaustuvė.

2004 m. vysk. J. Matulaitis pašventino vėjo jėgainę Vydmantuose, netoli Palangos. Tai yra pirmoji Lietuvoje moderni vėjo elektrinė, paleista Magdeburgo ir Kaišiadorių vyskupijų partnerystės dėka. Tikimasi, kad, kai bus grąžinti kreditai, pelnas, gautas iš šios investicijos, bus naudojamas vyskupijos poreikiams.

Vykdydamas įvairiausių statybų, remontų projektus vyskupas visuomet kvietėsi į pagalbą geranoriškus, Bažnyčią mylinčius žmones, drauge reikšdamas jiems dėkingumą. 2007 m. jis įteikė popiežiaus Benedikto XVI skirtus apdovanojimus: pop. Silvestro ordiną architektui Stasiui Petrauskui, pop. Grigaliaus Didžiojo – tapytojui ir skulptoriui prof. Antanui Kmieliauskui. ✠

Šv. Domininko vienuolyno pastato renovacija Aukštadvaryje, 1998 m.

Vysk. J. Matulaitis šventina Guronų rožinio slėpinių kelio koplyčią, 2010 m.

arguolių globa

Vysk. J. Matulaitis daug širdies įdeda rūpindamasis vargstančiųjų reikalais. Jau pirmieji vyskupo veiklos žingsniai prie vyskupijos vairo buvo konkretūs veiksmai, susiję su pagalba seneliams, neįgaliesiems, našlaičiams. Vyskupas skatino ne tik materialinę paramą – pamaitinti, aprenkti, suteikti pastogę, bet ir moralinę – paguosti, aplankyti, sustiprinti meile ar sudaryti deramas sąlygas maldai ligoninėje, globos namuose. Tai buvo principai, kuriuos vyskupas stengėsi įkūnyti pastoracinėse programose ir skiepyti visiems besidarbuojantiems *Caritas* srityje, o ir kiekvienam, kuris nori gyventi Bažnyčios dvasia.

Šie darbai buvo ir yra ne iš lengvųjų. Anuomet, atsikuriančiai Nepriklausomai Lietuvai, išgyvenančiai dar ir kaimynų ekonominę blokadą, daug ko trūko. Jau tomis dienomis vyskupas sutelkė nemažą būrį karitiečių, užmezgė bičiulystės ryšius su katalikais užsienyje, glaudžiai bendradarbiavo su savivaldos institucijomis, vykdančiomis socialinius projektus, pats asmeniškai susitikinėjo su tais, kuriems pagalba buvo reikalinga. Vyskupui laiminant, vienas po kito vyskupijoje įsikūrė parapiniai senelių globos namai, kaip antai, Aukštadvario, Kruonio, Pivašiūnų, Širvintų, Želvos parapijose, o Paparčių parapijoje – Vaikų globos namai, išsiplėtė karitatyvinės veiklos darbo baras.

Gera matyti džiugesį žmonių, kuriems pasitarnauta, ar bent jau aplankyta, sustiprintas tikėjimas, pažadinta viltis. Vyskupas neretas svečias įvairiose globos įstaigose.

Kasmet vasario 11-oios, Pasaulinės ligonių dienos, proga vyskupas lankosi ligoninėse: švenčia Mišias už ligonius ir jų slaugytojus bei gydytojus, užsuka į palatas pas nevaikštančius ligonius, juos užkalbina, laimina. Vyskupo sprendimu visose Kaišiadorių vyskupijos teritorijoje esančiose savivaldybių ligoninėse, kaip antai, Elektrėnų, Kaišiadorių, Molėtų, Širvintų, yra įrengtos koplytėlės.

Toks ganytojo požiūris ir elgesys artimo meilės tarnystėje – lyg krikščioniškos meilės mokykla vaikams ir jaunimui, o ir visiems tikintiesiems. 1997 m. vyskupo sprendimu buvo įsteigti Šv. Juozapo vaikų globos namai Paparčių parapijoje, priglaudę ir išleidę į gyvenimą ne vieną dešimtį šeimų netekusių vaikų. Nors visko tenka patirti šių namų darbuotojams,

tačiau jų darbas iš tiesų duoda daug prasmingų vaisių – į gyvenimą išei-na jaunuoliai arba naujas šeimas radę vaikai, o kartais ir į savo pačių šeimas sugrįžta... Mat svarbi šių globos namų veiklos sritis – globos namų ryšiai su globotinių šeimomis. Bendraujama, skatinama suartėti, netgi padedama materialiai.

Vyskupas yra dėmesingas kiekvienam atvejui, rodančiam vargą ar nedalią. Senosios Varėnos parapijos klebonui papasakojus apie jo parapijiečio invalido žmogaus viatvę, jo negalią, beveik nevaikštantį žmogus sulaukė vyskupo pagalbos – elektrinio vežimėlio. „Nežinau, nė kaip dėkoti mielam vysk. J. Matulaičiui už dovaną...“ – teigė V. Orlovas Varėnos rajono laikraščio straipsnelyje „Veriasi pasaulis“ („Margiris“, 2002-06-21). Sunku ir suskaičiuoti, kiek stokojančių šeimų, vienišųjų, buvusių kalinių vyskupas parėmė tarpininkaudamas, o ir savo lėšomis. ☀

Vysk. J. Matulaitis Paparčių šv. Juozapo vaikų globos namuose su rėmėjais iš Freisoythe parapijos Vokietijoje, 1999 m.

Vysk. J. Matulaitis Aukštadvario senelių globos namuose, 2003 m.

vyskupijos šventės

Kaišiadorių vyskupijos tikintieji, kaip ir kiekviena bažnytinė bendrija, savo gyvenimo tėkmėj, šalia liturginių švenčių, turi dienų, kurių laukia ir kurias išgyvena kaip šventę. Labai reikšmingos šventės, sukaktys, kurios sieja visos vyskupijos žmones, skatina atgaivinti bendrystę, susiklausymą – per bendrus išgyvenimus, maldoje, pažadinus atmintį... Vyskupo – tikinčiųjų ganytojo dėmesys šiems įvykiams suteikia dar didesnę reikšmę.

Per pastaruosius 20 metų vysk. J. Matulaičio ganytojiškoje veikloje tokių įvykių paminėtina visa gausybė. Vienas paskesnių – 2009 m. atsiliepiant į Lietuvos vyskupų raginimą ir dėkojant Dievui už krikščioniško tikėjimo dovaną bei siekiant įprasmiti Lietuvos vardo paminėjimo tūkstantmetį, Kaišiadorių vyskupijoje šv. Brunono kankinystės tūkstantmečio minėjimas vyko Guronyse, Rožinio slėpinių kelio komplekse. Vyskupo kvietimu į šį minėjimą susibūrė daugiau nei 600 maldininkų iš įvairių vyskupijos parapijų, net ir tolimiausių – Daugų, Merkinės, Želvos, Senosios Varėnos ir kt. Renginio metu vyskupas savo žodyje atkreipė tikinčiųjų dėmesį į svarbiausias pastoracijos gaires nūdienos vyskupijos gyvenime: parapinę katechezę, svarbų krikščionių tėvų vaidmenį auklėjant vaikus krikščioniška dvasia šeimose, asmeninės maldos reikšmę, būtinybę maitinti save Dievo žodžiu, kurį šiais laikais netrukdomai galime skaityti namie ar maldos grupėse, bei sekmadienio šventimo su šeima svarbą. Vyskupas taip pat atkreipė dėmesį į būtinybę domėtis ir skaityti religinę literatūrą – knygas, žurnalus. Vien 2009 m. Kaišiadorių vyskupijos parapijose kurijos iniciatyva buvo išplatinta daugiau nei 4800 katalikiško žurnalo „Artuma“ egzempliorių.

Vyskupijoje iškilmingai paminėtas Krikščionybės 2000 metų jubiliejus. Šventė vyko Pivašiūnuose, svarbiausioje vyskupijos piligrimystės vietoje, gausiai dalyvaujant vyskupijos tikintiesiems ir svečiams. Pamaldoms vadovavo nuncijus arkiv. Ervin J. Ender, dalyvavo Lietuvos vyskupai, valdžios atstovai.

Prisimenamos ir kai kurios tragiškos istorinės praeities datos, palikusios žmonių sąmonėje ir širdyse gilių žaizdų. 2004 m. Ryliškių parapijos bažnyčioje vysk. J. Matulaitis šventė Mišias už Klepočių ir kitų kaimyninių kaimų žuvusiuosius. Gausiai susirinkę maldininkai minėjo prieš 60 metų įvykdytą kruviną tragediją Kūčių vakarą, kai enkavedistai daugelį šių kaimų gyventojų (vien Klepočiuose – 37) sudegino jų pačių namuose, keršydami už pasipriešinimą okupantams. Po pamaldų vyskupas aplankė kalnelį, kuriame nužudytiesiems atminti pastatyti trys kryžiai.

Krikščionybės 2000 m. sukakties minėjimas Kaišiadorių vyskupijoje, Pivašiūnai, 2000 m.

Vyskupijoje švenčiamos jubiliejinės sukaktys – vyskupijos, Katedros, parapinių bažnyčių ir kunigystės. Šios sukaktys sudaro progą stabtelėti kasdienybės vyksme, pažvelgti lyg iš šalies į save, susimąstyti Dievo šviesoje.

2006 m., švenčiant Kaišiadorių vyskupijos 80-metį, vyskupas kreipėsi į vyskupijos tikinčiuosius, paskelbdamas maldos už vyskupiją laiką. Laiške vyskupijos tikintiesiems vyskupas rašė: „Šiais jubiliejiniais vyskupijos metais mes turėtume įsimąstyti į Dievo veikimą mūsų gyvenime, atpažinti Jo teikiamas malones ir už jas padėkoti.“ Šia proga vyskupas paskelbė maldą už vyskupiją:

Šloviname Tave, Dieve, kad esi ištikimas savo žmonėms per visas kartas, kad vedi ir saugai savo Tautą – Bažnyčią – visame pasaulyje. Sustiprink mūsų tikėjimą, Viešpatie.

Garbiname Tave, Tėve, už visas malones, kurias esi suteikęs mūsų – Kaišiadorių – vyskupijai. Ypač dėkojame tau už iškilius ganytojus – vyskupą J. Kuktą, Dievo tarną arkivyskupą T. Matulionį, kardinolą V. Sladkevičių ir kitus tikėjimo liudytojus, kuriais apdovanojai šią vyskupiją. Meldžiame, per jų pavyzdį ir užtarimą mokyk mus meilės tiesai, kantrumo išmėginimuose ir tikro gerumo. Sustiprink mūsų tikėjimą, Viešpatie.

Jėzau, Tėvo Sūnau, miręs ant kryžiaus už kiekvieną iš mūsų, prašome Tavo atleidimo už visus nusižengimus, kuriais kiekvienas asmeniškai ar kaip bendruomenė esame Tave įskaudinę. Atiduodame Tau save, savo namiškius, artimuosius ir meldžiame – būk vienintelis mūsų gyvenimo Viešpats. Sustiprink mūsų tikėjimą, Viešpatie.

Šventoji Dvasia, gyvybės davėja, laimink visas mūsų vyskupijos parapijas, įkvėpk į jas naują gyvybę, kad jos atrastų jėgų augti kaip bendruomenės – Tavo gyvosios Bažnyčios ląstelės. Paliesk mūsų širdis, uždek jas tikėjimu, viltimi ir meile. Per vyskupijos globėjo šv. Juozapo, Švč. M. Marijos sužadėtinio, užtarimą įkvėpk mums visiems – kunigams ir tikintiesiems – naujo ryžto ir atsidavimo ištikimai tarnauti Tau – vieninteliam mūsų Dievui. Sustiprink mūsų tikėjimą, Viešpatie.

Minint vyskupijos jubiliejų, Jo Šventenybė popiežius Benediktas XVI perdavė Kaišiadorių vyskupui ir vyskupijos tikintiesiems sveikinimą ir palaiminimą, kurį vyskupas paskelbė pagrindinę Žolinės atleidų Pivašiūnų šventovėje dieną, dalyvaujant popiežiaus pasiuntiniui Lietuvoje arkiv. Peteriui S. Zurbriggenui. Šiai sukakčiai atminti vyskupas pašventino ir atvėrė maldai Guronių rožinio slėpinių kelią bei pristatė plačios apimties leidinį „Kaišiadorių vyskupija ir jos sakralinis

*Lietuvos vardo tūkstantmečio sukakties minėjimas
Kaišiadorių vyskupijoje. Guronys, 2009 m.*

paveldas“, supažindinantį su vyskupijos parapijų istorijomis, bažnyčiomis ir jose esančiais sakraliniais objektais.

Kitas svarbus vyskupijai minėjimas – tai kiekvienais metais rugpjūčio 20 d. minimos Dievo tarno Teofiliaus Matulionio mirties metinės Kaišiadoryse. Kasmet tą dieną Katedroje švenčiamos Mišios, didžiojoje vyskupijos auloje pristatomi pranešimai, 1999 m. rodytas vyskupo prašymu D. Ramanausko sukurtas dokumentinis filmas „Palaimintas kankinys“ (apie T. Matuliono gyvenimą), platinama kita informacija – skrajutės, paveikslėliai su žinia apie Dievo tarno gyvenimą, beatifikacijos bylos eigą, kvietimai maldai. Vyskupas visada pabrėžia, jog „Dievo tarno Teofiliaus dorybių sklaida vyskupijoje neturi nuslūgti. Kuo labiau tikintieji pažins šį iškilią asmenį – Dievo žmogų, jo gyvenimą ir herojiškas dorybes, tuo plačiau galės pasinaudoti jo užtarimu“.

Taip pat ir visos vyskupijos parapijos pamaldžiai švenčia titulinis atlaidus savo bažnyčiose. Kai kurių parapijų atlaidai netgi plačiau švenčiami, pavyzdžiui, Šv. Roko – Jiezne ir Semeliškėse, Švč. Trejybės – Kazokiškėse ir Skudutiškyje, Kristaus Atsimainymo – Kaišiadorių katedroje. Atlaiduose dažnai lankosi vyskupas, teikia Su-tvirtinimo sakramentą, dalyvauja tikinčiųjų renginiuose, kartu vaišinasi agapėse.

Pačios iškiliausios atlaidų iškilmės, virstančios savaitine švente ne tik Kaišiadorių vyskupijai, bet ir visos Lietuvos tikintiesiems, sulaukiančios piligrimų ir iš užsienio, vyksta Pivašiūnuose, Švč. M. Marijos Ėmimo į dangų šventovėje, per Žolinę. Pastarąjį dešimtmetį Žoli-

Apaštalo Sosto nuncijaus arkiv. P. S. Zurbriggenso apsilankymas Kaišiadoryse minint Kaišiadorių katedros pašventinimo sukaktį, 2006 m.

nės aštuondienio dienomis Pivašiūnų šventovę aplankydavo apie 30 tūkstančių tikinčiųjų. Atlaidai nuo 1988 m. – Dievo Motinos Nuliūdusiųjų Paguodos paveikslo karūnavimo dienos – švenčiami visą savaitę, taip pat kiekvieno mėnesio 15 d. Šiomis dienomis į Pivašiūnus visų pirma buriasi Kaišiadorių vyskupijos žmonės: paprašyti, padėkoti Nuliūdusiųjų Paguodai už suteiktas malones. Kaišiadorių vyskupo sprendimu kasmet ši šventė turi kokių nors naujų akcentų – intencijų, kaip antai, meldžiamasi už žemdirbius, dėkojama Dievui už laisvės metus. Tačiau yra ir nustatyta, tradicine tapusi atlaidų tvarka: tai dekanatų dienos, maldų dienos už jaunimą, ligonius, tikybos mokytojus ir katechetus, šeimas ir kitomis intencijomis. Pagrindinę atlaidų dieną, rugpjūčio 15-ąją, dalyvauja daug svečių: Lietuvos ir užsienio vyskapai, valstybės vadovai, gieda jungtinis vyskupijos parapijų choras, o pamaldas transliuoja nacionalinė televizija. Pivašiūnų šventovė yra pagrindinė Kaišiadorių vyskupijos šventovė po Katedros, todėl vyskupo dėmesys šiai vietai išskirtinis: vyskupas kiekvieną kartą dalyvauja švenčių pamaldose, rūpinasi patarnavimais tikintiesiems atlaidų dienomis, išskirtinai domisi šventovės tvarkymu ir priežiūra. Vyskupo sprendimu Pivašiūnuose taip pat minimos iškilės pastoracinės veiklos sukaitys, vyksta susitelkimo dienos, konferencijos pastoracijos darbuotojams ir savanoriams, vyskupijos Jaunimo dienos.

Dera paminėti ir tapusius tradiciniais adventinius vakarus, vysk. J. Matulaičio organizuojamus vyskupijos kurijoje. Į juos vyskupas kviečia kurijos ir pastoracinių centrų tarnautojus, vyskupijos rėmėjus, savivaldybių vadovus. Tokie susibūrimai, artėjant šv. Kalėdoms, turi išskirtinę, labai jaukią ir pagarbią prasmę. Vyskupas šia proga įteikia asmenines dovanėles, pasako įsimintiną, nuoširdų žodį, palaimindamas naujiems darbų Viešpatyje metams.

Kaišiadorių vyskupui J. Matulaičiui, kaip ir visai vyskupijai, labai svarbi kovo 19-oji. Tai Šv. Juozapo, Kaišiadorių vyskupijos globėjo, diena. Šventei, kuri švenčiama vyskupijos Katedroje, vadovauja vyskupijos ganytojas, dalyvauja vyskupijos kunigai, seminaristai, kurijos ir pastoracinių centrų tarnautojai, kviestiniai svečiai, parapijų ir vietos savivaldos atstovai. Šią dieną meldžiamasi už vyskupiją – jos tikinčiuosius ir visus geros valios žmones, taip pat ganytoją. Ši diena, o ir visas kovo mėnuo ir paties vyskupo gyvenime yra išskirtinis: kovą jis gimė, kovą išventintas kunigu, kovą konsekruotas vyskupu, o ir vardinės – globėjo šv. Juozapo diena – švenčiamos kovo mėnesį. 🌿

Dievo tarno T. Matulionio mirties minėjimas, Kaišiadorys, 1999 m.

„Jokia auka vardan Taves
nėra per didelė...”

Kaišiadorių vyskupo Juozo Matulaičio gimtinė – Užgirėlis. Gražiu lietuvišku pavadinimu kaimas iš tikrųjų susijęs su giria – jis išsikūręs prie miško arba už girios, atokiai nuo didesnių miestų, netoliese Nemuno. „Mano tėviškė yra ant ribos tarp Kaišiadorių ir Prienų rajonų, 6 km aukštyr Nemunu nuo Darsūniškio, – prisimena vyskupas. – Kažkada mano gimtinė buvo nemažas kaimas, tačiau dabar sunykęs, gyventojų likę nedaug... Nugriauta ir buvusi pradžios mokykla, su kuria susiję mano vaikystės prisiminimai...“ Šis kaimas yra įsispraudęs tarp dviejų upelių – Vieکشnios ir kito, turinčio išskirtinį – Šv. Jono – vardą. Prie jo XIX a. pradžioje buvo pastatyta koplytėlė. 1963 m. sovietų valdžios nurodymu koplytėlė buvo nugriauta, tačiau 1989 m. vienos iš šio kaimo kilusios šeimos rūpesčiu vėl atstatyta ir pašventinta. XIX a. pabaigoje kaimo vidury buvo pastatytas 8 metrų aukščio medinis kryžius. 1965 m. dėl tų pačių priežasčių jį nugriovė. 1989 m. jo vietoj pastatytas naujas – vysk. J. Matulaičio fundacija. Kaime yra dar du seni kryžiai, statyti XIX a.

Čia, Užgirėlyje, ūkininko šeimoje, 1936 m. kovo 8 d. gimė sūnus, kuriam Darsūniškio parapijos bažnyčioje tų pačių metų kovo 15 d. buvo suteiktas Juozo vardas. Pakrikštijo parapijos klebonas kun. Juozapas Vaitiekūnas. Tėvai Petras Matulaitis (1899–1983) ir Uršulė Stenionytė (1899–1993) augino dar dvi vyresnes dukras – Bronę ir Oną. Su nepaprasta giedra vyskupas prisimena savo tėvus, mokiusius darbo, kantrumo, maldos, pasitikėjimo Aukščiausiuoju. Vaikai nuo mažens buvo pratinami prie ūkio darbų ne tik žodžiais, bet ir gražiu pavyzdžiu. „Nuo vaikystės atsimenu tėvą, raunantį pamiškėje kelmus, siekiantį padidinti ariamos žemės plotą, – prisimena vyskupas. – Kartu su seserimis nuo pat mažens padėdavome tėvams ūkyje.“ Šeima buvo katalikiška, tėvai pamaldūs. Vyskupas šviesiai prisimena gražią lietuviško kaimo tradiciją – gegužės mėnesį vakarais burtis kartu melstis Dievo Motinos garbei pas vieną ar kitą kaimo gyventoją. Tokios pamaldos vykdavo ir Matulaičių namuose.

Su nepaprasta giedra vyskupas mini motiną Uršulę, kuri su dideliu rūpesčiu lydėjo sūnų ne tik vaikystėje, bet ir vėliau – kunigystės kelyje. Kai 1966 m. kun. J. Matulaitis buvo paskirtas Nemajūnų parapijos klebonu, mama at-

Vysk. J. Matulaičio tėvai, 1970 m.

J. Matulaitis su seserimis prie upelio tėviškėje, 1960 m.

Kun. J. Matulaitis tėviškės laukuose su motociklu, 1967 m.

Vysk. J. Matulaičio tėviškės sodas ir kryžius, Užgirėlio k., 2010 m.

vyko pas jį ir su didžiausiu pasiaukojimu pasiėmė visą klebonijos buities rūpesčių našą. Klebonijoje netrūko ir oficialių svečių, ir samdomų žmonių nuolatiniam bažnyčios remontams, talkininkų, ir parapijiečių susibūrimų bei švenčių. Mama lydėjo sūnų taip pat Vievio, Butrimonių, Merkinės parapijose ir Kaišiadoryse. Iki pat gilios senatvės. Jo, jau vyskupo, maldos ją palydėjo į amžino poilsio vietą Darsūniškio kapinėse.

Gražūs, tikrai broliški ryšiai vyskupą siejo su abiem seserimis, jau mirusiomis, ir tebesieja su jų vaikais. Meilė artimui prasideda šeimoje, čia mokomasi suprasti, užjausti, padėti, pasiaukoti, ištiesti ranką pavojaus ar sielvarto valandą. Vyskupas prisimena seseris su didele pagarba ir dėkingumu už moralinę ir materialią paramą, ypač sunkiais pokario, studijų metais ir vėliau.

Taigi vysk. J. Matulaitis atėjo iš tokių šaknų, gyvybės syvų sėmusių iš gražios kaimo gamtos, miško ramybės, žmonių meilės, išaugusios iš Dievo malonių pažinimo ir nelengvų gyvenimo sąlygų, užgrūdinusių tiems atvejams, kai teks ginti savo principus bei pasirinkimą. „Esu laimingas, kad mano vaikystė prabėgo nuostabiuose Nemuno slėniuose, prie miško ir Viekšnios upelio, tekančio prie pat tėvų sodybos“, – tvirtina vyskupas, iki šiolei aplankantis tą nuostabų gimtinės kampelį, kuriame vis dar tebestovi senas tėviškės namas, statytas 1937 m., tebeveda vaisius tėvo sodintas sodas, tebeošia giria, nors ir išretėjusi – dėl audrų ir

Darsūniškio parapijos bažnyčia

kirtimo... Ten tebestovi kryžius, pastatytas vyskupo senelio Tomo namo vietoje – jis pirmasis iš Matulaičių įsikūrė šioje kaimo vietoje. Tiesa, visa tai atgaivina ir dramatišką čia nugyvento laiko pusę, nuspalvintą rūstaus laikmečio, kuris lydėjo tuomečio vaiko ir jaunuolio gyvenimą. Karas, pokario tragiški žmonių likimai; tremtys, kovos, žūtys, baimė ir sielvartas. Visa tai neaplenkė ir Užgirėlio kaimo žmonių. Vyskupas prisimena: „Gana dažnai matydavau partizanus. Vieną jų – Jiezno apygardos partizanų vadą Auksinuką (žuvusį 1945 m. gruodį) – tėvai mūsų sodyboje gydė ilgiau nei mėnesį. Ir kitus miško brolius nuolat glaudė, maitino, saugojo mūsų namai. Už tai NKVD tėvą ne vieną mėnesį tardė ir net kankino Kruonio areštinėje. Tik, nieko neišgavo. Nors grėsmė tykojo nuolat. Neretai atsi-busdavome nuo šūvių miške...“

Vaiko atminty įsirėžė ir karo vaizdai, nes Darsūniškyje vyko aršūs mūšiai, kurie visiškai sugriovė miestelį, suniokojo bažnyčią. Dar ilgai po karo baugindavo kiekvienas praskrendantis lėktuvas: gal ir šis su baisiuoju mirties kroviniu? ❖

1944 m. Juozas Matulaitis pradėjo lankyti Užgirėlio pradinę mokyklą ir mokėsi joje ketverius metus, iki 1948-ųjų. Tais pačiais metais įstojo į Kruonio vidurinės mokyklos 5-ąją klasę, o 1952 metais perėjo į Žiežmarių vidurinę mokyklą, kurią baigė 1955-aisias. Prisimindamas savo mokslo metus, vyskupas džiaugiasi, kad jis, ne komjaunuolis, visą laiką lankęs bažnyčią, vis dėlto didesnių persekiojimų ir pažeminimų nepatyrė. Tai teikia garbę tų mokyklų tuometiniams mokytojams, nes žinoma, kiek dėl pedagogų pataikūniškumo to meto valdžiai tekdavo mokyklose iškęsti religingiems vaikams ir jaunuoliams.

„1955 m. baigęs vidurinę mokyklą padaviau dokumentus į Kauno kunigų seminariją, – prisimena vyskupas tuos laikus, kai rinkosi gyvenimo kelią. – Bet nebuvo priimtas, nes valdžia buvo nustačiusi seminaristų skaičių. Atgal į kaimą grįžti nenorėjau, todėl įstojau į Kauno geležinkeliečių technikos mokyklą, elektromechanikos specialybę...“

Dvejus metus ten mokėsis būsimasis vyskupas ją baigė. Jau buvo gavęs pranešimą iš Kunigų seminarijos, jog bus priimtas. Dėl savo pašaukimo niekada abejonių nekilo. Jau mokydamasis Kruonio, o vėliau Žiežmarių mokyklose žinojo, jog pasirinks kunigystės kelią. Dievo šaukimą formavo daug kas: katalikiška šeima, parapijos tikinčiųjų bendruomenė, tėviškės parapijos klebono kun. Juozapo Kanaverskio pavyzdys ir įtaka. Vyskupas su didele pagarba prisimena kleboną, kuris žavėjo jaunuolį savo pamaldumu: „Kaip šiandien prisimenu jį susikaupusį su brevitorium rankoje žiemą šaltoje bažnyčioje...“ Vyskupas mini, jog klebonas Kanaverskis buvo labai pamaldus ir darbštus, bet sykiu paprastas, kuklus ir mylintis žmones kunigas. Jis sunkiais pokario metais atstatė per karą suniokotą Darsūniškio parapijos bažnyčią. Nors ir turėdamas begalę darbų, rasdavo laiko pasikalbėti su kiekvienu žmogumi. Tokiu kunigu svajojo tapti Juozas Matulaitis, padavęs prašymą į Kauno kunigų seminariją 1955 m. ir gavęs pranešimą, kad priimtas, 1957 m. „Neužmigau visą naktį...“ – prisimena vyskupas šį gyvenimo momentą.

Bet mokytis seminarijoje tą kartą teko labai trumpai – tik vieną semestrą: pašaukė į kariuomenę. Tarnavo Moldavijoje, Belcuose. „Buvau ir mūrininkas – statybininkas, ir vairuotojas – štabo viršininką vežiojau“, – prisime-

J. Matulaitis tarybinėje armijoje, Moldavija, 1958 m.

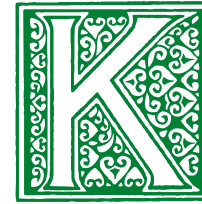
na vyskupas. Kai būdavo sunku, prisimindavo seminariją: „Keli mėnesiai, praleisti joje, buvo tarsi graži ramybės ir pilnatvės oazė, teikusi stiprybės ir tikėjimo esant toli nuo Lietuvos...“ Kartą sportuojant iš kišenės iškrito rožinis, suvyniotas į nosinaitę. Uzbekas kareivis, buvęs šalia, pačiupo ir nunešė jį karininkui. Buvo sušauktas susirinkimas tikinčio kareivėlio elgesiui apsvastyti. Klausinėjamas jis patvirtino savo tikėjimą. „Tai padarė lyg sprokusios bombos išpūdį, – prisimena vyskupas. – Dar ilgai buvau linksniuojamas ir iš tarnybos žymūnų iškart atsidūriau tarp nepažangių.“ Rūsti rekrūto kasdienybė slėgė ne vien Tėvynės ilgesiu, bet ir katorgišku darbu, siaubingu nuovargiu. Vyskupas prisimena savo mintis ir savijautą, kai dirbo prie karininkų gyvenamojo namo statybos. Karštą vasaros dieną kareiviai be atokvėpio tapė skiedinį ir 40 kg akmeninius blokelius, nuolat ujami seržanto, kuriam ypač svarbu buvo vakare gauti raudoną dienos pirmūno vėliavėlę. „Kartą prisiminiau Kryžiaus kelių V stotį, Simoną Kirenietį, padėjusį Jėzui nešti kryžių. Prisiminiau maldą, kurią skaičiau maldyne, ir savo tuometines mintis: kokį kryžių man duosi, Viešpatie, tokį ir nešiu iš meilės Tau... Ir pagalvojau: kodėl gi „nepasiderėjau“ su Viešpačiu dėl šiek tiek lengvesnio?..“ – šypsosi šiandien vyskupas, prisiminęs jaunystės vargus.

J. Matulaitis su liaudies šokių ansambliu, Kaunas, 1956 m.

Po trejų tarnybos armijoje metų Juozas Matulaitis vėl parašo prašymą grįžti į seminariją. „Ir vis dėlto negaliu teigti, kad niekad nebuvo dvejonių, ar tai tikrai mano kelias, – nuoširdžiai sako vyskupas, prisiminęs tas dienas. – Užslinko abejonių banga lyg koks debesis, vos ne porą savaitių sekiojo, net galvą įskaudo. Meldžiausi. Mąščiau: kur tos abejonės nuves? Ir prisiminiau vaikystės metais tėviškės miškuose matytus Lietuvos partizanus. Mes su sese Brone buvome miško laukymėje, tėvų galvijas prižiūrėjome. Pasirodę partizanai mums liepė greit palikti mišką, išvaryti galvijas, nes čia netrukus vyks mūšis. Partizanų buvo labai daug, man atrodė, koks tūkstantis... Jie buvo ginkluoti. Ir tokie visi gražūs: puošniais kariškais rūbais, lietuviškais ženklais, jauni, augaloti... Pagalvojau: kur jie dabar? Tie, kurie kovojo už Tėvynę? Vieni žuvo kovose, kiti nukankinti kalėjimuose, ištremti... O aš? Juk taip pat galėjau žūti, kaip ir daugelis bendramokslių ir bičiulių, būti sužeistas ar mirti jaunystėje. Dievas vedė mane, išsaugojo. Tai ko svarstau? Jei partizanai negailėjo nei jaunystės, nei gyvenimo dėl Tėvynės, tai kodėl aš bijau aukos, nugalėjęs visas pagundas, dvejones? Jokia auka vardan Tavęs nėra per didelė... Kiek pamenu, daugiau niekad neabejojau kunigystės pašaukimu.“

Ėjo 1960-ieji metai. J. Matulaitis buvo priimtas į II seminarijos kursą. Tuo metu niekas ir niekada nebuvo tikras, ar baigs seminariją. Nuolat jaunuolius kviesdavo į saugumą: kvotė, gąsdino, įkalbinėjo bendradarbiauti. ❀

Kunigystės keliu

Šventimai, primicijos

1964 m. kovo 25 d. Kauno kunigų seminarijos auklėtinis Juozas Matulaitis buvo išventintas kunigu. Išventino vyskupas Petras Maželis. Valdžia net neleido surengti primicijų. Kad ir neleidus civilinei valdžiai, primicijų pamaldas – iškilingas pirmąsias šv. Mišias – kun. J. Matulaitis šventė savo tėviškės Darsūniškio parapijos bažnyčioje. Po Mišių artimieji surengė kuklią šventę – vaišės tėviškės sodyboje Užgirėlyje. Tų pačių metų birželio 10 d. jaunasis kunigas paskiriamas Pivašiūnų parapijos vikaru.

Pivašiūnai

Pivašiūnų miestelis įsikūręs netoli Alytaus, 11 km į šiaurę nuo Daugų, prie Ilgio ežero. Šalia stūkso piliakalnis. Miestelio centre, ant gana stataus kalnelio – galbūt alkakalnio – medinė klasicistinio stiliaus bažnyčia, statyta 1825 m. Į kalnelį iki bažnyčios kylama akmeniniais laiptais. Bažnyčios didžiajame altoriuje – stebuklingas Dievo Motinos paveikslas, kaip teigia dailėtyrininkai, Lietuvos dailininko tapytas XVII a. 1988 m., Žolinės išvakarėse, tuometinis Kaišiadorių vyskupijos ganytojas kard. Vincentas Sladkevičius šį paveikslą vainikavo popiežiaus Jono Pauliaus II palaimintomis karūnomis ir suteikė Nuliūdusiųjų Paguodos titulą. Nuo to laiko kiekvieno mėnesio 15 dieną maldininkai susiburia į Pivašiūnų šventovę melsti Nuliūdusiųjų Paguodos užtarimo, globos.

Pivašiūnuose yra klebonavęs kun. Alfonsas Petrulis, lietuviybės gaivintojas ir puoselėtojas, daug nuveikęs ugdymas krašto tautinį ir religinį sąmoningumą, Vasario 16-osios akto signataras; vėliau kun. Antanas Deksnys, kuris garsėjo muzikalumu ir artima bičiulyste su dainininku Kipru Petrausku, gimusiu netoli Pivašiūnų – prie Dusmenų; taip pat kun. Antanas Černa ir mons. Vytautas Sudavičius, kurių pastangomis Pivašiūnų parapijos baž-

Kauno kunigų seminarijos vadovybė ir seminaristai (antroje eilėje penktas iš dešinės J. Matulaitis), 1964 m.

J. Matulaičio kunigystės šventimai, Kauno arkikatedra, 1964 m.

nyčia buvo rūpestingai prižiūrima, tvarkoma, puošiama, galiausiai 1988 m. išaukštinta Dievo Motinos paveikslo vainikavimo iškilme visoje Lietuvoje.

Ši parapija tapo pirmaisiais kunigiškojo gyvenimo namais kun. Juozui Matulaičiui, atvykusiam čia vasaros viduryje, mat kurį laiką dar pavadavo tėviškęs kleboną J. Kanavorskį, artimą draugą ir dvasios vadovą, tuo metu sunkiai sirgusį ir tų pačių metų rugpjūtį mirusį. Pivašiūnuose kun. J. Matulaitis apsigyveno klebonijoje, kartu su tuomečiu parapijos klebonu kan. Juozapu Andrikoniu. Kaip prisimena vyskupas, Pivašiūnų klebonas buvo tėviškas, darbštus, pareigingas žmogus. Jaunasis vikaras iš karto įsitraukė į visus parapijos darbus, o netrukus ėmėsi ir savų iniciatyvų – daugino ir platino Pivašiūnų Dievo Motinos paveikslo nuotraukas. Dėl to dargi turėjo aiškintis Alytaus rajono valdžiai, kuri griežtai uždraudė tai daryti, taip pat perspėdama, jog jaunojo kunigo pamoksluose per daug remiamasi Vatikano radijo pranešimais ir užsienio katalikų nuomonėmis. Kun. J. Matulaitis iš tiesų sekė pasaulio Katalikų Bažnyčios gyvenimą, klausė radijo laidų, jas konspektavo, įrašinėjo ir, žinoma, naudojo savo pamoksluose.

Dveji metai, praleisti Pivašiūnų parapijoje, paliko neišdildomus pėdsakus. Lydimas meilingojo Dievo Motinos žvilgsnio Pivašiūnų bažnyčios altoriuje kun. J. Matulaitis čia šventė Mišias, sakė pamokslus, klausė išpažinčių, tuokė ir krikštijo. Slinks metai, kun. J. Matulaitis darbuosis kitose parapijose, taps klebonu, dekanu, vyskupu. Ir kiekvieno mėnesio 15-ąją vyskupijos tikintieji gausiai bursis bažnytėlėje ant kalno kartu su savo vyskupu melsti malonių sau, Bažnyčiai ir Tėvynei. O ką jau kalbėti apie didžiuosius Pivašiūnų atlaidus – Žolinę, kai aštuonias dienas maldininkai plūsta iš visos Lietuvos.

1994 m. Kaišiadorių vyskupas aprobavo ir išplatino vyskupijoje maldą Pivašiūnų Marijai:

Švenčiausioji Marija, Nuliūdusiųjų Paguoda, Dievo ir mūsų Motina. Tavo padedami ir užtariamai mes tikimės išmelsti malonių sau, Bažnyčiai ir Tėvynei.

Nuliūdusiųjų Paguoda, Tavęs nuolatos šaukiasi vargų prispaustieji ir baimės apimtieji. Tavyje paguodą ir paramą suranda visi, kurie ieško Tavo pagalbos, kai šeimas ir kraštą ištinka nelaimės.

Bažnyčios Motina, apsaugok mus nuo pavojų, stiprink tikėjimą, gelbėk nuo dvasinės mirties, pagydyk abejingas širdis, duok malonių mūsų sielai ir kūnui. Mes trokštame būti Tavo sūnaus Prisikėlimo dalininkai.

Pivašiūnų Marija, Tavo globai pavedame Šv. Tėvą, vyskopus, kunigus, pašvęstojo gyvenimo asmenis ir visus Dievui atsidavusius žmones, ypač Lietuvos jaunimą ir Bažnyčių. Amen.

Švč. M. Marijos Nuliūdusiųjų Paguodos paveikslas Pivašiūnų parapijos bažnyčioje, 2002 m.

Nemajūnai

1966 m. balandžio 29 d. kun. Juozas Matulaitis paskiriamas Nemajūnų parapijos klebonu.

Senas lietuviškas bažnytikėmis, įsikūręs prie Nemuno kilpos, netoli Birštono, istoriniuose dokumentuose minimas nuo XIV a. Pirmoji katalikų medinė bažnytelė buvo pastatyta 1623 m. O trečiosios bažnyčios statybą nutraukė 1862 m. prasidėjęs sukilimas: geriausi meistrai išėjo į sukilėlių būrius. Ir pats parapijos klebonas kun. Pranciškus Kazlauskas padėjo sukilėliams, už tai buvo areštuotas ir ištremtas į Sibirą. Tik 1878 m. bažnyčia buvo pastatyta. Joje darbavosi garsūs menininkai H. Eismontas ir N. Silvanavičius. Pastarojo nutapytas puikus paveikslas *Apaštalai Petras ir Povilas* puošia bažnyčią iki šiol. Šių šventųjų vardu ir pavadinta Nemajūnų bažnyčia.

Naujajam klebonui perėmus parapiją, buvo aišku, jog laukia nelengvas kelias – bažnyčia buvo tiesiog apverktinos būklės: kiauras stogas, išdaužyti langai. Labai apleista ir klebonija, todėl apie porą mėnesių teko gyventi pas parapijiečius. Šie labai šiltai priėmė naują kleboną. Klebonas J. Matulaitis ėmėsi remonto, bažnyčios atnaujinimo darbų. Į organizuojamas talkas susirinkdavo po 20 ir daugiau parapijos vyrų. Buvo pakeistos bažnyčios grindys, įrengti nauji suolai maldininkams, du šoniniai altoriai, kapitališkai suremontuoti bažnyčios bokštai. Netenka priminti, kad iš valdžios institucijų galėjai laukti tik trukdžių. Vyskupas prisimena vieną tokią tiems laikams būdingą istoriją – varpo įsigijimą. Bažnyčios varpas buvo nacionalizuotas dar Pirmojo pasaulinio karo metais. Kaliningrado srityje kariškiai nelegaliai pardavinėjo sugriautų bažnyčių varpus. Parapijiečių lėšomis pavyko tokį varpą įsigyti. Bet kaip jį legalizuoti? Vyskupas prisimena: „Paskleidėme gandą, kad varpą atradome paslėptą – užkastą kapinėse karo metais (iš tiesų taip ir padarėme, įsigytą varpą užkasėme, o vėliau iškasėm...) Pavyko, ir varpas Sekminių iškilmės dieną didingai suskambo parapijos bažnyčios bokšte ir skamba iki šiolei – kviečia tikinčiuosius į pamaldas, palydi amžinybėn.“

Intensyvūs bažnyčios atnaujinimo darbai telkė parapijos žmones, artino juos, būrė jaunimą ir vaikus. Jų vis daugiau sekmadieniais ateidavo į bažnyčią, dalyvaudavo liturgijoje. Tai, žinoma, neprasprūdo pro vietinių sovietinių valdininkų akis. Klebonas perspėtas, kad nedrįstų traukti į religines apeigas vaikų ir jaunimo. Mokykloje buvo gąsdinami lankantys bažnyčią moksleiviai. Apie tai 1973 m. rašyta *Lietuvos Katalikų Bažnyčios kronikoje* (Nr. 5). Pavyko suburti nemažą chorą, vaikų chorą, Eucharistinės procesijos dalyvius, įsigyti tautinius drabužius, kurie iki šiol tebetarnauja parapijiečiams. Dar vienas pastoracinio darbo baras buvo ligonių lankymas: kartą per mėnesį klebonas motociklu ar kitokiu transportu lankydavo parapijos ligonius (jų nuolat būdavo apie 20). Parapijos bažnyčioje parengdavo stendą su ligonių nuotraukomis ir kvietimais už juos pasimelsti, aplankyti. Reikšmingos buvo parapijos žmonių ekskursijos po Lietuvą, dargi Baltarusiją, aplankant Šiluvą, Vilnių, Marijampolę, Gardino bažnyčias.

Kun. J. Matulaitis. Vaikų Pirmoji Komunija, Nemajūnai, 1969 m.

Ir iki šių dienų Nemajūnų parapijos žmonės su meile ir šiltais prisiminimais kalba apie savąjį kleboną kun. J. Matulaitį, dabartinį Kaišiadorių vyskupą. Kalba – ir žodžiais, ir maldomis.

Nemajūnų parapijos bažnyčia, 1990 m.

Vievis

1973 m. rugsėjo 10 d. kun. Juozas Matulaitis paskiriamas Vievio parapijos vikaru, o po kelių mėnesių – klebonu. Vievis tuo metu buvo savotiškas Kaišiadorių vyskupijos centras, nes ten rezidavo vyskupijos valdytojas, buvo įsikūrusi Kurija, o ir parapija nebuvo maža – apie 6000 gyventojų, dauguma jų buvo katalikai. Be to, į Vievį atvykdavo tikintieji iš Elektrėnų, kur katalikų bažnyčios nebuvo, todėl kunigo patarnavimų parapijoje buvo gausu. Vyskupas prisimena, jog dažnai tekdavo vykti pas ligonius ir naktį, nes dienos buvo kupinos darbų ne tik klebonui, bet ir ligonių artimiesiems. Iki 1975 m. pavasario, kai buvo paskirtas Butrimonių parapijos klebonu, kun. J. Matulaitis suspėjo kapitališkai suremontuoti bažnyčios bokštus, surengti ne vieną parapijiečių maldingą kelionę po žymias Lietuvos šventoves.

Vievyje kun. J. Matulaitis neužsibuvo – neįtikojamai valdžiai, kuri spaudė valdytoją kan. J. Andrikonį jo atsisakyti. Kun. J. Matulaitis nesitaikstė su sovietų valdžios reikalavimais, nebuvo paklusnus. Štai Igliaukoje, kur klebonavo mons. Alfonsas Svarinskas, buvo surengtos iškilmingos iš kalėjimo grįžusio kun. Juozo Zdebskio sutiktuvės. Jose dalyvavo, kaip Vievio parapijos klebonas, ir J. Matulaitis. Jis aktyviai reiškėsi renkant tikinčiųjų parašus dėl vysk. Vincento Sladkevičiaus grąžinimo į Kaišiadorių vyskupiją, lankė vysk. Julijoną Steponavičių, esantį tremtyje.

O parapijos žmonės greit pamilo veiklą ir švelnų kleboną, nes ir patys jo buvo gerbiami ir mylimi. Į naująją Butrimonių parapiją 1975 m. balandžio 28 d. kun. J. Matulaitį atlydėjo gausi vieviškių ir elektrėniškių tikinčiųjų palyda.

Vievio parapijos bažnyčios bokšto renovacija, 1974 m.

Butrimonys

Aštuoneri darbo metai šioje Dzūkijos parapijoje kun. Juozui Matulaičiui buvo iš tikro vaisingi, kupini nuoširdaus rūpinimosi parapijiečių sielovada ir parapijos bažnyčios atnaujinimu bei sutvarkymu.

Butrimonys – nedidelis Dzūkijos miestelis, įsikūręs 16 km į šiaurės rytus nuo Alytaus. Nuo seno miestelis buvo garsus savo amatininkais, dideliais turgumis ir gaisrais – net keletą kartų sudegė beveik visas. Taigi žmonėms ne kartą teko kurtis iš naujo, talkininkauti vieni kitiems, daug ir kantriai dirbti.

Pirmoji laikina bažnyčia Butrimonyse buvo pastatyta iki 1797 m. 1909 m. pradėta statyti dabartinė parapijos bažnyčia, mūrinė, gana didelė, bet statyba užsitęsė – ir dėl lėšų stokos, ir dėl Pasaulinio karo vargų. Baigė ją tik 1926 metais.

Iš šios parapijos yra kilęs vysk. Juozapas Matulaitis-Labukas (1894 – 1979), prof. Antanas Kmieliauskas, vienas iš nedaugelio profesionalių kūrėjų, kurie ir sovietmečiu puoselėjo bažnytinę dailę. Keletas šio menininko darbų ir dabar puošia Butrimonių bažnyčią: paveikslai *Šv. Jurgis*, *Šv. Vincentas Paulietis*, *Aušros Vartų Marija*, skulptūros *Šv. Juozapas*, *Nukryžiuotasis*. Bažnyčioje yra ir kitų meno darbų.

Kun. J. Matulaičiui atvykus į Butrimonis, parapijos pastatų būklė buvo vargana, o bažnyčia – avarinės būklės. Ką reikštų buhalteriskai pavadinti per tuos metus atliktus darbus, atnaujinant, remontuojant, perstatant? Kapitališkai suremontuota bažnyčia – įrengtos naujos ažuolinės lubos, centrinis šildymas, 12 ažuolinių durų, 24 langai, 8 vitražai, 4 ažuolinės klausyklos, atnaujinti vargonai, iš pagrindų suremontuota klebonija, įrengtas butas vargonininkui. O kur dar įvairiausia apdaila, naujas liturginis inventorių, drabužiai. Ir visa tai per keletą metų tais laikais, kai Bažnyčiai ne tik nepadedama, bet visaip trukdoma, kai jokių statybinių medžiagų taip paprastai neįsigysi, kai jokios statybinės organizacijos nesisiūlo.

Klebonas sugebėjo pažadinti žmonių gerumą, pamaldumą, meilę savo parapijos bažnyčiai, būrė juos į talkas ir į bendrystę, pats skubėdamas į pagalbą kiekvienam paramos laukiančiam – mokė gyventi pagal Dievo programą: krikščioniškoje vienybėje, bendroje maldoje ir susiklausyme galima daug nuveikti... Nuoširdžią paramą klebonas jautė iš motinos, kuri nuo Nemajūnų laikų jį lydėjo. Ji maitino talkininkus, ypač specialiems darbams kviečiamus ir apgyvendinamus klebonijoje, prižiūrėjo ir tvarkė klebonijos buitį ir aplinką. Prisimindamas tai, vyskupas tvirtina, jog be mamos pagalbos būtų buvę kur kas sunkiau; ji net savo santaupas atiduodavo darbams apmokėti ar statybiniams medžiagoms įsigyti... Tikrąja to žodžio prasme ji buvo bažnyčios patarnautoja.

Tai buvo intensyvios pastoracinės veiklos metai. Nemaža dėmesio klebonas skyrė ir vaikams. Turint galvoje visokius persekiojimus sovietų valdžios sąlygomis, šandien net sunku įsivaizduoti, bažnyčioje išsirikiuodavo iki 70 vaikų, pasiruošusių priimti pirmąją Komuniją. Vietinė valdžia neišlaikė – iškvietė komisiją iš rajono centro, Alytaus. Tie prisistatė nedelsdami. „Kokią čia mokyklą atidarei?“ – buvo paklausta klebono. Klebonas jiems atsakė, jog atlieka pareigą „mokyti katalikų vaikus tikėjimo tiesų“. Liturgijos patarnautojų berniukų šioje parapijoje buvo galima priskaičiuoti iki penkiasdešimties. Turėtas vaikų ir jaunimo choras. Parapijiečiai noriai dalyvaudavo rekolekcijose, Eucharistijos procesijose, vykdavo į maldingas keliones. Tikėtina ne be reikalo Kaišiadorių vyskupijos apaštališkasis administratorius, atleisdamas kun. J. Matulaitį iš Butrimonių parapijos klebono pareigų ir skirdamas jį Merkinės parapijos klebonu, rašė: „Šia proga nuoširdžiai dėkoju Jums už labai uoliai, pasiaukojančiai bei bažnytine dvasia atliktas Butrimonių parapijos klebono pareigas.“

Išvykdamas iš Butrimonių 1983 m. rudenį kun. J. Matulaitis paliko suburtą parapijos bendruomenę, išugdytą bažnyčios chorą, neatpažįstamai atnaujintą pačią bažnyčią, jos aplinką ir kleboniją. Paliko ir gražų pavyzdį parapijiečiams, kaip turiningai išnaudoti Viešpaties duotąjį laiką, dirbuotis be atvangos, padėti kiekvienam.

Kun. J. Matulaitis. Eucharistinė procesija, Butrimonys, 1982 m.

Butrimonių parapijos bažnyčios vidaus renovacija, 1977 m.

Merkinė

1983 m. rugsėjo mėnesį vysk. Vincentas Sladkevičius paskyrė kun. Juozą Matulaitį Merkinės parapijos klebonu, o vėliau ir dekanu.

Merkinės miestelis įsikūręs 28 km į pietus nuo Alytaus, kur Merkys įteka į Nemuną. Merkinės bažnyčia yra viena seniausių Kaišiadorių vyskupijoje, nors žinių apie pirmosios bažnyčios statybą nėra. Spėjama, kad ją galėjo pastatyti Lenkijos karalius Jogaila apie 1388 m., kai krikštijo lietuvius. Dabartinė ne kartą rekonstruota ir keista Merkinės bažnyčia išsaugojo gotikinę struktūrą, turtingą meninių kūrinių.

Kun. J. Matulaičiui atvykus į Merkinės parapiją, joje rezidavo dar vienas kunigas – kan. Petras Laskauskas, altaristas. Naujasis klebonas ir šioje parapijoje visų pirma ėmėsi bažnyčios atnaujinimo darbų: įrengė šildymą, pakeitė bažnyčios stogą, suremontavo ir praplėtė kleboniją, įrengdamas patalpas parapijos bendruomenės susibūrimams, parapijos raštinę, butą liturginei praktikai skiriamiems seminaristams. Atnaujino bažnytinį inventorių, procesiją, subūrė chorą. Parapija buvo nemaža, tad sielovados patarnavimų klebonui buvo gausu. Be to, jis dar ėjo ir dekanato pareigas. Tad šešeri metai Merkinėje būsimajam vyskupui buvo aktyvios ir pasiaukojamos veiklos laikas. 1989 m. jis išvyko į Kaišiadoris, konsekrutas vyskupu ir Apaštalo Sosto paskirtas šios vyskupijos ganytoju. 🌿

Merkinės parapijos bažnyčia, 2000 m.

Ganytojo žodis

Ganytojo žodis. Jis byloja jaunajam kunigui ir remia ilgus metus parapijoje triūsiantį, laimina tėvus, auginančius šeimas, drąsina ugdytojus, auklėjančius jaunimą, pagaliau Aukščiausiojo valia ir gerumu guodžia ir stiprina kiekvieną žmogų. Kokiomis temomis kalba vyskupas? Sunku būtų jas visas išvardyti. Pamokslai, ganytojiški laiškai, sveikinimo žodžiai, interviu spaudoje be galo įvairūs. Bet skaitant nors dalį jų, surinktų ir išsaugotų artimų bendradarbių, ryškėja tos mūsų dvasinio gyvenimo sritys, kurios vyskupui ypač rūpi, siejasi su pasirinktu šūkiu: „Teatsinaujina Tėvynė Kristuje“.

Apie dorovę...

Vysk. J. Matulaičio ganytojiškos veiklos pradžia sutapo su Lietuvos valstybės Nepriklausomybės atgavimu. Laisvės pasirinkimas, Baltijos keliu pasauliui pranešęs lietuvių tautos sprendimą gyventi nepriklausomoje valstybėje, įtvirtino tik didelio ryžto pradžia: dirbsime be prievartos, patys kursime savo šalies įstatymus, krikščioniškai auklėsime vaikus, neleisime žaloti jaunimo ateizmo melu... Šiam ryžtui įgyvendinti reiks stiprios valios, kovos su blogiu, teisingumo kiekviename gyvenimo žingsnyje. Reikės doros. Ir valstybės įstatymuose, ir teismuose, ir mokyklose, ir privačiame kiekvieno žmogaus gyvenime. Dekalogo tiesos turi sugrįžti į kiekvieno Lietuvos žmogaus namus, širdį ir sąžinę. Žmogaus dorovės tema lyg šviečianti gija pastebima daugelyje vyskupo kalbų, pamokslų, laiškų ir pokalbių. „Labiausiai man rūpi tautos dora, nuo kurios priklauso visas tautos gyvenimas. Skaudu žiūrėti į plačiai paplitusį girtavimą, dėl jo kylančias šeimų problemas, tėvų paliktus vaikus. Turime sutelkti jėgas Lietuvos doriniam ugdymui, visokeriopai padėti žmonėms pasirinkti tokį gyvenimo būdą, kuris būtų vaisingas ne tik jiems patiems, bet ir jų šeimoms, Tėvynei. Tvirtas dorovinis pamatas – kiekvienos tautos pasiekimų šerdis“ („Katalikų pasaulis“, 1996 m. Nr. 7–8).

2004 m. velykiniame žodyje vyskupijos tikintiesiems vyskupas sako: „[...] tik mūsų nuoširdus tikėjimas Jėzumi Kristumi, atsisakymas tarnauti nuodėmingoms aistroms, Dievo dvasia paremta išmintis gali suteikti nenykstančią gerovę žemėje ir nuvesti į amžinybę. Ši gyva viltis, kylanti iš Kristaus Prisikėlimo, išties nepalyginamai vertingesnė už daugelį mūsų puoselėjamų žemiškų gėrių ir malonumų. Gi šios vilties kulminacija – šventumas, kuris toks retas mūsų kasdienybėje, yra

Vysk. J. Matulaitis sako pamokslą Friesoythe šv. Liudviko parapijos bažnyčioje, Vokietija, 2001 m.

Vysk. J. Matulaitis sako pamokslą Šiluvoje, 2008 m.

vienintelis tikrai prasmingas ir vertas žmogaus gyvenimo siekis, nes būti šventam – reiškia atsiverti Dievo veikimui mumyse, būti kartu su Dievu – būti laimingam.“

2001 m., pasitikdamas Žolinės atlaidus Pivašiunuose, vyskupas kreipiasi į tikinčiuosius, pabrėždamas dorovingo gyvenimo grožį: „Gėlių žydėjimu Žolinė primena, kad dar labiau brangintume savo dvasinį gyvenimą. Šiandien daug piktžolių prisiveisė krašte: girtavimas, narkomanija, nedorovingas elgesys. Tai skaudina. Bažnyčia dėl šių reiškinų labai sielojasi. Norėtusi, kad Pivašiūnų atlaidai – Žolinė paskatintų kiekvieną susimąstyti, papuošti savo sielą nevystančiais dorovės žiedais...“ („Pivašiūnų aidas“, Nr. 2).

2004 m. Žemaičių Kalvarijos atlaiduose sakytame pamoksle vysk. J. Matulaitis prisimena istorinį lietuvių tautos kelią, paženkliną kančiomis, bet ir atkaklia žmonių kova už laisvę, išlikimą, savąją kultūrą ir tikėjimą. Vyskupas pažvelgia ir į šiandieninę tikrovę: „Mums šiandien ypač kelia nerimą moralinių ir dvasinių vertybių nepaisymas ir net viešas jų pajuokimas, mažėjantis tautiečių skaičius, jaunimo bėgimas svetur. Nors šiandien niekas nepersekioja mūsų lietuviško žodžio, liovėsi tikėjimo priespauda, tačiau negalime užsnuosti prieš dorovės naikinimo pavojų. Šiandien, manau, prie dorovinių vertybių puoselėjimo daugiau galėtų prisidėti žiniasklaida. Mūsų krašto visuomenės informavimo priemonės ištis galėtų labiau būti panašios į anuometinius knygnešius, nešusius tautai tiesą ir šviesą, ne vien tarnaujančios savo šeimininkams ar ieškančios populiarumo ir sensacijų [...] Apsilankydama pas Elzbietą, Marija parodė, kad Žodį reikia nešti. Ar tai būtų lietuviybės žodis, ar geras paguodos žodis, ar tikėjimui paskatinantis žodis. Žodį reikia nešti. Nors knygnešių gadynė seniai baigėsi, bet Marijos – Įsikūnijusio Žodžio nešėjos – pavyzdžio paskatinti ryžkimės neprarasti tikėjimo, neprarasti lietuviybės, dorų ir prasmingų mūsų krašto papročių. Branginkime juos ir drąsiai dalykimės šiomis dovanomis su artimaisiais...“

Kita proga, po keleto metų, Žemaičių Kalvarijos atlaiduose vyskupas prabyla apie sąžiningumą žmonių tarpusavio santykiuose: „[...] maži atlyginimai sunkiai dirbantiems esą todėl, kad tas jų darbas paprastas, ne kvalifikuotas, o pilnas pasidalijamas tų, kurie net rankų nėra pridėję. Arba nepagarba dirbančiajam – tiek darbdavio, tiek valstybės: darbdavys gali mokėti kiek nori, remdamasis sutartimis, kurias kartais lemia beviltiška dirbančio padėtis – nėra pasirinkimo... Tokia padėtis ne tik nesukuria bendro visuomenės gėrio, bet neugdo ir paties darbuotojo, nedidina jo motyvacijos sąžiningai ir uoliai atlikti pareigą. Kad tai tiesa, patvirtina ir mūsų išvykos uždariauti svetur, kur sąžiningiau moka, labiau gerbia dirbantįjį, gerina darbo sąlygas bei socialines garantijas.“

Ir dar ne kartą vyskupas grįš prie šios temos – pagrindų pagrindo, jog ir žemiška laimė, ir Amžinybės viltis kuriama ant dorovingo gyvenimo pagrindo, paremto tikėjimo tiesomis.

Branginkime gyvybę ir šeimą...

Savo ganytojiškuose pamokymuose vysk. J. Matulaitis dažnai kalba šeimos, gyvybės išsaugojimo temomis.

2004 m. lapkritį Vilniuje, Šv. Teresės bažnyčioje, sakytame pamoksle vyskupas, kalbėdamas apie Švč. M. Marijos motiniškumą, jos amžiną rūpinimąsi žmonėmis, pabrėžia ypač skaudžias nūdienos bėdas: „*Tarp gausybės įvairių bėdų mūsų kraštui šiuo metu ypač skauda – negimusios gyvybės žudymas. Abortai Lietuvoje buvo įteisinti 1955 metais lapkričio mėnesį, todėl Bažnyčia kviečia šį mėnesį maldoms už negimusius kūdikius, už tėvus, gydytojus ir gyvybės kultūros skleidėjus, kad šio blogio mūsų gyvenime būtų mažiau. Man prisimena vienos katalikės gydytojos pavyzdys, kuri savo kabinete ant stalo laikė sudžiūvusių gėlių puokštę, niekam neleisdama jų pakeisti, nes jos kažkada buvo atneštos jaunos mamos, kurią gydytoja atkalbėjo nuo aborto. Ta moteris sulaukė vaikelio ir džiaugsmu švytinčiu veidu atėjo padėkoti gydytojai.*“

2005 m. kalėdiniame žodyje vyskupijos tikintiesiems vyskupas atkreipė dėmesį į žmogaus atsakomybę, priimant ir globojant Dievo siunčiamą gyvybę, pabrėždamas, jog Dievo Sūnaus atėjimas į žemę – negestantis pavyzdys: „*Susitikimą su Dievu šiandien akivaizdžiai paliudija liturginiai Šv. Rašto skaitiniai apie Jėzaus gimimą; įdėmiai klausydamiesi jų pastebėsime ir svarbiausią šio susitikimo – Dievo susitikimo su žmogumi – ypatybę: Dievas pirmas žengia žmogaus link apreiškdamas save pranašų žodžiais, vėliau pasilenkia (nusižemina), tapdamas žmogumi, ir ištisia mums rankas Dieviškojo Kūdikio asmenyje, kad jį paimtume, apglėbtume, priglauštume prie širdies ir mylėtume, kaip motina myli savo vaikelį. Šioje situacijoje mums tereikia tik vieno – ištieti savąsias rankas, metus viską į šalį, kad Dievas, anuomet tapęs Kūdikiu, mums artimu ir mylimu, priglustų prie mūsų širdžių. Deja. Mums ne visada, o tiksliau sakant, ne visiems tai rūpi. Kalbu ne tik tiems, kurie atstumia savo vaikus, palikdami juos kitiems rūpintis ar neleidami jiems išvysti pasaulio, bet ir tiems, kurie viską, kas šventa, taip pat ir Dievą, pameta, atstumia nuo savęs. Toks elgesys skaudus, nors – jokia naujiena. Kaip liudija Šv. Raštas, jau anuomet, kai Marija su Juozapu ieškojo Betliejuje vietos prisiglausti, juos pasitiko atsakymas: „Nėra vietos...“ Ištis šiandien daug mūsų visuomenės žmonių, tarp jų ir tų, kurie priėmę Krikštą, panašūs į minėtus Betliejaus gyventojus: mūsų namuose nėra vietos naujai gyvybei, maldai, sekmadienio šventimui, artimui, galiausiai – pačiam Dievui... Tad kur išeitis? Išeitis – geroji šv. Kalėdų naujiena. Žmogaus širdies kietumas, puikybė, egoizmas negali užgesinti Dievo meilės žmogui. Ši meilė tik prigesus, tačiau ją vis dar galima įžiebt.*“

Daug kartų, kalbėdamas apie tėvų atsakomybę, vaikų auklėjimą ir ugdymą, vyskupas ragina visus suaugusius, o ypač tėvus rodyti doro gyvenimo pavyzdį. „*Šiandien mūsų krikščioniška visuomenė vaikų religinį ugdymą patiki mokyklai ir bažnyčiai – tegu tik kuo greičiau ir lengviau paruošia sakramentams. Ačiū Dievui, kad nors tiek galime. Bet, atkreipiu dėmesį, kad be tikėjimo liudijimo šeimoje net ir puikiausios programos lieka bevaisės, o vaikai, nematydami deramo savo tėvų*

Vysk. J. Matulaitis sako pamokslą Kaišiadoryse, 2008 m.

pavyzdžio, taip ir neišmoksta gyvenime remtis tikėjimo vertybėmis. Lietuvoje kelia rūpestį savižudybių, skyrybų skaičius, nesaikingas alkoholio vartojimas. Tuo tarpu Dievo pagalba nesikliaujama arba Dievas prisimenamas tik ištikus nelaimei“ (Kaišiadorių vyskupo žodis vyskupijos tikintiesiems 2006 m. šv. Velykų proga).

Pamoksle, sakytame 2006 m. liepą Marijampolėje, Pal. Jurgio Matulaičio atlaiduose, vyskupas dar kartą prabyla jam rūpimu klausimu – apie šeimą: „Susibūrėme šiandien prie didžiojo mūsų krašto Bažnyčios ganytojo palaimintojo Jurgio Matulaičio kapo, trokšdami išmelsti jo užtarimo sau, savo artimiesiems, o ypač mūsų krašto šeimoms, už kurias šiose iškil-mėse ragina melstis šios vyskupijos ganytojas. Mūsų dienų pasaulyje, kuris tikėjimui dažnai esti svetimas ir net priešiškas, tikinčios šeimos yra nepaprastai reikšmingos kaip gyvo ir pavyzdingo tikėjimo židiniai. Vatikano II Susirinkimas šeimas vadina *Ecclesia domestica* – Namų bažnyčia (LG 11). O kadangi krikščioniška šeima yra Namų bažnyčia, ji privalo turėti ir bažnytiškumo savybių: skleisti gyvybės Evangeliją, gerbti žmogišką asmenį, rūpintis dvasiniu gyvenimu.

Šios dienos Evangelijos Kristus išsiunčia į pasaulį septyniasdešimt du mokinius, jiems nurodydamas: „Į kuriuos tik na-mus užeisite, pirmiausia tarkite: „Ramybė šiems namams“ (Lk 10, 5). Ramybės ir sutarimo tarp sutuoktinių skleidimas, ma-nau, yra svarbiausias sielovados uždavinys. Prisiminkime Evangeliją. Prisikėlęs Kristus pirmiausia palinkėjo apaštalams ra-mybės, be to, nurodė kelią, kaip tą ramybę pasiekti: suteikė apaštalams galią atleisti nuodėmes, sutaikinti žmones su Dievu.

Tad šiandien norėčiau pabrėžti Atgailos sakramento reikšmę šeimos gyvenime. Juk krikščioniškoje šeimoje atgaila ir atlei-dimas vienas kitam atlieka labai svarbų vaidmenį kasdieniame gyvenime. Jei asmuo neišgyvena dieviškojo atleidimo malonės per Atgailos sakramentą, ar gali jis atleisti ir susitaikyti su šeimos nariu iškilus nesutarimui? Per Atgailos-Sutaukinimo sakra-mentą Viešpats minkština mūsų širdis, švelnina aštrias charakterio savybes. Tikėjimo dvasia suvokę, kad nuodėmė prieštarauja ne tik Dievo valiai, bet ir šeimos bendrumui, sutuoktiniai ir visi šeimos nariai trokšta susitikti su Dievu, kuris yra apstus gailės-tingumo ir, skelbdamas savo už nuodėmes tvirtesnę meilę, atkuria bei patobulina santuokinę sąjungą ir šeimos bendrumą.

Krikščioniškos šeimos siela tebūna bendra malda, kuriai ypač tinka Kristaus pažadas: „Jeigu kas iš jūsų susitars žė-mėje dviese melsti kokio dalyko, jiems mano dangiškasis Tėvas jį suteiks. Kur du ar trys susirinkę mano vardu, ten ir aš esu tarp jų“ (Mt 18,19–20). Mokant vaikus melstis labai svarbus yra gyvas tėvų pavyzdys, paliekantis vaikų širdelėse pėdsakus, kurių nepanaikins gyvenimo išbandymai. Popiežius Paulius VI vienos audiencijos metu taip kreipėsi į tėvus: „Motinos, ar mokote savo vaikus krikščioniškos maldos? Ar vaikystėje rengiat juos kartu su kunigais sakramentams: išpažinčiai, šv. Ko-munijai, Sutvirtinimui? Ar pratinate ligos metu mąstyti apie kenčiantį Kristų? Šauktis Dievo Motinos ir šventųjų pagalbos? Ar šeimoje kalbate rožinį? O jūs, tėvai, ar meldžiatės su savo vaikais, su visa namų bendrija bent kartkartėmis? Jūsų teisingo mąstymo ir teisingos veiklos pavyzdys, paremtas bendra malda, yra gyvenimo mokykla, ypač nuopelningas kulto aktas;

(iš kairės) Vysk. J. Matulaitis, kard. V. Sladkevičius MIC, pop. Jonas Paulius II, vysk. V. Michelevičius ir vysk. J.Žemaitis MIC, Vatikanas, 1989 m.

Pop. Benediktas XVI ir vysk. J. Matulaitis, Vatikanas, 2006 m.

šitaip jūs nešate savo namams ramybę. Prisiminkite – taip jūs statote Bažnyčią“ (pop. Pauliaus VI kalba, pasakyta bendroje audiencijoje 1976-08- 11).

Rūpestis dėl šeimos yra visų mūsų rūpestis. Tik kartu darbuodamiesi šioje srityje galėsime pasiekti trokštamų rezultatų. Popiežius Benediktas XVI kviečia mus ginti šeimos instituciją tokiais žodžiais: „Niekada nenuilskite būti drąsiais gyvybės ir šeimos gynėjais; tęskite jau pradėtas pastangas žmogiškų ir religinių vertybių pagrindu ugdyti sužadėtinius ir jaunus šeimas, nes ši veikla turi ypatingą vertę ir, tikiuosi, susilauks iš pasaulietinės visuomenės institucijų tinkamo dėmesio ir paramos.“

Vyskupas labai atvirai kalba apie skaudulius, nuolat lydinčius nūdienos šeimą, ir pabrėžia nuolatinį Bažnyčios rūpestį, pagalbą ir paramą jai. „Atrodo, dar taip neseniai visi sutartinai piktinomės nedarnumu šeimoje, skyrybomis, vaikų nepriežiūra, o šiandien tos bėdos atrodo tapusios kasdienybe... Vis dėlto, nepaisant tokios padėties, kai Lietuvoje sunku įžiūrėti šeimos politiką net valstybiniu, aukščiausiu lygmeniu, turime nenuleisti rankų, neprarasti vilties, nes prieš akis aiškus orientyras – Bažnyčios mokymas. Bažnyčia per visą savo gyvasties istoriją puoselėjo ir globojo šeimą. Ji nuoširdžiai ir rūpestingai saugojo šeimos vertybes, tokias kaip sutuoktinių ištikimybė, jų tarpusavio meilė ir pagalba, vaikų krikščioniškas auklėjimas...“

Visomis įmanomomis priemonėmis Bažnyčia siekia išsaugoti šeimų stabilumą, nesuardomumą. Šiais laikais Bažnyčia Lietuvoje šalia parapiinės sielovadinės vei-

klos šeimų stiprinimui yra įkūrusi Šeimos centrus, kurių savanoriai ir bendradarbiai uoliai padeda besirengiantiems kurti krikščionišką šeimą, suteikdami informaciją, organizuodami konferencijas, stovyklas, rekolekcijas, konsultuodami. Svarbu, kad šią veiklą sutartinai paremtume, atsilieptume į keliamus klausimus, vykdomas užduotis, paragintume artimuosius ir patys dalyvautume Šeimos centrų programose. Pasakymas: „man šito nereikia“, kaip tik ir yra pirmas ženklas, jog aš prisidedu prie veikiančiųjų priešinga kryptimi – griauinančių šeimą. Taip pat labai svarbu mūsų asmeninė, o ne tik bendra malda, kad Viešpats laimingų šiuos mūsų pasiryžimus ir darbus. Juk viskas Viešpaties rankose. Tad nuoširdžiai ir nuolatos melskime už savo ir visas šeimas mūsų krašte ir pasaulyje, nes šeima – visų mūsų pirmoji mokytoja, globėja, mūsų namai...“

„Leiskite mažutėliams ateiti pas mane...“ (Lk 18, 17)

Vysk. J. Matulaičio nuolatinis dėmesys susijęs su krikščionišku vaikų ir jaunimo auklėjimu. Visa tai atsispindi ir dažnuose vyskupo kreipimuose į vyskupijos kunigus, parapijų tikinčiuosius, mokyklų ir savivaldos vadovus. Vyskupas visada pabrėžia tikybos pamokų mokyklose svarbą, tačiau perspėja, jog katalikiško jauno žmogaus ugdymo nevalia palikti tik tikybos mokytojai švietimo įstaigoje – tuo turi rūpintis ir parapijos bendruomenė, ir tėvai. Ypač tėvai.

2005 m. rugsėjį Kaišiadorių vyskupo žodyje dėl tikybos pamokų ir pasirengimo įkrikščioninimo sakramentams sakoma: „Brangūs tikintieji, ne vienoje Kaišiadorių vyskupijos parapijoje kaip tik šiuo metu vyksta ar turėtų vykti vaikų ir paauglių, norinčių šiais metais rengtis Sutaikinimo, Eucharistijos ir Sutvirtinimo sakramentams, registracija. Šia proga kreipiuosi į šeimų tėvus ir į visus vyskupijos tikinčiuosius.

Pirmiausia noriu atkreipti Jūsų dėmesį į paprastą faktą: jūsų vaikai ar anūkai, kaip ir jūs patys, atliks išpažintį, priims Pirmąją Komuniją ar Sutvirtinimą savo parapijos bažnyčioje, o ne mokykloje. Todėl būtų neteisinga tikėtis, kad mokykla paruoš vaikus ar paauglius sakramentams.

Neabejojama, kad tikybos pamokos yra svarbios ir privalomos kiekvienos katalikiškos šeimos vaikams. Pradinėse klasėse tikybos pamokose įgytomis tikėjimo žiniomis remiasi ir rengimas Pirmajai Komunijai, todėl būtina, kad šiuos sakramentus priimti besirengiantys vaikai lankytų tikybos pamokas. Ir tolesnis šių pamokų lankymas padės augančiam žmogui atsakyti į iškilančius tikėjimo ir gyvenimo klausimus bei deramai pasirengti Sutvirtinimo, o vėliau ir Santuokos sakramentams. Būtų tikras nesusipratimas, jei katalikai tėvai nepasirinktų ar neparagintų savo vaikų rinktis tikybos pamokas mokykloje. Deja, patirtis rodo, jog neretai katalikai tėvai leidžia vaikams rinktis etikos pamokas, kai to pageidauja mokykla vardan savo finansinių interesų. Pabrėžiu, jog tik tėvai, o nuo 14 metų patys moksleiviai (bet ne mokykla) sprendžia tikybos ar etikos pasirinkimo klausimą.

Būtina suvokti ir tai, jog tikybos pamokos nėra pakankamas pasirengimas sakramentams. Jos yra skirtos perduoti tikėjimo žinias. Tuo tarpu prie bažnyčios vyksta užsiėmimai moko gyventi tikėjimu. Paklauskime savęs: kur šiandien mažam vaikui ar paaugliui mokytis tikėjimo, jei ne bažnyčioje? Žinoma, būtų idealu, jei vaikai gyventi tikėjimu išmuktų šeimose, kaip anuomet, sekdami vyresniųjų pavyzdžiu. Turime praręgti ir pripažinti, kad šiandien ne dažna šeima turi pakankamai tikėjimo žinių ir yra pasiruošusi liudyti savo vaikams tikėjimą bei mokyti juo gyventi. Apsidairykime aplink ir pamatysime, kiek jaunų šeimų kartu su vaikais lanko bažnyčią, kiek jų kartu su mažaisiais meldžiasi namie...

Ne paslaptis, jog neretai save katalikais vadinantys tėvai pasipiktina išgirdę, kad parengimas sakramentams truks pusmetį ar visus metus, vaikai turės lankyti papildomus užsiėmimus prie bažnyčios, o patys tėvai – su vaikais kiekvieną sekmadienį dalyvauti šv. Mišiose ar net išklaudyti vieną kitą katechezės paskaitėlę. Visa tai jiems atrodo nereikalingas apsunkinimas. Tik praktikuojantys katalikai – lenkiu prieš juos galvą – tokiems sprendimams neprieštarauja.

Jei visa, ko daugelis save vadinančių katalikais trokšta savo vaikams religiniame gyvenime, tėra kelios šventinės dienos – Krikštas, Pirmoji Komunija, Sutvirtinimas ar Santuoka bažnyčioje su puošniais drabužiais ir gausiomis vaišėmis, tai sakau aiškiai, jog to nepakanka. Tėvai privalo trokšti daugiau: kad jų vaikai būtų laimingi, kad, užgriuvus sunkumams, neprarastų vilties ir ramybės, kad gyventų prasmingą gyvenimą ir niekad nesijautų vieniši ir apleisti – tai vertybės, kurias patiria tikėjimu gyvenantis žmogus. Šiandien net atokiau nuo Bažnyčios esantys intelektualūs žmonės teigia, jog vaikus ir jaunimą tiesiog būtina mokyti bent dešimties Dievo įsakymų, nes popkultūra su savo beprasmybe žaloja žmogų, o šis neturi kuo apsiginti.

Labai prašau, mieli tėvai ir visi suaugusieji, leiskite vaikams ir jaunimui atrasti tikėjimo vertybes. Pasirengimo sakramentams metu Jūsų vaikai mokomi gyventi tikėjimu į Viešpatį Jėzų Kristų. O Jis, mūsų Viešpats, yra vienintelis, kuris neapvilia ir neišduoda, kuris padaro gyvenimą prasmingą ir teikia džiaugsmą net varge. Tai yra geriausia, ką galite duoti savo vaikams. Kad vaikai ne tik sužinotų apie tikėjimą, bet ir atrastų jame atramą gyvenime, reikia ne tik kunigo, tikybos mokytojo ar katecheto, bet pirmiausia tėvų ir senelių pagalbos – jų pavyzdžio. Išdrįskite parodyti savo vaikams, kad branginate tikėjimo vertybes: noriai ir entuziastingai atsiliepkite į savo parapijos kunigo nurodymus dėl pasirengimo sakramentams, pirma savo vaikų sekmadieniais perženkite bažnyčios slenkstį, pirma jų eikite prie klausyklos... Laiminu Jus ir Jūsų vaikus.“

2006 m. laiške vyskupijos tikintiesiems vyskupas vėl ragina tėvus su visa atsakomybe įsitraukti į vaikų rengimą sakramentams parapijų bažnyčiose, nes „per tikybos pamokas mokiniai turi susipažinti su katalikų tikėjimo esme, krikščioniškąja morale, Bažnyčios sandara, jos mokymo bei šventimo pagrindais, kitomis religijomis, tai yra žiniomis, kuriomis grindžiamas pasirengimas sakramentams, o užsiėmimai prie bažnyčios mokys juos gyventi tikėjimu, jį liudyti, tikėjimo

šviesoje spręsti jiems pagal amžių aktualius gyvenimo klausimus. Nemanykite, kad 9 ar 10 metų vaikai, priėmę Pirmąją Komunią, jau sužinojo ir patyrė viską, ką tikėjimas gali duoti. Nuostata, kad jau „sutvarkėm“ ir mums nieko daugiau nebereikia, šiuo atveju netinka, nes daugelis šeimų nūdien negyvena tikėjimu. Tikybos pamokos būtinos ir vyresnėse klasėse. Būtina suprasti, kad tikybos pamokos mokykloje ir rengimas sakramentams parapijoje turi kitus uždavinius, tačiau yra vienodai svarbūs pilnutiniam vaikų ir jaunuolių religiniam ugdymui ir papildoma vienas kitą.

Tikybos pamokas ir rengimą sakramentams parapijoje turi remti ir dar vienas veiksnys – suaugusiųjų, pirmiausia šeimos narių tikėjimo liudijimas. Būtų puiku, jei visa šeima sekmadieniais dalyvautų šv. Mišiose, šeimose praktikuotų bendrą maldą. Deja, ne visi tėvai jaučia šią kilnią pareigą. Todėl ypač svarbu, kad vaikai ir paaugliai kuo dažniau būtų tikėjimo bendruomenė. Skatinkime vaikus dalyvauti bažnytinėje veikloje – patarnauti liturgijoje, giedoti chore, priklausyti katalikiškom organizacijoms. Gerbiami tėveliai, nebijokime mokytis iš savo vaikų, nenustebkime, jei jie, grįžę iš katechezės, suklups vakarinei maldelei ar paragins ir Jus nueiti sekmadienį į bažnyčią.

Tik išmokę gyventi bendrystėje su Dievu mūsų vaikai atras nesugriaunamą ramybę ir džiaugsmą, kurio negali garantuoti jokie šio pasaulio turtai. Juk to mes labiausiai ir trokstame tiems, kuriuos mylime.“

Apie kasdienį pasiaukojimą...

Kreipdamasis į tikinčiuosius vysk. J. Matulaitis dažnai kalba apie kiekvieno žmogaus asmeninę atsakomybę, siekiant tobulumo, dvasios ramybės ir vilties dėl pažadėtosios amžinybės. 2003 m. kalėdiniame žodyje vyskupijos tikintiesiems vyskupas sako: „Pažinti Jėzų, pajusti Jį gyvą savo širdyje gali tik tas, kuris parodo jam atsidavimą, meilę, ištikimybę, kuris nebijo asmeninės aukos, geba išsižadėti blogų įpročių bei vengti nuodėmių.

Ar nekyla mums šiandien klausimas, kodėl ne visi, kaip anuomet Betliejuje, išvysta dievišką šviesą savyje, savo gyvenime? Kodėl mūsų katalikiškoje šalyje tiek daug sudrumstų širdžių, nėra deramos santarvės ir ramybės, nors, kita vertus, papuoštų eglučių, dovanėlių ir kitokių blizgučių, atrodytų, yra su pertekliumi. Ar ne mes patys dėl to kalti? Ar šiandien deramai mylime Jėzų, Jo atneštą ramybę ir taiką, išganymo malones? Pasvarstykime. Visi, kurie jaučiame atsakomybę už savo išganymą, mūsų katalikišką bendruomenę, Tėvynės reikalus, žmonių santarvę, turime suvokti, jog reikia be atodairos budėti – pamokyti, patarti, rodyti pavyzdį, paaugoti Jėzui tai, ką turime brangiausio – savo kasdienę sąžiningai atliktą pareigą, kilnią meilę artimui, nuoširdžią maldą už save, savo artimą, šeimą, bendruomenę ir Tėvynę. Jei mūsų malda bus sujungta su kasdieniu atsidavimu, kaip meldėsi ir tikėjo mūsų šventieji, tautos kankiniai, tikrai mūsų šeimose ir tėvynėje bus daugiau tikros šviesos ir tikro džiaugsmo“.

Vyskupas ypač ragina tikinčiuosius nenusigręžti nuo asmeninės maldos, sekmadienio šventimo, bendravimo su Jėzumi Eucharistijoje – nuolatinio budėjimo ir dvasinio atsinaujinimo praktikos. „Kaip brangiausių savo dovaną Jis paliko mums Švenčiausiąjį Sakramentą – tikrą savo Kūną ir Kraują. Nepaniekinkime šios dovanos – stenkimės dažniau bendrauti su Jėzumi Eucharistijoje dalyvaudami sekmadienio šv. Mišiose, Švč. Sakramento adoracijoje, dažnai priimdami šv. Komuniją, praktikuodami kitas Bažnyčios rekomenduojamas pamaldumo formas – rožinį, Kryžiaus kelią... Ypač norėčiau atkreipti dėmesį į sekmadienio šventimą, kurio centras tebūnie šv. Mišios – Eucharistija, statdinanti Bažnyčią ir kurianti gyvą krikščionių bendruomenę“ (Kaišiadorių vyskupo žodis vyskupijos tikintiesiems šv. Kalėdų proga, 2004 m.).

Eucharistijos šventimą – šv. Mišias vyskupas akcentuoja kaip pagrindinę kiekvieno asmens tikėjimo praktiką. 2005 m. šv. Velykų proga laiške vyskupijos tikintiesiems, cituodamas pop. Joną Paulių II, vyskupas sako: „Eucharistijoje, kitaip negu kituose sakramentuose, šis bendrystės slėpinys toks tobulas, kad nuveda mus į visų gėrybių viršūnę; čia glūdi kiekvieno žmogaus troškimo aukščiausias tikslas, nes čia sutinkame Dievą, ir taip Dievas su mumis susijungia tobuliausios vienybės ryšiu“ (Ecclesia de Eucharistia, 34). Broliai ir seserys, ypač Kristaus prisikėlimas ragina ir mus keltis ir pradėti gyventi atnaujintą gyvenimą. Tai reiškia, kad nuodėmės užtraukta mirtis yra nugalėta, o mums vėl sugrąžinta malonė. Tad jeigu mūsų širdyse dar yra abejonių, jeigu mes nesame prisikėlę naujam gyvenimui, melskime sau ir artimiesiems dvasinio prisikėlimo malonės.“

Vyskupas, pats savo gyvenimą tikėjimu remdamas Dievo gerumo ir gailestingumo patirtimi, ir savo tikintiesiems bemaž niekuomet nėra prabilęs apie Dievo rūstybę ar bausmę, bet visuomet kreipė jų širdis į viltingą pasitikėjimą Aukščiausiuoju, į Kristaus Prisikėlimu įtvirtintą Viešpaties meilės ir gėrio pergalę. Ganytojas palaiko, skatina viltį, jog nuolatinėje gėrio ir blogio kovoje, gyvenimo ir mirties kultūrų priešpriešoje pergalė priklauso Gyvybės Valdovui: „Liturginėje Velykų giesmėje (sekvencijoje) girdime žodžius: „Mirtis ir gyvybė nuostabiai kovės – mirtį nugalėjęs viešpatauja gyvybės Valdovas“. Šie žodžiai išreiškia nuolatinę kovą tarp gėrio ir blogio, tarp gyvenimo ir mirties kultūros. Nors savo prisikėlimu iš numirusių Kristus nugalėjo mirtį, tačiau piktoji dvasia ir toliau priešinasi Dievo planui ir Kristuje įvykdytam Jo išganymo darbui (plg. KBK. Nr. 2851). Visai neseniai mes akivaizdžiai matėme, kaip istorijoje mirtis ir gyvybė tęsia kovą tai ginčiuose dėl alkoholio kontrolės įstatymo, tai debatuose dėl šeimos koncepcijos... Kadangi piktasis nesnaudžia, tokių kovos apraiškų patirsime dar ne kartą tiek savo dvasiniame, tiek ir visuomenės gyvenime“ (Kaišiadorių vyskupo žodis vyskupijos tikintiesiems 2008 m. šv. Velykų proga).

Vysk. J. Matulaitis. Procesija. Pivašiūnai, 2000 m.

„Kiek kartų tai padarėte vienam iš šitų mažiausiųjų mano brolių, man padarėte“ (Mt 25,40)

Ypatingą vietą vyskupo J. Matulaičio veikloje užima stokojančių parama. Šiai veiklai vyskupas ragina visus, norinčius įprasmingi Kristaus pavyzdį savo gyvenime: glausti, globoti, padėti tiems, kurie stokoja. 2005 m. liepą pamoksle Žemaičių Kalvarijoje vyskupas sakė:

„Brangūs tikintieji, šiandien šioje mieloje Žemaičių Kalvarijos šventovėje meldžiamės už katalikiškos organizacijos „Caritas“ darbuotojus ir savanorius. Vos tik išgirdus žodį „Caritas“, daugeliui kyla mintys apie labdarą – jos rinkimą ir dalijimą, ligonių lankymą ar kokią kitą veiklą, kurią vykdo „Caritas“ bendradarbiai. Tačiau mes niekad negalim pamiršti, iš ko kyla ir kuo remiasi ši krikščioniška veikla.

Evangelistas Jonas ragina mus šiandien kreipti savo žvilgsnį į Dievo meilę, nes „Dievas yra meilė – Deus caritas est“ (1 Jn 4, 16). Kas pažino, patyrė ir išgyveno Dievo meilę, gali toliau tą meilę skleisti. Krikščioniška artimo meilė nėra kokia nors teorinė abstraktybė, bet veikli meilė, mylintis veikimas. Juk Dievo meilė neišskiria jokio žmogaus: „Jis leidžia savo saulei tekėti blogiesiems ir geriesiems, siunčia lietų ant teisųjų ir neteisųjų“ (Mt 5, 45).

Krikščioniška artimo meilė yra meilingas atsakas į Dievo meilę ir dieviškos meilės atspindys. Pažvelgę įdėmiau, pastebėsime, kiek daug žmonių laukia mūsų pagalbos: ligoniai, trokstantys pasveikti, neįgalūs, norintys tapti pilnaverčiais visuomenės nariais, benamiai, ieškantys pastogės, į priklausomybių liūną patekusieji laukia ištiesios pagalbos rankos... Laukiančiųjų tikrai daugiau negu mes savo jėgomis galim padėti. Tad kur galime kreiptis pagalbos?

Šia proga pravartu prisiminti pop. Jono XXIII mintį. Žurnalisto paklaustas, kaip vertina savo meto visuomenę, kurioje tiek daug vargo ir neteisybės, popiežius atsakė: „Ypač šiuo, vargo ir neteisybės metu, turime puikią progą daryti gera.“ Kitaip sakant, kuo daugiau vargo ar kitokių problemų, kurias išgyvena atskiri žmonės ar visa visuomenė, tuo daugiau galimybių daryti gera – padėti, gelbėti, patarti, paremti...

Brangieji, mums gražiausias pavyzdys artimo meilės tarnyboje yra mūsų Viešpats, Išganytojas. Jis pats nusižemino, kad mums padėtų – „nusižemino, tapdamas klusnus iki mirties, iki kryžiaus mirties“ (Fil 2, 8). Todėl Jam žinomi visi tamsiausi žmogaus egzistencijos kampeliai: skausmas, kentėjimai, išdavystės, neteisybės ir kitos žmogaus gyvenimo tuštumos. Jo kryžiuje žmonės, paliesti šių problemų ar padedantys patiriantiems problemas, gali atrasti savo būties ir veiklos prasmę, nes per kryžių labiausiai pasireiškia Dievo meilė mums.

Anuomet su Jėzumi įsčiose Marija aplankė savo giminaitę Elzbietą. Nors Evangelijos ištrauka nemini kokių nors materialinių dovanų, kurias Marija galėjo atnešti Elzbietai, tačiau nukreipia mūsų žvilgsnį į tai, kas svarbiausia:

Marija atnešė Gerąją Naujieną, jos apsilankymas pažadino viltį ir nudžiugino Elzbietą. Šia prasme Dievo Motina yra pirmoji karitietė, „laiminga įtikėjusi, jog išsipildys, kas Viešpaties jai pasakyta“ (Lk 1, 39–56). Marijos apsilankymo įvykis aiškiai parodo pagrindinį „Caritas“ darbuotojų ir savanorių veiklos tikslą, kuris negali būti susiaurintas iki labdaros dalijimo ar panašios veiklos. Šiandien žmonės yra ištroškę gero žodžio, dėmesio, prasmės ir tikro gyvenimo džiaugsmo, ne vien materialinių vertybių. Marijos apsilankymas pas Elzbietą baigėsi Dievo pašlovinimu už ištiesią pagalbos ranką savo tarnui Izraeliui (plg. Lk 1,54). Tebūnie taip pat ir mūsų pastangos, pagalba vargšams, nuoširdus Dievo pašlovinimas už nesibaigiančią Jo meilę mums – nešantiems ir gaunantiems...

Mieli broliai ir seserys, gerbiami karitiečiai, negailėkime duoti artimui, kad laiko pilnatvei atėjus patys atgaumume su kaupu. Viešpats mums žada: „Iš tiesų sakau jums, kiek kartų tai padarėte vienam iš šitų mažiausiųjų mano brolių, man padarėte“ (Mt 25, 40).

Apie tautą ir valstybę...

Vyskupui J. Matulaičiui, gimusiam nepriklausomoje Lietuvoje, teko patirti tautos laisvės praradimą, matyti karo siaubą, būti didvyriškų pasipriešinimo okupacijai kovų liudininku pokario metais, patirti rekruto dalią, persekiojimą ir gąsdinimą kunigystės kely. Tai yra eiti keliu kartu su Tėvyne. Todėl visai nenuostabu, kad ganytojiškas šūkis skelbia pasiryžimą ir kvietimą atsinaujinti, atgimti kartu su Tėvyne Kristaus meilės ir Jo malonės šviesoje.

Kalbėdamas iškilmingame Lietuvos Nepriklausomybės atkūrimo metinių minėjime Seime 2007 m. vyskupas sakė: „Džiaugiuosi galėdamas šiandien jus visus pasveikinti Lietuvos nepriklausomybės atkūrimo dienos proga Lietuvos Respublikos Seimo salėje, kuri yra politinio Lietuvos gyvenimo širdis. Čia 1990 m. kovo 11-ąją buvo įvykdytas lemiamas posūkis lietuvių tautos istorijoje – atkurta nepriklausomybė. Tai didelė Dievo dovana ir malonė, kad tokia nedidelė tauta sugebėjo išsaugoti tiek tryptą ir naikintą tautinį identitetą ir atkurti valstybingumą. Giliau pažvelgę į lietuvių identiteto ir valstybės formavimosi istoriją pamatysime, kad istoriškai sudėtingiausiais momentais ne karinė galia, bet dvasinė tautos stiprybė atliko svarbiausią vaidmenį. Galbūt dėl to lietuviai ne ginklais, o karšta Tėvynės meile ją gynė ir iškovojo laisvę.

Tiesa, šiandien atsiranda žmonių, nusivylusių gyvenimu nepriklausomoje Lietuvoje, tarsi girdimas posakis „ne tokios Lietuvos norėjome“... Galbūt taip yra dėl to, kad mūsų valstybinis mąstymas nukreiptas tik į materialinę gerovę. Didžiuojamės dalyvavimu tarptautinėse misijose, įsitraukimu į tarptautines organizacijas. Statistika pristato greitais tempais augančią ekonomiką. Visa tai girdint būtų galima džiūgauti, jei savęs neklaustume: o kaip su dvasine sveikata? Koks tautos moralinis veidas? Ar tauta gali keltis ir eiti į užtikrintą ateitį be dvasinio atsinaujinimo? Ar tauta pajėgs būti laisva klimp-

dama į naują vergystę, kuri moderniai vadinama įvairių rūšių priklausomybėmis? Popiežius Benediktas XVI yra taip sakęs Lietuvos vyskupas: „Evangelijos tiesa nesuvaržo žmogaus laisvės ir autentiško visuomenės vystymosi, priešingai, padeda išsaugoti žmoniškumą, leidžia pilnai realizuoti ir atnaujinti visuomenę pagal švelnų bei reiklų meilės įstatymą.“ Brangieji, daug norime, daug siekiame, tačiau ne visada suprantame, kad tik nuvalę savo, o kartu ir visos tautos moralinį veidą būsime stiprūs kaip valstybė. Šiuos pamąstymus norėčiau užbaigti garbingo atminimo kardinolo Vincento Sladkevičiaus žodžiais: „Su pasitikėjimu Dievo Apvaizda žvelkime į mūsų tautos ateitį ir ryžkimės būti išmintingi mūsų tautos kūrėjai, kurie stato tautos rūmus ne ant byrančio nerūpestingo gyvenimo smėlio, bet ant tvirtų tikėjimo ir dorovės pamatų.“

2004 m. liepos 4 d. savo pamoksle vyskupas prisimena 1863 m. sukilimą, Rusijos caro bandymus nutautinti Lietuvą, atimant iš jos vieną brangiausių turtų – kalbą, raštą, lietuvišką mokyklą: „Kaip žinome, lietuvių spaudą pradėta visai varžyti, drausti ir persekioti po 1863 metų sukilimo. Šių valdžios pastangų pagrindinis tikslas buvo lietuvius surusinti, supravoslavinti, paversti Rusijos imperijos piliečiais. Kaip liudija išlikę istoriniai dokumentai, lietuvių net nelaikė tauta. Jie tvirtino, jog tokios iš viso nėra, o esančios tik atskiros lietuvių gentys, todėl ir nesą jokio būtino reikalo pripažinti atskirą lietuvių kalbą. Norėdami išplėsti Lietuvą iš Europos kultūros erdvės, okupantai uždraudė lietuvių spaudą lotyniškais raidėmis. Lietuviškos knygos turėjo būti spausdinamos rusiškais raidėmis – kirilica. 1864 metais Vilniaus generalgubernatoriui Muravjovui buvo pranešta taip: „Jeigu jūsų pastangos keisti lotyniškų lietuvių rašmenis į rusiškus ras uolių vykdytojų, tai jūs atliksite tvirtą užkariavimą: mūsų raidės baigs tai, ką pradėjo rusų kardas.“ Keturiasdešimtmetis nuo 1864 iki 1904 metų lietuvių tautos istorijoje vadinamas spaudos draudimo, knygnešių vargo mokyklos epocha. Kita vertus, šis laikotarpis paženklintas ir didžiomis Dievo malonėmis: Lietuvoje išaugo daug kilnių Tėvynę ir Dievą mylinčių žmonių, kuriais šiandien didžiuojamės, semiamės iš jų patirties bei deramo pavyzdžio šiandienos ir ateities mūsų krašto prasminguose darbuose.“

Kalbėdamas apie valstybės dabartį ir ateitį vysk. J. Matulaitis džiaugiasi tuo, ką Lietuvai dovanojo atgautoji laisvė: „Nepaisant visų sunkumų ir blogybių, stengiuosi dažniau pažvelgti į tai, kas džiugina: šeimos bendrauja tarpusavy, turi prasmingų tikslų, dalyvauja katalikiškose organizacijose ar kitoje Bažnyčios veikloje. Ne paslaptis, kad turime gero, gražaus jaunimo, vaikų. Malonu, kai matai, kad žmonės savo pavyzdžiu ir darbais liudija nenykstančias, Bažnyčios puoselėjamas vertybes. Jei laikmetis sunkus, kaip įprasta šiandien sakyti, vadinasi, turime daugiau progų daryti gera kitiems. Juk turime nepriklausomybę, galime laisvai dirbti, kurti. Laisvę turime suvokti kaip Dievo dovaną ir didelę atsakomybę, išnaudoti ją kaip galimybę daryti gera, mylėti Viešpatį, laikytis laisvės kelyje Jo nurodymų“ (Kaišiadorių rajono laikraštis „Atspindžiai“, 2004-03-16). ❖

Vysk. J. Matulaičiui įteikiamas Lietuvos Nepriklausomybės medalis, Vilnius, 2000 m.
(iš kairės: vysk. J. Matulaitis, prezidentas V. Adamkus ir mons. V. K. Sudavičius)

Turinys

GANYTOJO KELIAS 6
Pirmtakai 6
GANYTOJO VEIKLOS PRADŽIA 10
BENDRADARBIAI 13
GANYTOJO RŪPINIMASIS AKTYVIAIS TALKININKAIS 20
CARITAS – „Mylėk savo artimą...” (Mt 22, 39) 23
KATECHETIKOS CENTRAS – Eikite ir skelbkite... (plg. Mk 16, 15) 28
ŠEIMOS CENTRAS – „Ką Dievas sujungė...” (Mt 19, 6) 34
JAUNIMO CENTRAS – „Išmokyk mane takais Tavo eiti...” (Ps 24, 4) 36
KUNIGŲ UGDYMAS 39
GYVOJO ROŽINIO BROLIJA 46
PIRMTAKŲ ATMINIMO ĮAMŽINIMAS 49
PARTNERYSTĖS RYŠIAI, kelionės 63
STATYBOS, remontai... 70
VARGUOLIŲ GLOBA 74
VYSKUPIJOS ŠVENTĖS 77
ŠAKNYS 86
MOKSLO METAI 91

KUNIGYSTĖS KELIU 95
Šventimai, primicijos 95
Pivašiūnai 95
Nemajūnai 100
Vievis 103
Butrimonys 104
Merkinė 106
GANYTOJO ŽODIS 108
Apie dorovę... 108
Branginkime gyvybę ir šeimą... 112
„Leiskite mažutėliams ateiti pas mane...” (Lk 18, 17) 117
Apie kasdienį pasiaukojimą... 119
„Kiek kartų tai padarėte vienam iš šitų mažiausiųjų mano brolių, man padarėte“ (Mt 25,40) 122
Apie tautą ir valstybę... 123

Gr461 Grįžienė, Birutė

Kunigystės pilnatvė. Kaišiadorių vyskupas Juozas Matulaitis. – Kaišiadorys:
Kaišiadorių muziejus, 2011. – 128 p.: iliustr.

ISBN 978-9986-646-39-6

Išleido Kaišiadorių muziejus
Gedimino g. 85, LT-56144 Kaišiadorys
tel. (8 346) 54 161
www.kaisiadoriumuziejus.lt

Spausdino UAB „Petro ofsetas“
Žalgirio g. 90, LT-09303 Vilnius
El. p. priemimas@petrooffsetas.lt
www.petrooffsetas.lt